

Stan sanitarno-higieniczny województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2021

WOJEWÓDZKA STACJA
SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W OLSZTYNIE

Stan sanitarno-higieniczny województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2021

ZAWARTOŚĆ

Zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych	3
Sekcja Szczepień Ochronnych	11
Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych	14
Środowisko pracy	23
Higiena dzieci i młodzieży	29
Bezpieczeństwo żywności i żywienia	37
Higiena komunalna	44
Promocja zdrowia i oświata zdrowotna	49
Higiena radiacyjna	54
Laboratorium Badań Środowiskowych	57
Zapobiegawczy nadzór sanitarny	60

wsse.olsztyn@sanepid.gov.pl
www.gov.pl/web/wsse-olsztyn

Opracowanie:

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie
ul. Żołnierska 16, 10-561 Olsztyn
tel. 89 524 83 00, fax: 89 679 16 99
e-mail: wsse.olsztyn@sanepid.gov.pl
www.gov.pl/web/wsse-olsztyn

Zdjęcia:

<https://pixabay.com/pl>, WSSE w Olsztynie, Maciej Wagner

Opracowanie graficzne i skład:

Studio Projekt, Olsztyn, ul. Żbicza 23
tel. 663 767 815; e-mail: studioprojekt@data.pl

Szanowni Państwo,

rok 2021 był czasem przede wszystkim walki z pandemią wirusa SARS-CoV-2.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie prowadziła działania zmierzające do wykrywania zakażeń, ich rejestracji, kontrolowała przestrzeganie obostrzeń, ale także prowadziła działania edukacyjne, kampanie profilaktyczne. Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych działające w naszej stacji jako jedno z pierwszych w Polsce wdrożyło diagnostykę molekularną wirusa SARS-CoV-2. W okresie 1.01. – 31.12.2021 r. na terenie woj. warmińsko-mazurskiego potwierdziliśmy 113427 przypadków zakażeń SARS-CoV-2 oraz niestety 2695 zgonów z powodu COVID-19.

Już w lutym 2021 r. nasze laboratorium wdrożyło pilotażowy projekt sekwencjonowania metodą nanoporowego genomu nowego koronawirusa. Do końca 2021 roku laboratorium wykonała tą metodą 4723 próby.

Prowadziliśmy nadzór molekularny nad wariantami SARS-CoV-2 dla czterech województw: warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego, pomorskiego i podlaskiego, stanowiąc jednocześnie wsparcie merytoryczne w tym zakresie dla pozostałych Laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Dodatkowo, mając na uwadze, że większość objawów, które występują w przebiegu zakażenia wirusem SARS-CoV-2, występuje również w przebiegu innych zakażeń wirusowych dróg oddechowych, w styczniu 2021 r. LBEK wprowadziło do diagnostyki testy łączone PCR wykrywające w jednej próbce SARS-CoV-2, grypę typu A, B oraz RSV. Ustalenie czynnika etiologicznego zakażenia jest istotne z punktu widzenia odmiennego sposobu postępowania z pacjentem i terapii zakażeń. Wykonanie badania łączonym testem molekularnym pozwala szybciej uzyskać informacje niezbędne w przypadku pacjentów cierpiących na nieokreśloną infekcję dróg oddechowych, zwłaszcza w sezonie grypowym. Łączna liczba testów w kierunku SARS-CoV-2 wykonana w LBEK w 2021 r. wyniosła 14192, w tym 272 badania wykonane równolegle w kierunku SARS-CoV-2 oraz wirusów grypy typu A, B i RSV.

Nasze działania na rzecz walki z pandemią zostały docenione w konkursie „Sternik. Cała naprzód”, organizowanym przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie zajęła pierwsze miejsce w kategorii Administracja. Konkurs ten wyłonił „najbardziej przedsiębiorczych i kreatywnych liderów z Warmii i Mazur, którzy nie dali się pokonać huraganom pandemii”.

W czasie pandemii, nie zaprzestaliśmy również nadzoru nad zakażeniami wieloma innymi chorobami zakaźnymi oraz koordynowania wykonywania rządowego programu uodporniania wrażliwych populacji przeciw chorobom zakaźnym w podmiotach leczniczych podstawowej opieki zdrowotnej województwa warmińsko-mazurskiego.

Szczegóły wyników naszych wszystkich działań w roku 2021 przedstawiamy w poniższym raporcie, który przekazujemy w Państwa ręce, zachęcając do lektury.

Janusz Dziśko

warmińsko-mazurski państwowy wojewódzki
inspektor sanitarny

Drodzy Czytelnicy,

pojawienie się choroby COVID-19 sprawiło, że Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmowała wiele nowych działań w ochronie zdrowia publicznego. Pracownicy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie obsługiwali dwa systemy teleinformatyczne EWP i SEPIS, które w znaczącym stopniu ułatwiły zarządzanie epidemią w kraju. Opracowali prawie 200 tysięcy dochodzeń epidemiologicznych, które dotyczyły głównie zachorowań na Covid-19. Prowadziliśmy jednak działania służące nie tylko wykrywaniu zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Laboratorium Badań Środowiskowych WSSE w Olsztynie przeprowadziło na przykład badania, które pozwoliły na potwierdzenie kompetencji technicznych laboratoriów inspekcji sanitarnej w zakresie wykonywania badań organoleptycznych próbek żywności. Potwierdziliśmy swoje kompetencje przez udział w corocznej ocenie laboratorium przez Polskie Centrum Akredytacji oraz w badaniach biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych. Po raz pierwszy uczestniczyliśmy w Europejskich Międzynarodowych Badaniach *E.coli* w wodzie do spożycia i wodzie z kąpielisk przy użyciu metody qPCR w czasie rzeczywistym. Dzięki współpracy z organizatorem – European Commission DG Joint Research Centre (Water and Marine Resources, Włochy) i laboratoriami z całej Europy nasze Laboratorium Badania Wody wykonało innowacyjne badanie próbek wody do spożycia w kierunku *Escherichia coli* metodą biologii. Ze środków przyznanych przez wojewodę warmińsko-mazurskiego kupiliśmy chromatograf gazowy do oznaczania związków organicznych w próbkach środowiskowych. Uzyskaliśmy dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie na zakup chromatografu jonowego do badania zawartości jonów w wodzie.

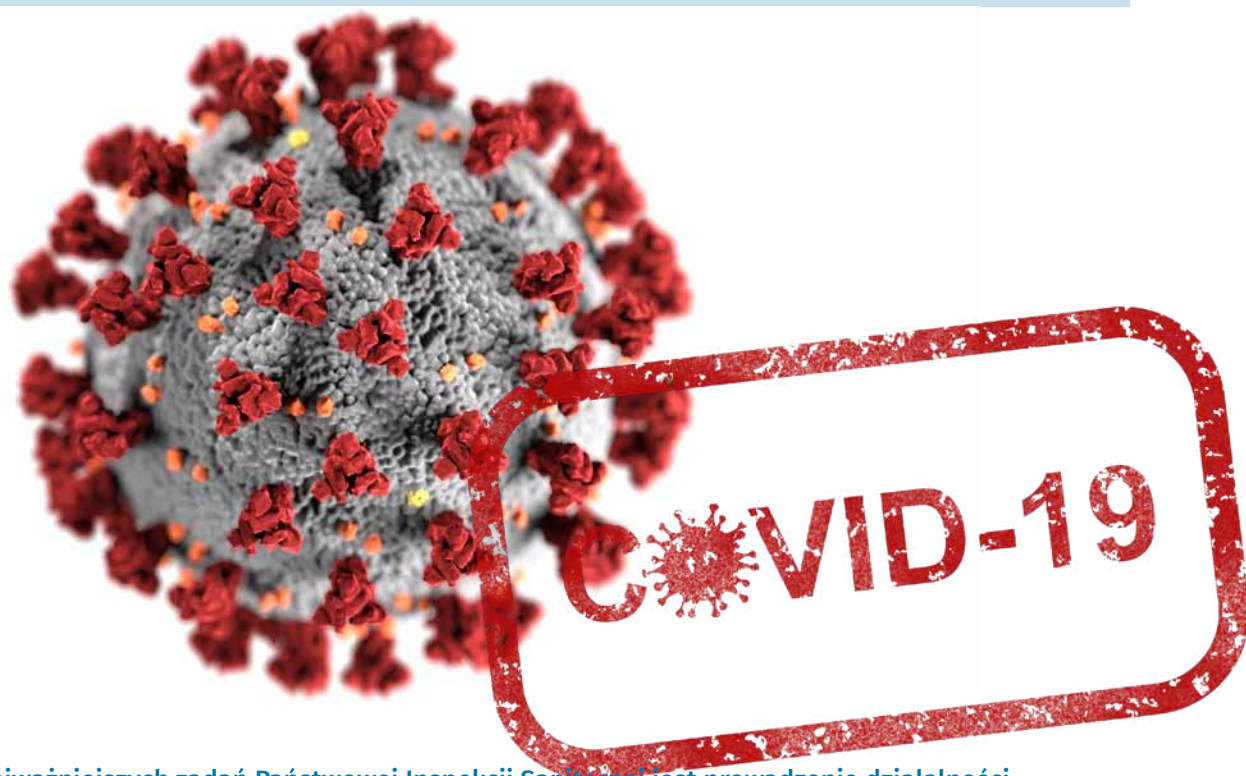
Rok 2021 pozostawał pod znakiem pandemii COVID-19, a niezbędnym elementem walki z tą pandemią jest diagnostyka rentgenowska. Nie zaprzestaliśmy więc działalności na rzecz ochrony ludności przed promieniowaniem jonizującym stosowanym w medycynie, ale też promieniowaniem elektromagnetycznym stosowanym w medycynie i przemyśle. Nadal prowadziliśmy zapobiegawczy nadzór sanitarny nad realizacją inwestycji w województwie warmińsko-mazurskim, nadzór sanitarny nad stałymi zakładami nauczania i wychowania, a także dbaliśmy o zapewnienie właściwych warunków higieniczno-sanitarnych na turnusach wypoczynkowych organizowanych w czasie ferii zimowych i letnich wakacji.

To tylko przykłady codziennych działań pracowników Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie w roku 2021, a szczegółowe zadania poszczególnych oddziałów opisane są w poniższym raporcie. Zachęcam Państwa do zapoznania się z nim.

Agnieszka Wabik

zastępca warmińsko-mazurskiego państwowego
wojewódzkiego inspektora sanitarnego

Zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych

Jednym z najważniejszych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych, monitorowanie sytuacji epidemiologicznej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego poprzez rejestrację i analizę zachorowań na choroby zakaźne, kontrolę wykonawstwa obowiązkowych szczepień ochronnych oraz prowadzenie nadzoru nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w podmiotach wykonujących działalność leczniczą.

Sytuacja epidemiologiczna zachorowań na choroby zakaźne

W 2021 r. nadal na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywał stan epidemii wprowadzony od 20 marca 2020 r. zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia, w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się zakażeń wywołanych przez SARS CoV-2 na terenie kraju. Prezes Rady Ministrów wydał do ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi stosowne rozporządzenia w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii. W roku 2021 podobnie jak 2020 r. prawie wszystkie działania służb sanitarnych skierowane były na zapobieganie i zwalczanie COVID-19.

W celu zmniejszenia liczby zakażeń obowiązywała nadal 10-dniowa kwarantanna, która polegała na odosobnieniu

osoby zdrowej narażonej na zakażenie. Kwarantanną obejmowano osoby ze styczności z osobą z dodatnim wynikiem badania w kierunku SARS-CoV-2, przekraczające granicę Rzeczypospolitej Polskiej, a także osoby skierowane na badanie w kierunku SARS-CoV-2 do czasu uzyskania przez nich wyniku ujemnego. Osoby, u których stwierdzono dodatni wynik testu w kierunku koronawirusa obejmowani byli izolacją domową bądź hospitalizacją.

W 2021 funkcjonowały dwa systemy teleinformatyczne EWP i SEPIS, które w znaczącym stopniu ułatwiły zarządzanie epidemią w kraju. Przyspieszyły one działania przeciwepidemiczne Państwowej Inspekcji Sanitarnej polegające na automatycznym nadaniu izolacji osobom, u których potwierdzono zakażenie SARS-CoV-2 oraz nadaniu kwarantanny po przeprowadzeniu dochodzenia epidemiologicznego przez pracownika Inspekcji sanitarnej osobom zdrowym ze styczności z ww. osobami.

W 2021 r. pracownicy PSSE opracowali 196 485 dochodzeń epidemiologicznych, które dotyczyły głównie zachorowań na Covid-19. Prowadzony był nadzór nad sytuacją epidemiologiczną zachorowań na Covid-19 wśród personelu i pensjonariuszy ZOL, DPS hospicjów wykonano 7064 badań w kierunku SARS-CoV-2.

W 2021 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna w zakresie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej wydała:

- 312 decyzji administracyjnych dotyczących obostrzeń związanych ze stanem epidemii oraz decyzji odwoławczych od decyzji organu I instancji.
- 53 decyzje o nałożeniu administracyjnej kary pieniężnej za naruszenie obowiązku kwarantanny, izolacji oraz innych obostrzeń wprowadzonych w związku z wystąpieniem stanu epidemii na kwotę 78050 zł.
- Nałożyła 447 mandatów na kwotę 25660 zł. w związku z naruszeniem przepisów p/epidemicznych.

W okresie 01.01.–31.12.2021 r. na terenie woj. warmińsko-mazurskiego zarejestrowano 113427 potwierdzonych przypadków zakażeń SARS-CoV-2, (2020 r. – 53559 zach.) – 2695 zgonów z powodu COVID-19 (2020 r. – 1199).

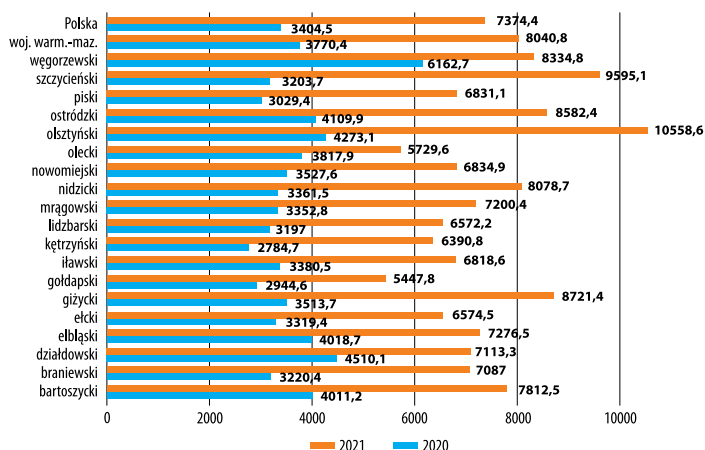
W 2021 r. wybrane losowo próbki izolatów potwierdzone testem RT-PCR na obecność SARS-CoV-2 były poddane sekwencjonowaniu przez Lab. NIZP PZH i LBEK WSSE w Olsztynie. W wyniku sekwencjonowania losowo wybranych próbek stwierdzono, iż w województwie dominowały warianty SARS CoV-2: brytyjski/alfa: (1097 zach.), indyjski/delta (2284 zach.), południowoafrykański/beta (7 zach.).

W 2021 r. najwyższe wskaźniki zapadalności zanotowano w powiecie: olsztyńskim, szczycieńskim, giżyckim, ostródzkim, nidzickim, węgorzewskim. Wojewódzki wskaźnik zapadalności na Covid-19 mieszkańców wyniósł – 8040,8 i był wyższy od krajowego wskaźnika zapadalności – 7374,4.

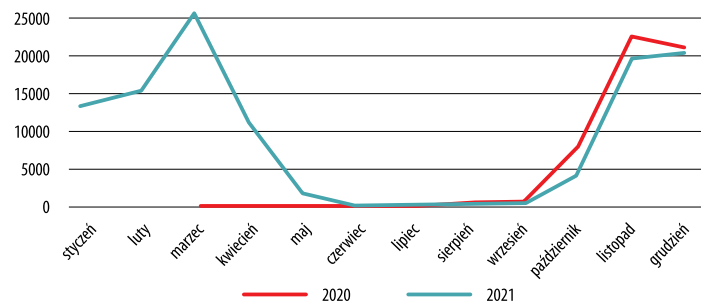
Liczba zachorowań w 2020 r i 2021 r. maleje w miesiącach letnich od kwietnia do października co może sugerować na sezonowość zachorowań.

W podmiotach leczniczych woj. warmińsko-mazurskiego zarejestrowano znaczny wzrost występowania ognisk epide-

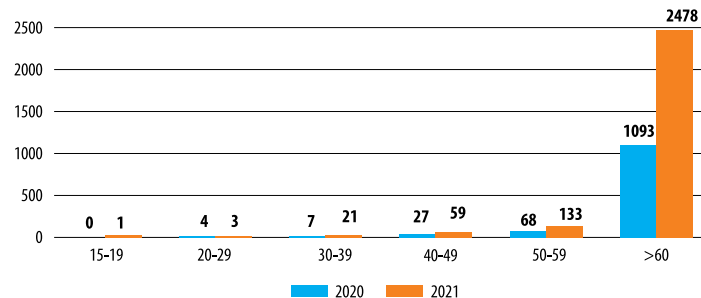
Zapadalność na Covid-19 na terenie powiatów woj. warmińsko-mazurskiego i kraju w roku 2020 i 2021/ 100 000 mieszkańców

Liczba zachorowań na Covid-19 wg. miesięcy w woj. warmińsko-mazurskim w roku 2020 i 2021

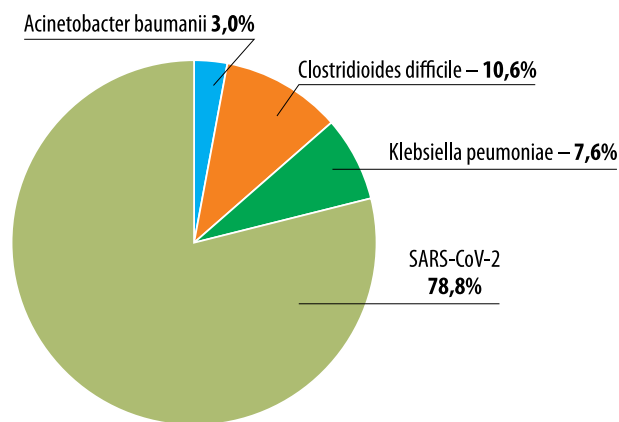

Liczba zgonów z powodu Covid-19 wg. wieku w woj. warmińsko-mazurskim w roku 2020 i 2021

micznych. W 2021 r. odnotowano 132 ogniska, (2020 r. – 94; 2019 r. – 24) dominującym czynnikiem etiologicznym, który wywoływał zakażenia był wirus SARS-CoV-2 (78,8% wszystkich ognisk). Pozostałe ogniska zostały wywołane przez Clostridioides difficile – (10,6%), Klebsiella pneumoniae (7,6%), Acinetobacter baumannii (3,0%). Liczba potwierdzonych przypadków zakażeń w ogniskach epidemicznych – 971 (w tym SARS-CoV-2 – 828 zakażeń).

Udział procentowy czynników etiologicznych w ogniskach epidemicznych zakażeń szpitalnych zgłoszonych przez podmioty lecznicze woj. warmińsko-mazurskiego w 2021 r.

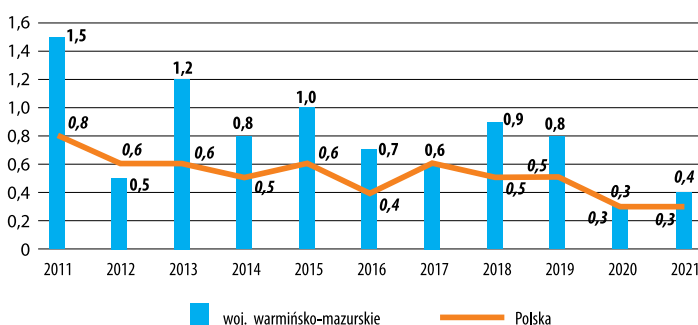
W 2021 r. na terenie woj. warmińsko-mazurskiego sytuacja epidemiologiczna dotycząca zachorowań na analizowane choroby wykazała tendencję spadkową prawie we wszystkich jednostkach chorobowych. Było to wynikiem wystąpienia

epidemii zachorowań na COVID-19 i związanymi z nią ograniczeniami, nakazami i zakazami. Największy wpływ na spadek zachorowań miały działania dotyczące ograniczenia ruchu granicznego (drogowego, kolejowego i lotniczego) i zgromadzeń publicznych oraz nakazy (zastanianie ust i nosa, obowiązkowa dezynfekcja rąk w obiektach użyteczności publicznej), czasowy zakaz uczęszczania dzieci do szkół, przedszkoli, żłobków, zdalne lub hybrydowe pobieranie nauki przez młodzież i studentów, ograniczenie kontaktów społecznych i dużych uroczystości rodzinnych. W okresie letnim od kwietnia do września wprowadzane nakazy i zakazy związane z epidemią były częściowo ograniczane stosownymi rozporządzeniami wydanymi przez Ministerstwo Zdrowia.

ZAKAŻENIA UKŁADU NEROWOWEGO (NEUROINFEKcje)

W 2021 r. w woj. warmińsko-mazurskim zarejestrowano 13 zachorowań na bakteryjne określone i nieokreślone zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych i/lub mózgu (2020 r.– 11 zach.; 2019 r. – 19 zach.) oraz 31 zachorowań na wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i/lub mózgu (2020 r. – 37 zach.; 2019 r. – 45 zach.).

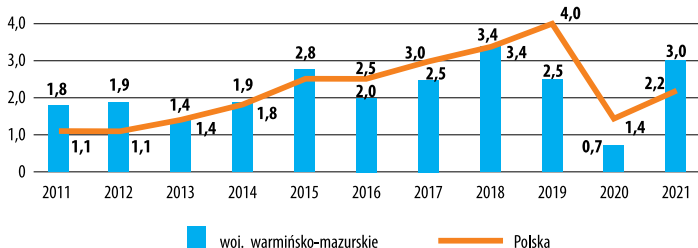
Zapadalność na inwazyjną chorobę meningokokową w woj. warmińsko-mazurskim i kraju w latach 2011-2021/100 tys. mieszkańców

Inwazyjna Choroba Meningokokowa

Zakażenia meningokokowe, ze względu na ciężki przebieg i dużą śmiertelność, postrzegane są, jako jedno z najbardziej niebezpiecznych zakażeń bakteryjnych u ludzi.

Zapadalność na inwazyjną chorobę pneumokokową w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2011-2021/100 tys. mieszkańców

W 2021 r. wojewódzki wskaźnik zapadalności na Inwazyjną Chorobę Meningokokową wyniósł (0,4) był zbliżony do kra-

owego (0,3). W 2021 r. zarejestrowano pięć zachorowań na ICHM (2020 r. – 4 zach.), które wywołał Serotyp B. Neisseria meningitidis. Zachorowało troje dzieci w przedziale wiekowym 0-1 roku oraz dwie osoby dorosłe. Zanotowano jedno zachorowanie na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i cztery zachorowania na posocznicę.

Inwazyjna Choroba wywołana przez Streptococcus pneumoniae

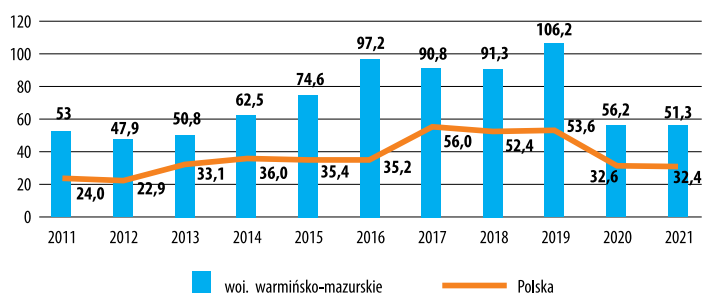
W 2021 r. zarejestrowano 42 zachorowania (2020 r. – 10 zach.; 2019 r. – 36 zach.) na inwazyjną chorobę pneumokokową. Wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł – 3,0 i był wyższy od krajowego – 2,2. Na posocznice zachorowało 35 osób, w tym u trzech wystąpiło również zachorowanie na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych u sześciu osób stwierdzono zapalenie płuc, jedna osoba zachorowała na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych. Zanotowano trzy zgony z powodu posocznicy wywołanej przez Streptococcus pneumoniae.

CHOROBY PRZENOSZONE PRZEZ WEKTORY I INNE CHOROBY ODZWIĘRZĘCE

Choroby przenoszone przez kleszcze

W województwie warmińsko-mazurskim, z uwagi na endemiczne występowanie zakażonych kleszczy wskaźniki zapadalności na boreliozę oraz kleszczowe zapalenie mózgu są bardzo wysokie i dużo wyższe niż wskaźniki krajowe. W 2021 r. podobnie jak w roku 2020 nastąpił spadek zachorowań na boreliozę, zarejestrowano 723 zach. (2020 r. – 799; 2019 r. – 1514 przypadków). Wskaźnik zapadalności na boreliozę w województwie wyniósł 51,3 był nadal wyższy od krajowego – 32,4.

Zapadalność zachorowań na boreliozę w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2011-2021/100 tys. mieszkańców

Brak dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie powoduje, że jedynym sposobem zapobiegania zachorowaniom jest stałe upowszechnianie wiedzy nt. tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia przez kleszcza.

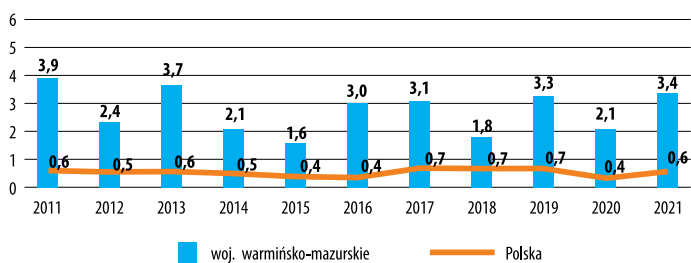

Kleszczowe zapalenie mózgu

Zarejestrowano wzrost zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu z 30 zach. (wsk. zap. 2,1) w roku 2020 do 48 (wsk. zap. 3,4) w 2021 r. Najwięcej zachorowań na KZM rejestrowanych zanotowano na terenie wschodnich powiatów województwa. Wojewódzkie wskaźniki zapadalności na kleszczowe zapalenie mózgu utrzymują się na wysokim poziomie i są kilkakrotnie wyższe od krajowych.

Najskuteczniejszą formą ochrony przed zakażeniem wirusem kleszczowego zapalenia mózgu jest szczepienie, które jest zalecane w szczególności dla najbardziej narażonych grup zawodowych (leśnicy, rolnicy itp.).

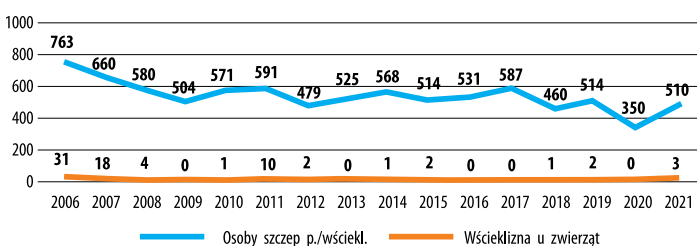
Zapadalność na kleszczowe zapalenie mózgu w latach 2011-2021 w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce/100 tys. mieszkańców

Wścieklizna i pokąsania przez zwierzęta

Z powodu kontaktu ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę, zaszczepiono p/wściekliznę 510 osób (w 2020 r. – 350 osób). U trzech nietoperzy potwierdzono wściekliznę laboratoryjnie.

Liczba osób szczepionych p/wściekliznę i liczba zwierząt chorych na wściekliznę w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2006-2021

W dalszym ciągu rejestruje się dużą liczbę osób szczepionych p/wściekliznę mających kontakt ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę, w ok. 90% był to kontakt ze zwierzętami domowymi.

POZOSTAŁE CHOROBY ODZWIERZĘCE

W 2021 r. zarejestrowano sporadyczne zachorowania na: jersiniozę – dwa zachorowania (2020 r. – cztery zach.); bąblowicę – dwa zachorowania (2020 r. – jedno zach.; 2019 r. – dziewięć zach.); cztery zachorowania na listeriozę (2020 r. nie zarejestrowano zach.; 2019 r. – pięć zach.).

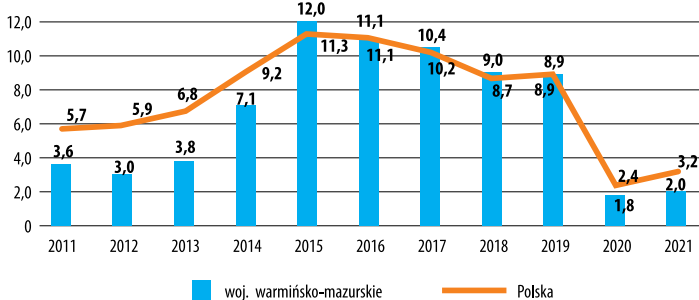
CHOROBY ZAKAŻNE PRZENOSZONE NARUSZENIEM CIĄGŁOŚCI TKANEK

WZW B i C

W latach 2020 i 2021 odnotowano znaczny spadek zarejestrowanych zakażeń wirusem HCV i HBV – co jest wynikiem wystąpienia epidemii COVID-19 i związanym z nią ograniczeniem dostępu do zakładów opieki zdrowotnej ambulatoryjnej jak i całodobowej oraz brakiem dostępu w pełnym zakresie do diagnostyki stwierdzającej zakażenie ww. wirusami.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2021 r. zarejestrowano 28 (wsk. zap. 1,8) zakażeń wirusem HCV (2020 r. – 26 zach.; 2019 r. – 127 zakażeń). Wojewódzkie wskaźniki zapadalności zakażeń wirusem HCV w latach 2015-2020 są zbliżone do wsk. krajowych. W 2021 r. woj. wsk. zapadalności wyniósł 2,0 i był niższy od krajowego (3,2).

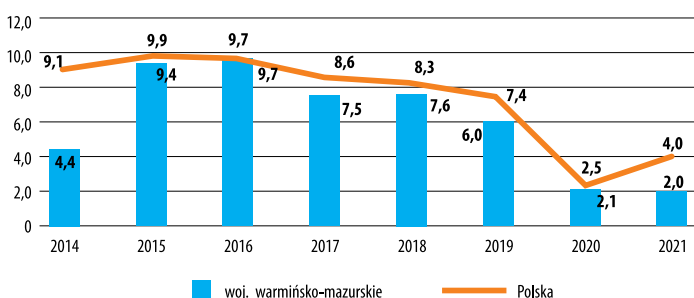
Zapadalność na WZW typ C w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2011-2021/100 tys. mieszkańców

WZW B

W 2021 r. na terenie województwa zarejestrowano łącznie 31 (wsk. zap. 2,0) nowych zakażeń wirusem HBV, (2020 r. – 31; 2019 – 86). Zgłoszenia dotyczyły zakażeń o przebiegu przewlekłym i nieokreślonym. Zanotowano jedno zachorowanie na WZW B ostre, które rejestrowane są sporadycznie uwagi na wysoki stan zaszczepienia populacji. W 2021 r. wojewódzki wskaźnik zapadalności na WZW typ B wyniósł 2,0 i był niższy od krajowego – 4,0. W latach 2015-2019 wskaźniki zapadalności wojewódzki i krajowe były zbliżone.

Zapadalność na WZW B w woj. warmińsko-mazurskim i kraju w latach 2014-2021/100 tys. mieszkańców

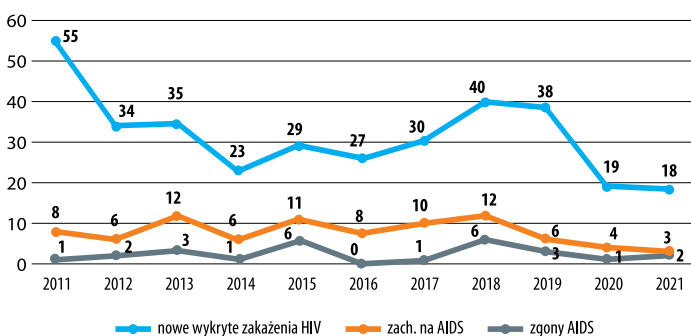

W 2021 r. woj. wsk. zapadalności krajowy (2,0) był niższy od krajowego (3,2)

HIV i AIDS

W 2021 r. w województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowano – 18 (wsk. zap. 1,3) nowych zakażeń wirusem HIV (2020 r. – 19; 2019 r. – 38) oraz cztery (wsk. zap. 0,3) zachorowania na AIDS (2020 r. – cztery zach.; 2019 r. – sześć zach.), zarejestrowano dwa zgony z powodu zachorowania na AIDS (2020 r. – jeden; 2019 r. – trzy). W 2021 wojewódzki wskaźnik zapadalności zakażeń wirusem HIV wyniósł 1,3 i był niższy od krajowego – 3,5. Natomiast wojewódzki wskaźnik zap. zachorowań na AIDS był równy z krajowym i wyniósł 0,2.

Liczba zakażeń wirusem HIV, zach. na AIDS, zgonów z powodu AIDS w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2011-2021

CHOROBY PRZENOSZONE DROGĄ POKARMOWĄ

Zachorowania na WZW A

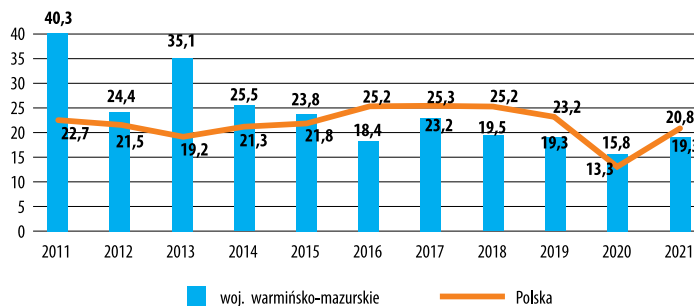
W 2021 r. w województwie zarejestrowano sześć zachorowań na WZW typu A, wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł – 0,4 i był wyższy od krajowego – 0,2. W 2020 r. zachorowała jedna osoba, w 2019 r. – 12 osób. Przed zachorowaniem na WZW typu A chronią szczepienia oraz przestrzeganie podstawowych zasad higieny.

Bakteryjne zatrucia i zakażenia pokarmowe

W województwie warmińsko-mazurskim od wielu lat dominującym czynnikiem etiologicznym bakteryjnych zatruc pokarmowych są odzwierzęce typy pałeczek Salmonella, w których dominuje serotyp Enteritidis. W 2021 r. zarejestrowano 272 zachorowania na salmonelozę (2020 r. – 224 zach.). Wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł 19,3 był zbliżony do krajowego, który był równy – 20,8.

W 2021 r. wśród innych zakażeń układu pokarmowego o etiologii bakteryjnej dominowały bakterie z rodzaju: Clostridioides difficile – 680 zachorowań (2020 r. – 296 zach.) Campylobacter – 69 zachorowań (2020 r. – 48 zach.); E. coli biegunkotwórcze – sześć zachorowań (2020 r. – siedem

Zapadalność zachorowań na salmonelozę zatrucia pokarmowe w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2011-2021/100 tys. mieszkańców

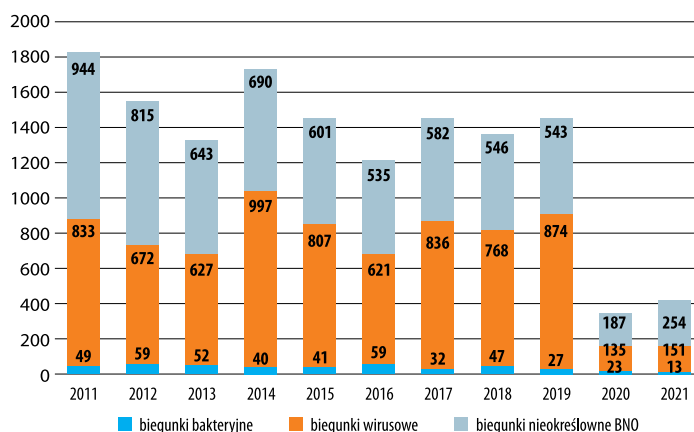
zach.), Yersinia enterocolitica – dwa zachorowania (2020 r. – cztery zach.).

Biegunki u dzieci do lat 2

W 2021 r. w województwie zarejestrowano 430 zachorowań na biegunki u dzieci do lat dwóch, (w 2020 r. – 345 zach. w 2019 r. – 1 444 zach.). Krajowy wskaźnik zapadalności wyniósł 2878,6 i był wyższy od wojewódzkiego – 1826,6.

Od 2006 r. rejestrowany jest sukcesywny spadek zachorowań na biegunki u dzieci do lat dwóch o nieustalonej etiologii i wzrost zachorowań na biegunki o etiologii wirusowej. Wzrost zachorowań o etiologii wirusowej związany jest ze wzrostem badań diagnostycznych w tym kierunku, które w zdecydowanej większości wykonywane są u dzieci hospitalizowanych. Od 2020 r. zaobserwowano ponownie wzrost zachorowań na biegunki o etiologii nieokreślonej. Należy jednak zaznaczyć, iż 2020 r. i 2021 r. zaobserwowano znaczny spadek zarejestrowanych zachorowań na biegunki u dzieci do lat dwóch.

Liczba zach. na biegunki u dzieci do lat 2 (bakteryjne, wirusowe, nieokreślone) w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2011-2021

Ogniska chorób przenoszonych drogą pokarmową

W 2021 roku na terenie województwa zarejestrowano i opracowano 18 ognisk zatruc pokarmowych (2020 r. – jedno; 2019 r. – 12), zachorowały 904 osoby, hospitalizowano 124 osoby.

W sześciu ogniskach czynnikiem etiologicznym zatruc była Salmonella Enteritidis. Łącznie zachorowało 26 osób, hospitalizowanych było 12 osób. W wyniku przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych ww. ogniskach ustalono, iż chorzy spożywali potrawy z dodatkiem jaj oraz mięsa drobiowego, z których nie wyhodowano czynnika etiologicznego i w związku z tym nie ustalono źródła zakażenia.

W pięciu ogniskach, w których czynnikiem etiologicznym były norowirusy zachorowało 296 osób, hospitalizowano 35 osób. Cztery ogniska miały miejsce na letnim wypoczynku dzieci i młodzieży, jedno wystąpiło na przyjęciu rodzinnym zorganizowanym w restauracji.

W siedmiu ogniskach mimo przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego nie udało się ustalić źródła i czynnika etiologicznego zakażenia, zostały zgłoszone, jako nieokreślone zatrucia pokarmowe. Trzy miały miejsce na letnim wypoczynku dzieci i młodzieży, łącznie zachorowało 480 osób, hospitalizowano siedem osób. Jedno ognisko wystąpiło w obiekcie hotelowym, zachorowały 24 osoby, hospitalizowano pięć osób. Zarejestrowano trzy ogniska na terenie trzech szpitali, objawy chorobowe wystąpiły u 86 osób.

CHOROBY WIEKU DZIECIĘCEGO

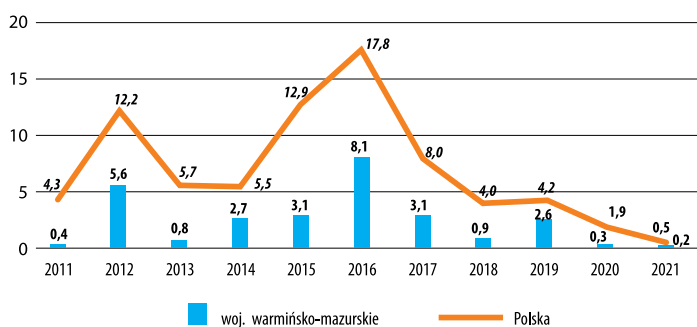
Odra, różyczka, ospa wietrzna

W roku 2021 i 2020 nie zarejestrowano zachorowań na odrę (w 2019 r. – 42 zach.) oraz różyczkę (2019 r. – cztery zach.). W 2021 r. zarejestrowano 1758 zachorowań na ospę wietrzną (2020 r. – 2211 zach.; 2019 r. – 6 672 zach.). Wojewódzki wskaźnik zapadalności na ospę wietrzną wyniósł 124,6 i był niższy od krajowego – 150,4.

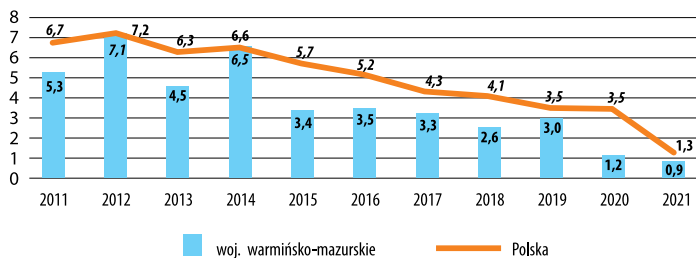
Krztusiec

W 2021 r. zarejestrowano trzy zachorowania na krztusiec (w 2020 r. – cztery zach. 2019r. – 37 zach.). Wojewódzki wskaźnik zapadalności na krztusiec wyniósł 0,3 i był niższy od krajowego – 0,5. Zachorowało troje dzieci w wieku 3 -11 lat.

Zapadalność zachorowań na krztusiec w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2011-2021/100 tys. mieszkańców

Zapadalność zachorowań na świnkę w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2011-2021/100 tys. mieszkańców

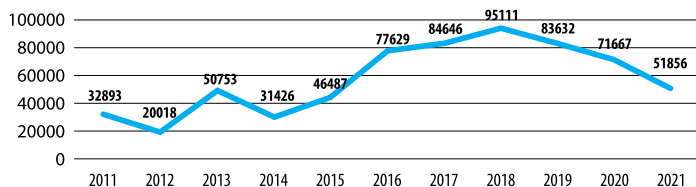

W 2021 r. na terenie województwa zarejestrowano – 13 zachorowań na świnkę (2020 r. – 17 zach., 2019 r. – 42 zach.). Wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł 1,2 i był niższy od krajowego 3,5.

GRYPA I INFEKCJE GRYPYPODOBNE

W 2021 r. zarejestrowano 51856 przypadków podejrzeń i zachorowań na gripę, w 2020 r. – 71 667 przypadków. Laboratoryjnie gripę potwierdzono u jednej osoby.

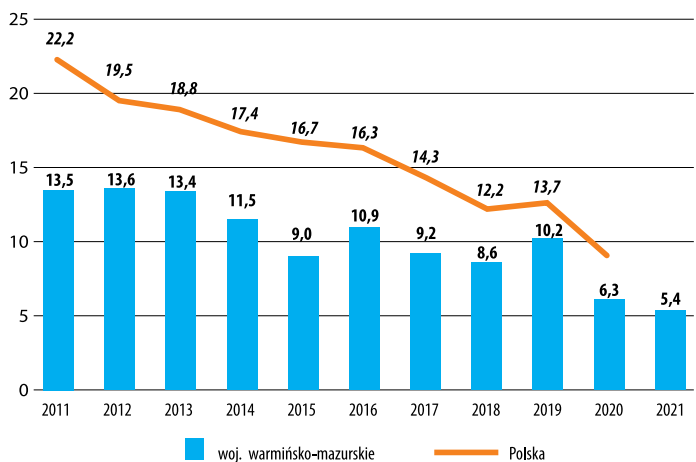
Liczba zachorowań na gripę i infekcje grypopodobne w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2011-2021

Gruźlica

W 2021 r. zanotowano tendencję spadkową zachorowań na gruźlicę. Zarejestrowano 76 zachorowań (2020 r. – 89 zach., 2019- 142 r. zach.) Brak danych dotyczących liczby zachorowań na gruźlicę w Polsce.

Wskaźniki zapadalności na gruźlicę w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2011-2021/100 tys. mieszkańców

Stan sanitarno-techniczny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

W 2021 r. w związku z zaistniałą sytuacją epidemiologiczną w kraju tj. lawinowym wzrostem zakażeń wirusem SARS-CoV-2 organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej skupiały swą aktywność głównie na działaniach przeciwepidemicznych, w szczególności na dochodzeniu epidemiologicznemu. W 2021 r. mając na uwadze powyższe ograniczone zostały kontrole planowane podmiotów wykonujących działalność leczniczą.

W roku 2021 w województwie warmińsko-mazurskim, Państwowa Inspekcja Sanitarna objęła nadzorem 2759 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w tym 58 szpitali (z czego 18 szpitali realizujących świadczenia zdrowotne udzielane z zamiarem zakończenia ich udzielania w okresie nieprzekraczającym 24 godzin).

Skontrolowano 650 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w tym 36 szpitali, w 46 podmiotach stwierdzone zostały nieprawidłowości.

W 2021 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w trakcie kontroli podmiotów wykonujących działalność leczniczą wydali:

- 52 decyzje administracyjne
- 47 decyzji płatniczych
- nałożyli 10 mandatów na kwotę 2740,00 zł.

W 2021 r. większość szpitali decyzją wojewody warmińsko-mazurskiego została włączona do leczenia pacjentów zakażonych SARS-CoV-2. Szpitale zostały przekształcone w szpitale jednoimienne zajmujące się leczeniem wyłącznie pacjentów z COVID-19, bądź na potrzeby pacjentów zakażonych SARS-CoV-2 wydzielono niektóre oddziały szpitalne.

W 2021 r. (w różnych okresach w zależności od sytuacji epidemiologicznej) szpitalem jednoimiennym, przeznaczonym do leczenia wyłącznie pacjentów z zakażeniem SARS-CoV-2 był Szpital w Ostródzie S.A., Zespół Opieki Zdrowotnej w Nidzicy, Szpital Powiatowy w Kętrzynie i Szpital Mrągowski im. Michała Kajki SPZOZ w Mrągowie oraz Centrum Medyczne OLMEDICA w Olecku.

Do leczenia pacjentów z COVID-19 przeznaczono nowo wybudowane i oddane oddziały szpitalne lub przekształcono oddziały już istniejące i funkcjonujące w szpitalach.

W szpitalach wykonano szereg prac budowlano-adaptacyjnych, by dostosować je do udzielania świadczeń zdrowotnych pacjentom zakażonym SARS-CoV-2. W podmiotach tych opracowane zostały i wdrożone procedury dotyczące postępowania z pacjentem podejrzanym lub z zakażeniem COVID-19, zapewniono personelowi stały dostęp do środków ochrony indywidualnej niezbędnych do pracy przy pacjencie zakażonym SARS-CoV-2.

Część podmiotów wykonujących działalność leczniczą nie spełnia w całości wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego

działalność leczniczą. Podmioty te posiadały opracowane i pozytywnie zaopiniowane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej programy dostosowania podmiotu do obowiązujących przepisów. Zgodnie z obowiązującymi przepisami wszystkie podmioty powinny dostosować swoje pomieszczenia i urządzenia do dnia 31 grudnia 2017 r. Podmioty, które nie zrealizowały programów dostosowawczych i nie dostosowały swoich pomieszczeń i urządzeń do wymagań ww. rozporządzenia wystąpiły do organów PIS z wnioskiem o wydanie opinii o wpływie niespełnienia wymagań, o których mowa w art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej na bezpieczeństwo pacjentów. Wszystkie podmioty niespełniające ww. wymagań posiadają takie opinie.

W roku 2021 w szpitalach w województwie warmińsko-mazurskim pomimo trudnej sytuacji epidemiologicznej dokonano wielu istotnych modernizacji, szpitale wyposażono w sprzęt, aparaturę medyczną oraz meble i tak np. zakończono przebudowę pomieszczeń na potrzeby pracowni endoskopii w SPZOZ w Działdowie, ww. pracownię wyposażono w profesjonalną szafę do przechowywania endoskopów i urządzenia do mycia i dezynfekcji endoskopów, zamontowano urządzenia do uzdatniania wody, pomieszczenie higieniczno-sanitarne mające bezpośredni dostęp do pokoju badań dolnego odcinka przewodu pokarmowego wyposażono w bidet, pracownię wyposażono w system wentylacji nawiewno-wyciągowej z klimatyzacją. W ww. szpitalu rozbudowano oddział psychiatryczny, oddział powiększono o dodatkowe skrzydło wraz z zagospodarowaniem terenu (wybudowano osobny dział przyjęć dla pacjentów oddziału, wydzielono gabinet przyjęć dla pacjentów z pobudzeniem psychoruchowym), ponadto zakupiono nowy ambulans dla Zespołu Ratownictwa Medycznego typu „S”. W Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Olsztynie wyremontowano i rozbudowano specjalistyczne poradnie oraz wyremontowano centralną sterylizatornię.

W Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym Dziecięcym w Olsztynie zakończono kompleksowy remont oddziału Klinicznego Onkologii i Hematologii Dziecięcej, Oddziału Intensywnej Terapii i Anestezjologii, oddziału Ortopedyczno-Urazowego z Chirurgią Kręgosłupa, oddziału Chorób Zakaźnych, który wyposażono w boksy Meltzerowskie, umożliwiające hospitalizację pacjentów wymagających izolacji oddechowej oraz pacjentów z wysoce zakaźnymi chorobami, w tym COVID-19, ponadto zakończono remont oddziału Pediatrycznego z pododdziałem Alergologii. Nadbudowano piętro, w którym zlokalizowano Medyczne Laboratorium Diagnostyczne. Rozbudowano pomieszczenia przychodni specjalistycznych. W Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym w Olsztynie wyremontowano poradnie: ginekologiczną, ortopedyczną, rehabilitacyjną, w SPZOZ MSWiA z WM Centrum Onkologii w Olsztynie przebudowano pomieszczenia na potrzeby Centrum Szybkiej Terapii Onkologicznej, powiększono o nowe pomieszczenia Klinikę Radiologii, wyremontowano gabinety Zakładu Radioterapii. W Miejskim

Szpitalu Zespolonym w Olsztynie wyremontowano sale wybudzeń w obrębie bloku operacyjnego, wydzielono sale cięć cesarskich dla pacjentek z COVID-19 oraz dostosowano oddział ginekologiczny do leczenia pacjentek z SARS-CoV-2.

W Samodzielnym Publicznym Zakładzie Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie utworzono kompleksowy ośrodek leczący schorzenia układu oddechowego, rozbudowano aptekę i zmodernizowano instalację tlenu, w Wojewódzkim Zespole Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie przebudowano pomieszczenia zespołu poradni specjalistycznych na potrzeby oddziału dziecięco-młodzieżowego, wyremontowano oraz wyposażono pomieszczenia części obserwacyjno-diagnostycznej oddziału III ogólnop psychiatrycznego.

W Szpitalu Powiatowym w Biskupcu rozpoczęto remont pomieszczeń działu fizjoterapii.

W SP ZOZ Szpitalu w Piszcu oddano do użytku oddział obserwacyjno-zakaźny spełniający obowiązujące wymogi prawne. W Szpitalu Miejskim w Elblągu dostosowano pomieszczenia Zakładu Diagnostyki Obrazowej i wyposażono je w tomograf komputerowy Revolution EVO wraz z wyposażeniem, zmo-

dernizowano stację zgazowania ciekłego tlenu medycznego i instalację gazów medycznych w oddziałach szpitalnych przy ul. Komeńskiego. W Szpitalu Powiatowym w Pasłęku rozpoczęto budowę oddziału rehabilitacyjnego oraz Ośrodka Rehabilitacji Leczniczej Diennej dla Dzieci z Zaburzeniami Wiekii Rozwojowego. W Szpitalu Powiatowym w Kętrzynie wyremontowano oddział chirurgii urazowo-ortopedycznej, natomiast w SPSP ZOZ we Fromborku wyremontowano w ramach projektu unijnego część hotelową i terapeutyczną dla pacjentów oddziału terapii uzależnień.

Istotnych zmian dokonano również w podmiotach wykonujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne. Niektóre podmioty zmieniły swoją lokalizację. Większość podmiotów spełnia wymagania obowiązujących rozporządzeń.

Stan sanitarno-higieniczny oraz techniczny podmiotów wykonujących działalność leczniczą jest zadowalający i systematycznie się poprawia. Zachodzące zmiany w podmiotach przyczyniają się do poprawy świadczonych usług oraz wzrostu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców woj. warmińsko-mazurskiego.

Sekcja Szczepień Ochronnych

Sekcja Szczepień Ochronnych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie, w 2021 r. nadzorowała oraz koordynowała wykonywanie rządowego programu uodporniania wrażliwych populacji przeciw chorobom zakaźnym w 358 podmiotach leczniczych podstawowej opieki zdrowotnej województwa warmińsko-mazurskiego.

Efektom tych działań na tle kraju była dobra i bardzo dobra (choć w związku z ogłoszonym wiosną 2020 r. stanem pandemii COVID 19, trwającym również w całym 2021 r. niższą niż w 2019 r.) realizacja wykonania populacyjnych szczepień obowiązkowych do 19 r. życia włącznie.

Wykonanie szczepień zalecanych było na poziomie zbliżonym do 2020 r.

W wyniku wieloletnich bardzo dobrych szczepień w województwie, utrzymuje się wysoki odsetek mieszkańców niewrażliwych na większość chorób zakaźnych, przeciw którym prowadzone są szczepienia obowiązkowe. Wymiernym skutkiem jest populacyjna odporność zbiorowiskowa chroniąca wrażliwe populacje regionu przed masowymi zachorowaniami epidemicznymi.

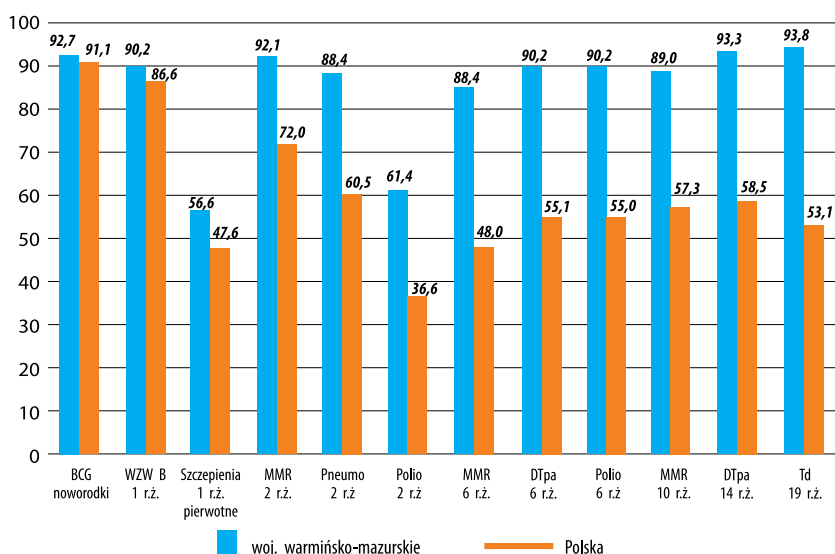
W 2021 roku zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych w województwie wykonano:

- szczepienia noworodków p/gruźlicy – w 98,7%
- szczepienia pierwotne przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi w pierwszym roku życia – w 56,3% ,

- szczepienia pierwotne przeciwko pneumokokom w pierwszym roku życia – w 68,6%
- przeciwko odrze, śwince i różyczce w drugim roku życia – w 91,5%;
- przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi w 6 roku życia – w 89,5%;
- przeciwko odrze, śwince i różyczce w 6 roku życia – w 88,0%;
- przeciwko odrze, śwince i różyczce w 10 roku życia – w 90,9%;
- przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi w 14 roku życia – w 93,2%;
- przeciwko błonicy, tężcowi w 19 roku życia – w 92,2%.

W minionym roku w województwie szczepieniom zalecanym poddały się 58.704 osoby przeciw 26 chorobom zakaźnym tj. o 308 osób więcej niż w roku 2020. Istotny spadek nastąpił w szczepieniach przeciw wzw typu A (423 osoby wobec 638 zaszczepionych osób w 2020 r.), p/*Streptococcus pneumoniae* (2510 osób wobec 4202 osób w 2020 r.) a także p/poliomy-

Szczepienia obowiązkowe wg PSO w 2020 r.
(dane PZH Warszawa 2021)

elitis (73 osoby wobec 169 osób w 2020 r.).Niewielkie różnice dotyczyły szczepień p/wzw typu B (2902 osoby w 2021r.), ospie wietrznej (1041 osoby w 2021r.) oraz szczepień osób podróżujących. Wyraźny wzrost wystąpił w szczepieniach p/zakażeniom wirusem brodawczaka ludzkiego (701 osób wobec 185 osób w 2020 r.). W dalszym ciągu była zbyt niska liczba szczepień mieszkańców województwa przeciwko grypie, chociaż w związku z szerzącą się pandemią COVID-19 i wprowadzeniem od listopada regulacji pozwalających ze zniżką lub bezpłatnie szczepić duże populacje mieszkańców, wzrosło zainteresowanie szczepieniami również przeciw grypie (48.023 osoby). W sezonie 2020/2021 p/grypie zaszczepiły się 38.672 osoby, w sezonie 2019/2020 zaszczepiło się 35.755 osób, w sezonie 2018/2019 – 36.566 osób. Stanowi to zaledwie 3,4% populacji regionu. Niewiele wyższy procent

dotyczący szczepień populacji całego kraju, jest w dalszym ciągu wynikiem słabym na tle krajów europejskich.

Od kilku lat wzrasta liczba odmów szczepień dzieci (1954 w 2021 r., 1722 w 2020 r., 1523 w 2019 r., 1281 w 2018 r., wobec 964 w 2017 r. i 688 w 2016 r.) przez rodziców – zwolenników tzw. „ruchów antyszczepionkowych”. Najwięcej takich odmów wystąpiło w: Olsztynie (1264), Elblągu (345), Iławie (241), Giżycku (146), Ełku (128). Najmniej w: Gołdapi (8), Olecku (10), Lidzbarku Warm. (11). W Kętrzynie nie odnotowano żadnego wpływu „ruchów antyszczepionkowych” na realizację szczepień obowiązkowych.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawujące nadzór w zakresie szczepień ochronnych (na podstawie art. 5 pkt 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej) są uprawnione do żądania wykonania w drodze egzekucji administracyjnej tego obowiązku, w tym mają prawny obowiązek podejmowania wszelkich czynności zmierzających do zastosowania przewidzianych prawem środków egzekucyjnych, w celu nakłonienia osoby uchylającej się do wykonania obowiązku szczepień. W 2021 r. w województwie nie wszczęto nowych postępowań egzekucyjnych wobec rodziców odmawiających szczepień swoich dzieci (w 2020 r. – 47, w 2019 r. – 64, w 2018 r. – 28), wyegzekwowano od nich jednak kwotę 13345,75 z tytułu nałożonych wcześniej grzywien i opłat za czynności egzekucyjne. Rodzicom uchylającym się od obowiązku szczepień obowiązkowych służy prawo wniesienia zażalenia do Ministra Zdrowia, co bardzo często wykorzystują przewlekając postępowania.

Duża część rodziców nie podejmuje korespondencji wysłanej przez W-MPWIS (za potwierdzeniem odbioru), sprawy są w toku, a do czasu ich rozstrzygnięcia – nie ma możliwości ściągnięcia grzywny.

W roku ubiegłym zgłoszono 12 niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP) – w tym jeden poważny w Ełku. Pozostałe (11) zakwalifikowane zostały jako łagodne. Znacznie więcej NOP-ów w 2021 r. zgłoszono po szczepieniach ludności p/Covid-19 (172) – z czego po weryfikacji przez pracowników Inspekcji Sanitarnej powiatowego i wojewódzkiego szczebla – 7 zgłoszono jako ciężkie, 22 jako poważne i 149 jako łagodne.

W związku z pandemią COVID-19 zmodyfikowane zostały działania Sekcji Szczepień WSSE dot. nadzoru nad realizacją szczepień w województwie. Zachorowania, a w ślad za nimi izolacje i kwarantanny osób podlegających szczepieniom, działające w ograniczonym zakresie placówki szczepiące, złożyły się na problemy z opóźnieniami w realizacji obowiązkowych szczepień dzieci i młodzieży do 19 roku życia, a także utrudnioną w okresie wiosennym i zimowym możliwością bezpośredniej działalności kontrolnej Sekcji w PSSE oraz punktach szczepień. Sekcja położyła zwiększony nacisk na działania informujące, wyjaśniające i precyzujące realizację Wojewódzkiego Terminarza Szczepień Programu, jako istotnego suplementu do Programu Szczepień Ochronnych w warunkach pandemii. Intencją było przekonywanie personelu medycznego oraz gł. rodziców małych dzieci, że zakłócenie realizacji szczepień obowiązkowych nawet na krótki czas, może doprowadzić do kumulacji osób wrażliwych (nieuodpornionych) i zwiększyć ryzyko powstawania ognisk epidemicznych chorób, którym poprzez skuteczną realizację PSO musimy zapobiegać. W punktach szczepień, które z przyczyn pandemicznych czasowo wstrzymały szczepienia obowiązkowe, zalecano jak najszybsze przywrócenie realizacji szczepień obowiązkowych. Pracownicy Sekcji Szczepień WSSE oraz pracownicy epidemiologii ds. szczepień z PSSE województwa niezależnie od nadzoru nad szczepieniami, w dużej mierze zaangażowani byli również w zwalczanie pandemii Covid-19: – dyżury w systemie SEPIS dotyczące zachorowań wywołanych przez SARS-CoV 2 zarówno mieszkańców Warmii i Mazur, jak też mieszkańców z innych regionów kraju oraz – dyżury i raporty tzw. „dobowe” w systemie SEPIS dot. NOP-ów po szczepieniach p/Covid-19. W 2021 roku Sekcja wspólnie z 19 PSSE zaangażowana była w rozdysponowanie nieodpłatnych szczepionek otrzymanych z rezerw p/epidemicznych i przeprowadzenie 2 akcji szczepień szczególnie narażonych grup mieszkańców województwa: p/wzw typu B i p/meningokokom (1100 osób).

Pozostałe działania Sekcji w minionym roku to:

- niezależnie od pandemicznych trudności obiektywnych, wysokie wymagania stawiane pracownikom Epidemiologii ds. szczepień z PSSE oraz personelowi szczepiącemu z placówek POZ;
- opracowanie szczegółowego harmonogramu szczepień obowiązkowych w województwie dla dzieci i młodzieży do 19 roku życia – do obowiązującego Programu Szczepień Ochronnych;
- wymagające, wystandaryzowane kontrole nadzorowanych podmiotów leczniczych;
- analizy i oceny wykonawstwa szczepień mające wpływ na podejmowanie działań, celem których jest utrzymanie powszechnego dostępu mieszkańców do szczepień, oceny prawidłowości ich wykonywania oraz podnoszenia efektywności systemu szczepień obowiązkowych i zalecanych;
- kontrola przestrzegania przez personel medyczny obowiązujących w czasie pandemii procedur sanitarno-higienicznych służących bezpieczeństwu sanitarno-epidemiologicznemu mieszkańców;
- działania edukacyjne skierowane do pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz pracowników ochrony zdrowia POZ, a także działania edukacyjno-oświatowe kierowane do pracowników samorządowych i mieszkańców;
- inicjowanie wdrażania samorządowych programów szczepień zalecanych, współudział i monitorowanie ich realizacji,
- sporządzanie rocznego zamówienia na preparaty szczepionkowe dla województwa, a po ich każdej dostawie z centralnej Bazy Rezerw, dystrybucja do 19 Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych;
- zapewnienie stałego, elektronicznego monitoringu temperatur preparatów szczepionkowych, przechowywanych w magazynach WSSE i PSSE, przeznaczonych dla mieszkańców województwa oraz bezwzględne stosowanie zasad tzw. „łańcucha chłodniczego” na każdym etapie ich dystrybucji.

Wszystkie te działania oraz towarzyszące im zaangażowanie pracowników Sekcji Szczepień Ochronnych sprawiają, że nieustannie od czasu reformy administracyjnej państwa, województwo warmińsko-mazurskie ma najlepsze w kraju wyniki w procesie immunizacji wrażliwych populacji, realizowane w ramach rządowego Programu Szczepień Ochronnych.

W 2021 r. pracownicy Sekcji Szczepień Ochronnych przeprowadzili w województwie 6 kontrole, w tym dwie kontrole kompleksowe w Łławie i Ostródzie. Liczba podjętych przez Sekcję działań w zakresie czynnej profilaktyki chorób zakaźnych, w tym liczba rozdysponowanych szczepionek, wynosiła 243.295.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych (LBEK) to nowoczesne, prężnie rozwijające się Laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie warmińsko-mazurskim o stopniu bezpieczeństwa biologicznego BSL-2. Jest postrzegane jako jednostka odwoławcza (referencyjna) i jedno z najlepszych źródeł informacji w zakresie szeroko rozumianego nadzoru epidemiologicznego. Jest jednym z wiodących laboratoriów PIS w kraju.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych od grudnia 2003 roku posiada akredytację potwierdzoną Certyfikatem Akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji (PCA) Nr AB 448 poświadczającą spełnienie wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących” oraz kompetencje techniczne w zakresie akredytowanych metod badawczych. Akredytacja jest mechanizmem wykorzystywanym w celu zapewnienia publicznego zaufania w odniesieniu do wiarygodności działań, istotnych z punktu widzenia wpływu na zdrowie, bezpieczeństwo i środowisko. Akredytacja jest obiektywnym dowodem na to, że Laboratorium działa zgodnie z najlepszą praktyką. Akredytacja potwierdza wiarygodność wyników badań oraz świadczy o wysokiej jakości usług i kompetencji personelu,

jest istotnym argumentem przy wyborze dostawców badań na rynku krajowym i międzynarodowym. Akredytacja jest niezbędnym narzędziem w procesie podejmowania decyzji oraz przy zarządzaniu ryzykiem. Organizacje mogą oszczędzić czas i pieniądze poprzez wybór akredytowanego, a zatem kompetentnego dostawcy badań, a co za tym idzie akredytacja zmniejsza ryzyko w relacjach biznesowych. Sprawozdania z badań, wydawane przez akredytowane przez PCA Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych są uznawane przez zainteresowane instytucje w krajach będących sygnatariuszami wielostronnych porozumień (MLA – Multilateral Recognition Arrangement / MRA – Mutual Recognition Arrangement).

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych współpracuje z wieloma instytucjami i jednostkami badawczymi

m.in. Krajowym Centrum ds. AIDS, Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego Państwowym Zakładem Higieny-Państwowym Instytutem Badawczym, Narodowym Instytutem Leków, Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, Polskim Stowarzyszeniem Mykologów Budownictwa, a od 1994 roku jest członkiem Klubu Polskich Laboratoriów Badawczych POLLAB. Na uwagę zasługuje fakt, że jako jedyne w województwie warmińsko-mazurskim współpracuje z Oddziałem Transplantologii w Olsztynie w zakresie wirusologicznej diagnostyki molekularnej przeszczepów.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych posiada liczące się w świecie mikrobiologii osiągnięcia w dziedzinie diagnostyki wirusologicznej (izolacje wirusa grypy) i bakteriologicznej (wyhodowanie enteropatogennych szczepów *Escherichia coli*, czynnika etiologicznego masowych zakażeń przewodu pokarmowego, zaklasyfikowanego później jako nowy typ serologiczny pałeczek czerwonej – *Shigella dysenteriae* 3).

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych posiadając odpowiednio wyposażone laboratorium II klasy bezpieczeństwa biologicznego oraz doświadczony, z dużym zasobem wiedzy

i umiejętności personel, jako jedno z pierwszych laboratoriów w Polsce wdrożyło diagnostykę molekularną, a następnie sekwencjonowanie wirusa SARS-CoV-2. LBEK jest wpisane do wykazu laboratoriów COVID prowadzonego przez Ministerstwo Zdrowia i utrzymuje kompetencje w zakresie wykrywania i identyfikacji nowego koronawirusa w próbkach materiału biologicznego. LBEK w 2021 roku prowadziło nadzór molekularny nad wariantami SARS-CoV-2 dla czterech województw: warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego, pomorskiego i podlaskiego, stanowiąc jednocześnie wsparcie merytoryczne w tym zakresie dla pozostałych Laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

LBEK oprócz działalności laboratoryjnej prowadzi również działalność naukowo-dydaktyczną, czego dowodem są liczne publikacje w czasopismach specjalistycznych, systematyczne szkolenia studentów i praktykantów uczelni wyższych oraz czynny udział w szkoleniach i konferencjach.

Laboratorium w sposób ciągły uczestniczy w krajowych i międzynarodowych programach badań biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych organizowanych przez kompetentnych organizatorów.

W 2021 roku Laboratorium uczestniczyło w następujących programach badań biegłości:

- Ogólnopolski Sprawdzian Wiarygodności Badań Mikrobiologicznych POLMICRO w zakresie oceny preparatów mikroskopowych, identyfikacji, lekowrażliwości i mechanizmów oporności na leki bakteryjnych czynników etiologicznych zakażeń, identyfikacji grzybów drożdżopodobnych i diagnostyki zakażeń przewodu pokarmowego zorganizowany przez Centralny Ośrodek Badań Jakości w Diagnostyce Laboratoryjnej,
- Program Zewnętrznej Oceny Jakości w zakresie bakteriologii, wirusologii i serologii zorganizowany przez Labquality

za pośrednictwem Systemów Oceny Wiarygodności Analiz Medycznych,

- Programy: Hygiene Surface Monitoring (HYGIENE) w zakresie monitoringu higieny środowiska pracy i Water Microbiology (QWAS) w zakresie badania wody użytkowej w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella* zorganizowane przez LGC Standards,
  - Program Zewnętrznej Oceny Jakości w Laboratoriach Medycznych w zakresie mikologii i serologii zorganizowany przez Instytut Standaryzacji i Dokumentacji Medycyny Laboratoryjnej za pośrednictwem firmy MEDAN,
  - Zewnętrzny Program Oceny Jakości QCMD w zakresie badań molekularnych zorganizowany przez Copernicus Diagnostics,
  - Porównanie międzylaboratoryjne w zakresie wykrywania antygenów norowirusów w ludzkim kale z zastosowaniem metody immunoenzymatycznej ELISA zorganizowane przez Wojewódzką Stację Sanitarно-Epidemiologiczną w Krakowie,
  - Porównanie międzylaboratoryjne w zakresie wykrywania przeciwciał klasy IgG/IgM przeciwko enterowirusom w surowicy krwi z zastosowaniem metody immunoenzymatycznej ELISA zorganizowane przez Wojewódzką Stację Sanitarно-Epidemiologiczną w Krakowie,
- Pozytywne oceny uzyskiwane w badaniach biegłości są istotnym elementem oceny kompetencji Laboratorium oraz zapewniają, że wydawane wyniki badań są rzetelne, wiarygodne i użyteczne.

Struktura, organizacja, zakres badań

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych posiada dwa oddziały:

- Oddział Bakteriologiczno-Parazytologiczny,
- Oddział Wirusologiczno-Serologiczny.

LBEK należy do laboratoriów szerokoprofilowych, które realizuje następujące zadania:

- wykrywanie i identyfikacja aktualnie występujących czynników etiologicznych chorób infekcyjnych z określeniem ich właściwości,
- identyfikacja znanych i nowo pojawiających się drobnoustrojów epidemicznych,
- ocena stopnia uodpornienia populacji wobec chorób infekcyjnych,
- udział w ustalaniu źródeł i dróg szerzenia się zakażeń,
- monitorowanie oporności drobnoustrojów na antybiotyki i chemioterapeutyki,
- monitorowanie występowania mechanizmów oporności drobnoustrojów na antybiotyki i chemioterapeutyki,
- poszukiwanie zależności pomiędzy wykrytym drobnoustrojem, jego właściwościami a objawami klinicznymi,
- prawidłowy dobór antybiotyków do terapii empirycznej i celowanej oraz poszukiwanie przyczyn niepowodzenia antybiotykoterapii,

- wykrywanie antygenów i przeciwciał metodami serologicznymi,
- mikrobiologiczna kontrola skuteczności procesów sterylizacji i dezynfekcji,
- mikrobiologiczna kontrola zanieczyszczenia powietrza,
- wykrywanie i identyfikacja czynników biologicznych w środowisku pracy, w pomieszczeniach mieszkalnych i użyteczności publicznej,
- badanie wody do spożycia i wody na pływalniach w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella*.

LBEK wyposażone jest w nowoczesną aparaturę badawczą, monitorowaną zgodnie ze standardami międzynarodowymi i krajowymi oraz dokumentami PCA. Bazę laboratoryjną stanowi specjalistyczny sprzęt najnowszej generacji, w tym między innymi: spektrometr masowy VITEK MS przeznaczony do szybkiej identyfikacji drobnoustrojów, analizator VITEK 2 Compact przeznaczony do automatycznej identyfikacji i określania lekowrażliwości drobnoustrojów, aparaty do automatycznej izolacji kwasów nukleinowych: Microlab NIMBUS, Maelstrom 4800 TANBead, Lab-Aid 824 Nucleic Acid Extraction System Xiamen Zeesan, aparaty do reakcji Real Time PCR: CFX96 Real-Time PCR Detection System, Montania 4896 Real-Time PCR, Mastercycler nexus gradient, system GeneXpert do automatycznej izolacji i wykrywania materiału genetycznego drobnoustrojów w systemie zamkniętym, analizator immunologiczny mini VIDAS pracujący w technice ELFA (Enzyme Linked Fluorescent Assay) przeznaczony do diagnostyki serologicznej, system ELISA składający się z płuczki do mikropytek, inkubatora i czytnika przeznaczony do diagnostyki serologicznej, sekwenatory MinION i GridION przeznaczone do sekwencjonowania techniką nanoporową, która polega na elektroforetycznym transporcie kwasów nukleinowych przez kanały białkowe o nanometrowych rozmiarach i identyfikacji ich sekwencji na podstawie zmian mierzonego sygnału elektrycznego. Poza specjalistyczną aparaturą pomiarowo-badawczą LBEK dysponuje najwyższej jakości wyposażeniem pomocniczym niezbędnym w wieloprofilowym laboratorium: system do monitorowania posiewów krwi, system monitorowania temperatury w urządzeniach termicznych, komory laminarne II klasy bezpieczeństwa, komora do PCR, mikroskopy optyczne i kontrastowo-fazowe z możliwością rejestracji obrazu i pomiaru wielkości obserwowanych drobnoustrojów i ich struktur, inkubatory, chłodziarko-zamrażarki laboratoryjne, zamrażarki niskotemperaturowe, łaźnie wodne, sterylizatory, wagi analityczne, aparaty do mierzenia pH, automat do mycia szkła laboratoryjnego, destylator, lampy bakteriobójcze przepływowe, pipety automatyczne, dozowniki, densytometry do pomiaru gęstości zawiesin bakteryjnych wytrząsarki i wirówki laboratoryjne.

W roku 2021 zakupiono nową aparaturę badawczą kontynuując m.in. wymianę wyeksploatowanej na aparaturę nowej generacji oraz doposażono pracownię biologii molekularnej w urządzenia do sekwencjonowania nanoporowego, termo-

cyklery gradientowe, thermomixer, chłodziarko-zamrażarki laboratoryjne, zamrażarkę niskotemperaturową oraz pipety automatyczne wielokanałowe.

Laboratorium działając zgodnie z najlepszą praktyką laboratoryjną, korzysta w swojej pracy z certyfikowanych materiałów odniesienia, posiada również dobrze zorganizowane zaplecze żywieniowe z pełną kontrolą wyprodukowanych żywności w oparciu o własny bank szczepów.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych oferuje szeroki zakres badań laboratoryjnych. Stosuje szereg metod i technik badawczych opublikowanych w normach międzynarodowych, regionalnych lub krajowych, czasopismach naukowych, określonych przez producentów wyposażenia lub rekomendowanych przez renomowane organizacje. Wśród metod stosowanych w Laboratorium można wyróżnić:

- metodę hodowlaną z testami biochemicznymi,
- metodę hodowlaną z testami biochemicznymi i serologicznymi,
- metodę hodowlaną z testami biochemicznymi i testami aglutynacji lateksowej,
- metodę hodowlaną automatyczną fluorescencyjną,
- metodę makroskopową, mikroskopową,
- metodę koproscopową,
- metodę kolorymetryczną,
- metodę spektrometrii masowej MALDI TOF,
- metodę dyfuzyjno-krążkową, pasków z gradientem stężeń antybiotyku (oznaczanie wartości MIC) i nefelometryczną – do oznaczania lekowrażliwości drobnoustrojów,
- metodę immunochematograficzną,
- metodę immunoenzymatyczną (ELISA),
- metodę enzymoimmunofluorescencyjną (ELFA),
- metodę Western blot,
- metody biologii molekularnej (Real Time PCR, sekwencjonowanie nanoporowe),
- metodę filtracji membranowej.

Badania wykonywane w Oddziale Bakteriologiczno-Parazytologicznym:

- posiewy moczu, materiałów z górnych i dolnych dróg oddechowych, wymazów z narządów moczowo-płciowych, wymazów z ucha, wymazów z worka spojówkowego i wydzieliny z oka, wymazów ze skóry, ran, owrzodzeń, ropni, odleżyn, posiewy krwi, płynu mózgowo-rdzeniowego i innych płynów ustrojowych,
- badania w kierunku *Bordetella pertussis* i *Corynebacterium diphtheriae*,
- badania wymazów z górnych dróg oddechowych na nosicielstwo *Haemophilus influenzae*, *Neisseria meningitidis* i *Streptococcus pneumoniae*,
- wykrywanie obecności antygeny *Legionella pneumophila* serogrupy 1 w moczu,
- posiewy kału, wymazów z kału i wymazów z odbytu w kierunku pałeczek *Salmonella*, *Shigella*, *Yersinia enterocolitica*, *Campylobacter*, enteropatogennych *Escherichia coli*, enterokrótoczej *Escherichia coli* typ O157,
- wykrywanie obecności antygeny *Helicobacter pylori* w kale,

- wykrywanie zakażeń przewodu pokarmowego spowodowanych toksynami A i B *Clostridioides difficile*,
- badanie kału i wymazów z odbytu w kierunku *Vibrio*,
- badania na nosicielstwo patogenów alarmowych: *Staphylococcus aureus* oporny na metycylinę (MRSA), *Enterococcus* spp. odporne na glikopeptydy (VRE), pałeczki Gram-ujemne z rzędu *Enterobacteriales* i pałeczki niefermentujące wytwarzające beta-laktamazy (ESBL, KPC, MBL, OXA-48),
- oznaczanie lekowrażliwości wyhodowanych patogenów oraz wykrywanie mechanizmów oporności bakterii na antybiotyki i chemioterapeutyki,
- wykrywanie i identyfikacja larw, jaj, cyst oraz trofozoitów pasożytów w kale i wymazach okołodbytowych,
- identyfikacja form dorosłych pasożytów jelitowych,
- wykrywanie obecności antygenów *Cryptosporidium parvum*, *Giardia lamblia* i *Entamoeba histolytica sensu lato* w próbkach kału,
- badanie rzęs i zeskrobin ze skóry w kierunku *Demodex*,
- badanie skóry, włosów, paznokci w kierunku grzybów drożdżopodobnych, pleśniowych oraz dermatofitów,
- badanie skuteczności sterylizacji i dezynfekcji powierzchni,
- badanie biologicznego zanieczyszczenia powietrza,
- wykrywanie grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych w środowisku pracy i środowisku bytowania człowieka (Laboratorium jest jedynym wykonującym takie badania w województwie warmińsko-mazurskim i jako jedno z nielicznych w kraju, posiada akredytację PCA na te badania),
- badanie wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wody na pływalniach w kierunku pałeczek z rodzaju *Legionella*,
- identyfikacja szczepów bakterii, grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych wyhodowanych z materiału klinicznego i środowiskowego.

Badania wykonywane w Oddziale Wirusologiczno-Serologicznym:

- badania w kierunku zakażenia wirusem HIV testami IV generacji wykrywającymi antygen p24 i przeciwciała anti-HIV metodą ELFA (badanie to pozwala na wcześniejsze wykrycie zakażenia wirusem HIV),
- badania w kierunku wirusów grypy A, A/H3, A/H1N1/v, B wirusa RSV A i RSV B metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku 16 wirusów oddechowych (adenowirus, wirusy grypy typu A i B, wirusy paragrypy 1, 2, 3, 4, rinowirusy A/B/C, syncytialne wirusy oddechowe RSV A i RSV B, bokawirusy 1/2/3/4, koronawirusy 229E, NL63, OC43, metapneumowirus, enterowirus) u dzieci i osób dorosłych metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku boreliozy metodą ELISA i Western blot,
- badania w kierunku mononukleozy zakaźnej – wykrywanie przeciwciał metodą ELFA oraz wykrywanie DNA i określanie poziomu wirerii EBV metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C – wykrywanie przeciwciał (anty-HAV, anty-HBV, anty-HCV) i antygenów (HBsAg, HBeAg) metodą ELFA oraz

- wykrywanie materiału genetycznego i określanie poziomu wirerii HBV i HCV metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku cytomegalii – wykrywanie przeciwciał metodą ELFA oraz wykrywanie DNA i określanie poziomu wirerii CMV metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku wirusa BKV – wykrywanie DNA i określanie poziomu wirerii metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku 36 alergenów z jednej próbki krwi metodą Western blot,
- badania serologiczne w kierunku: różyczki, toksoplazmozy, krztuśca, brucelozы, mykoplazmozy, odry, enterowirusów, kleszczowego zapalenia mózgu, ospy wietrznej i opryszczki metodami ELISA i ELFA
- badanie wirusowych zakażeń przewodu pokarmowego wywołanych przez norowirusy, rotawirusy i adenowirusy,
- wykrywanie 7 patogenów przenoszonych drogą płciową (*Chlamydia trachomatis*, *Neisseria gonorrhoeae*, *Mycoplasma genitalium*, *Mycoplasma hominis*, *Ureaplasma urealyticum*, *Ureaplasma parvum*, *Trichomonas vaginalis*) metodą Real Time PCR,
- wykrywanie pierwotniaków przewodu pokarmowego (*Giardia lamblia*, *Entamoeba histolytica*, *Cryptosporidium* spp., *Blastocystis hominis*, *Dientamoeba fragilis*, *Cyclospora cayatanensis*) metodą Real Time PCR,
- badanie w kierunku SARS-CoV-2 metodą Real Time PCR.

Personel

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych zatrudnia wysoko wykwalifikowaną kadrę z wieloletnim doświadczeniem zawodowym, która stale podnosi swoje kwalifikacje:

- jedna osoba posiada specjalizację w dziedzinie mikrobiologii medycznej,
- jedna osoba posiada specjalizację w dziedzinie higieny i epidemiologii,
- jedna osoba posiada bezterminowy certyfikat uprawniający do prowadzenia poradnictwa okotestowego w zakresie HIV/AIDS Krajowego Centrum ds. AIDS,
- jedna osoba posiada tytuł rzeczoznawcy Polskiego Stowarzyszenia Mykologów Budownictwa (PSMB) i jest upoważniona do spełniania funkcji rzeczoznawcy mykologicznego na terenie całego kraju,
- dwie osoby zamknęły specjalizację w dziedzinie mikrobiologii i przystąpią do państwowego egzaminu specjalizacyjnego uprawniającego do uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie mikrobiologii oraz uzyskają tytuł diagnosty laboratoryjnego i Prawo Wykonywania Zawodu Diagnosty Laboratoryjnego,
- dwie osoby ukończyły studia podyplomowe na kierunku „Higiena i epidemiologia” w Bydgoskiej Szkole Wyższej,
- dwie osoby ukończyły studia podyplomowe na kierunku Epidemiologia na wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku,
- jedna osoba ukończyła studia podyplomowe w zakresie

„Higiena i epidemiologia w profilaktyce i promocji zdrowia” w olsztyńskim oddziale Instytutu Studiów Podyplomowych Wyższej Szkoły Nauk Pedagogicznych w Warszawie,

- jedna osoba ukończyła studia doktoranckie na Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa Uniwersytetu Warmińsko-Mazursko w Olsztynie,
- jedna osoba ukończyła studia doktoranckie na Wydziale Biologii i Biotechnologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazursko w Olsztynie,
- jedna osoba jest w trakcie studiów doktoranckich z zakresu nauk biologicznych,
- jedna osoba rozpoczęła specjalizację w dziedzinie mikrobiologii medycznej,
- pozostali pracownicy LBEK podnoszą systematycznie swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w konferencjach, sympozjach i szkoleniach merytorycznych oraz kursach specjalistycznych dla rzeczoznawców mykologiczno-budowlanych. Zdobytą wiedzę i umiejętności wykorzystują w doskonaleniu bieżącej diagnostyki mikrobiologicznej.

Dowodem docenienia wiedzy, umiejętności i doświadczenia pracowników LBEK był wybór jednego z nich na kolejną, już piątą, czteroletnią kadencję na członka Zarządu Polskiego Stowarzyszenia Mykologów Budownictwa.

Działalność

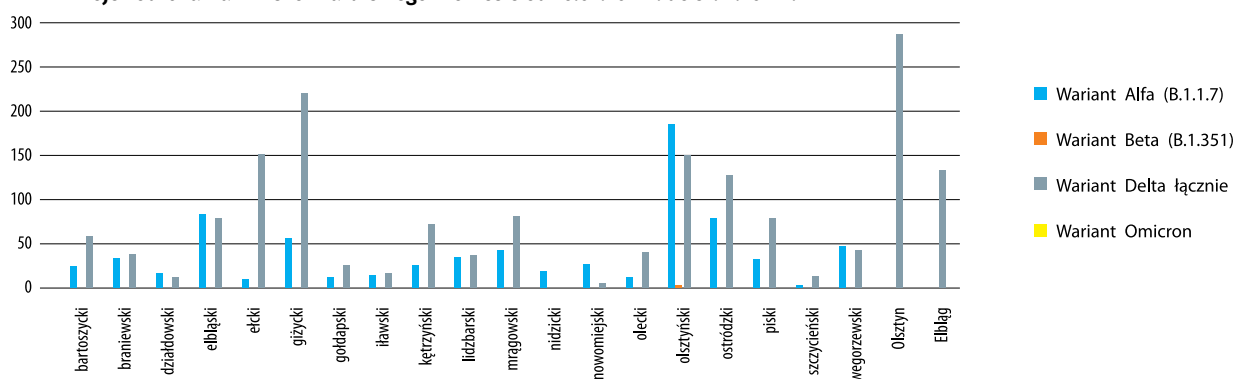
Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych w 2021 r. kontynuowało wykonywanie testów diagnostycznych RT-PCR w kierunku SARS-CoV-2. Dodatkowo, mając na uwadze, iż większość objawów, które występują w przebiegu zakażenia wirusem SARS-CoV-2, występuje również w przebiegu innych zakażeń wirusowych dróg oddechowych, w styczniu 2021 r. LBEK wprowadziło do diagnostyki testy łączone PCR wykrywające w jednej próbce SARS-CoV-2, grypę typu A, B oraz RSV. Test PCR jest obecnie jedynym sposobem rozróżnienia tych patogenów. Natomiast ustalenie czynnika etiologicznego zakażenia jest istotne z punktu widzenia odmiennego sposobu postępowania z pacjentem i terapii zakażeń. Wykonanie badania łączonym testem molekularnym pozwala szybciej uzyskać informacje niezbędne w przypadku pacjentów cierpiących na nieokreśloną infekcję dróg oddechowych, zwłaszcza w sezonie grypowym.

Łączna liczba testów w kierunku SARS-CoV-2 wykonana w LBEK w 2021 r. wyniosła 14192, w tym 272 badania wykonane równoległe w kierunku SARS-CoV-2 oraz wirusów grypy typu A, B i RSV.

LBEK w 2021 roku uczestniczyło w realizacji projektu badań przesiewowych nauczycieli klas I-III szkół podstawowych, nauczycieli szkół specjalnych i pracowników obsługi administracyjnej szkół w kierunku obecności SARS-CoV-2. Inicjatywę skierowano do osób bez objawów chorobowych COVID-19, zdolnych do świadczenia pracy w szkole, którzy nie byli ozdrowieńcami. Badania były dobrowolne i zostały wykonane za pomocą testów RT-PCR, metodą badania pojedynczych próbek. Pierwszy etap projektu rozpoczął się 11 stycznia 2021 r. i trwał do 15 stycznia 2021 r. W tym czasie Laboratorium przebadano w ramach akcji 2872 osoby. Kontynuacją projektu był etap drugi skierowany do nauczycieli klas I-III szkół podstawowych trwający od 8 lutego 2021 r. do 12 lutego 2021 r. W drugiej turze LBEK przebadano 1347 osób. Ostatnim etapem projektu były badania przesiewowe nauczycieli wychowania przedszkolnego i opiekunów przedszkolnych. Realizację etapu zaplanowano na okres od 15 do 19 lutego 2021 r. W tym czasie Laboratorium przetestowało w kierunku obecności wirusa SARS-CoV-2 570 osób, które zgłosiły się do punktów wymazowych. Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych w odpowiedzi na sytuację epidemiologiczną spowodowaną pojawieniem się na jesieni 2020 r. w Europie nowego wariantu wirusa SARS-CoV-2 charakteryzującego się zwiększoną zakaźnością oraz mając na uwadze zalecenia ECDC (ang. European Centre for Disease Prevention and Control) dotyczące zwiększenia wysiłku państw europejskich w zakresie kontroli nad wariantami SARS-CoV-2, już w lutym 2021 r. wdrożyło pilotażowy projekt sekwencjonowania nanoporowego genomu nowego koronawirusa. Sekwencjonowanie pozwala na wykrycie pełnego spektrum zmian nukleotydowych badanych szczepów w stosunku do sekwencji referencyjnej. Potencjał przepustowości Laboratorium w zakresie sekwencjonowania wynosi 285 próbek tygodniowo i 1140 próbek miesięcznie. Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych w 2021 roku zsekwencjonowało 4723 próby.

Zestawienie wyników sekwencjonowania genomu SARS-CoV-2 według wariantu wirusa dla poszczególnych powia-

Wykres 1. Zestawienie wyników sekwencjonowania genomu SARS-CoV-2 według wariantu wirusa dla poszczególnych powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 16.02.2021 r. do 31.12.2021 r.

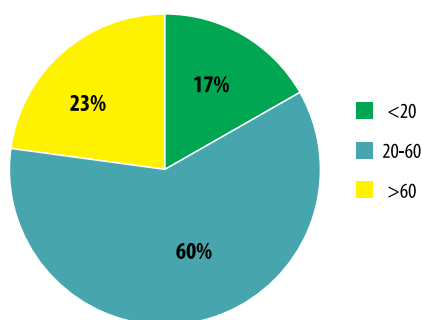

tów województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 16.02.2021 r. do 31.12.2021 r. przedstawia tabela 1. (załącznik nr 1) i wykres 1.

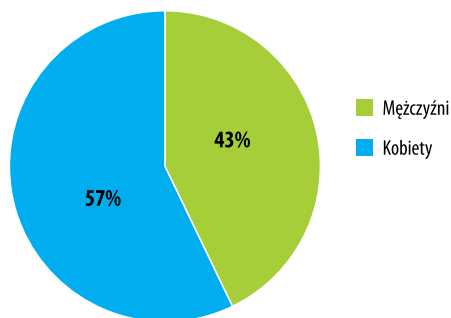
Zestawienie wyników sekwencjonowania genomu SARS-CoV-2 według płci i wieku dla poszczególnych powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 16.02.2021 r. do 31.12.2021 r. przedstawia tabela 2. (załącznik nr 2) oraz wykresy: 2. i 3.

LBEK zdecydowało się na wdrożenie sekwencjonowania nanoporowego, ponieważ jest to uznana technika badawcza oparta o technologię nanoporową opracowaną przez Oxford Nanopore Technologies. Ta unikatowa technologia pozwala

Wykres 2. Zestawienie wyników sekwencjonowania genomu SARS-CoV-2 według wieku dla województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 16.02.2021 r. do 31.12.2021 r.

Wykres 3. Zestawienie wyników sekwencjonowania genomu SARS-CoV-2 według płci dla województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 16.02.2021 r. do 31.12.2021 r.

analizować kwasy nukleinowe bez konieczności wprowadzenia kroku amplifikacji w trakcie tworzenia biblioteki. Daje możliwość sekwencjonowania natywnych cząsteczek DNA i RNA. Umożliwia uzyskanie długich odczytów (powyżej 1500 nukleotydów) i dzięki temu jest atrakcyjną alternatywą dla pozostałych metod sekwencjonowania tzw. krótkich odczytów. Zaletą sekwencjonowania nanoporowego jest możliwość uzyskania do 120 GB (120 miliardów nukleotydów) danych w pojedynczym przebiegu pracy urządzenia oraz generowanie plików fasta do analiz w czasie rzeczywistym podczas trwającego sekwencjonowania. Analiza bioinformatyczna uzyskanych sekwencji pozwala na złożenie fragmentów genomu wirusa w całość i identyfikuje wszystkie zmienione warianty, co jest istotne w nadzorze molekularnym nad

COVID-19. Zintensyfikowany monitoring występujących na terenie Polski wariantów wirusa

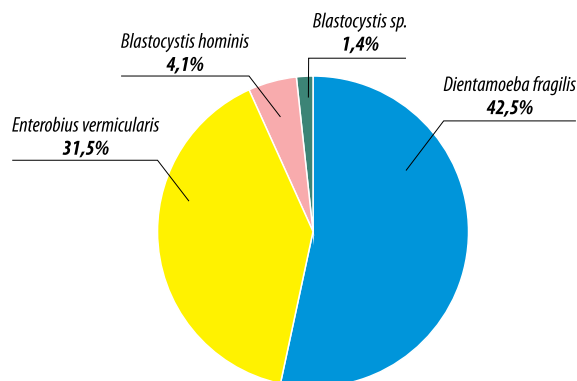
SARS-CoV-2 pozwala na ocenę ewolucji wirusa oraz określenie częstości występowania wariantów o większej zaraźliwości i zjadliwości, a także wariantów, które mogą przełamywać odporność poszczepienną. Umożliwia charakterystykę wariantów odpowiedzialnych za reinfekcje oraz zakażenia u osób zaszczepionych, co ma istotne znaczenie przy projektowaniu i modyfikowaniu szczepionek przeciw COVID-19.

W 2021 r. LBEK kontynuowało przeglądowe badania parazytologiczne wśród dzieci w wieku przedszkolnym z województwa warmińsko-mazurskiego. Ze względu na sytuację epidemiologiczną związaną z epidemią SARS-CoV-2 badania rozpoczęto dopiero w październiku 2021 r. W przeprowadzonym przeglądzie parazytologicznym zbadano ogółem 73 dzieci z jednego przedszkola olsztyńskiego. W kałach i wymazach okołoodbytowych u 41 zbadanych dzieci (co stanowiło 56,2% wszystkich zbadanych) stwierdzono: *Dientamoeba fragilis*, *Enterobius vermicularis*, *Blastocystis hominis*, *Blastocystis sp.*

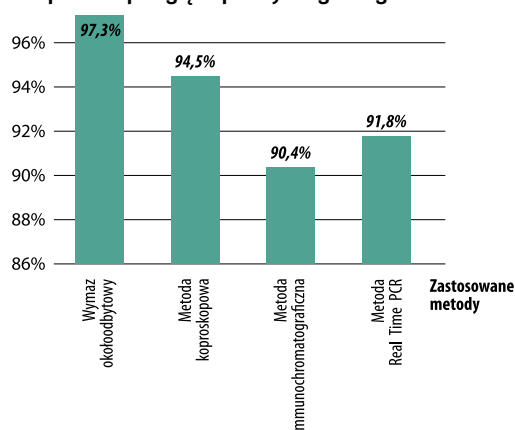
Odsetek wyników dodatnich wśród zbadanych dzieci przedstawia wykres 4.

W badaniach zastosowano zróżnicowaną metodykę obejmującą klasyczne metody koproskopowe, makroskopowe i mikroskopowe oraz metodę immunochromatograficzną i metodę amplifikacji kwasów nukleinowych NAAT (ang. nucleic acid amplification tests). Połączenie tych metod, a zwłaszcza zastosowanie nowoczesnych metod biologii molekularnej umożliwiło dokładne zbadanie próbek i poznanie stopnia kolonizacji przewodu pokarmowego dzieci pasożytami jelitowymi. W większości laboratoriów w Polsce w badaniach parazytologicznych dominuje klasyczna diagnostyka mikroskopowa obciążona niską czułością, przy której prawdopodobieństwo wykrycia patogenów jest ograniczone, co może prowadzić do wydawania fałszywie ujemnych wyników badań. W związku z powyższym wprowadzenie metod biologii molekularnej stanowiących w chwili obecnej najwyższy standard diagnostyki chorób pasożytniczych przewodu pokarmowego jest niezwykle istotne i potrzebne. Ze względu na brak danych pozwalających na obiektywną ocenę sytuacji epidemiologicznej parazytów jelitowych

Wykres 4. Odsetek wyników dodatnich wśród dzieci badanych podczas przeglądu parazytologicznego

Wykres 5. Odsetek dzieci przebadanych poszczególnymi metodami podczas przeglądu parazytologicznego

w Polsce celowym jest kontynuowanie w następnych latach badań przesiewowych ludności w kierunku chorób pasożytniczych przewodu pokarmowego, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska dziecięcego.

Odsetek dzieci przebadanych poszczególnymi metodami przedstawia wykres 5.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych w 2021 r. w dalszym ciągu intensywnie rozwija diagnostykę dermatofitów. Opracowano projekt Procedury Badawczej PB-OPB-043 „Wykrywanie i identyfikacja grzybów drożdżopodobnych, pleśniowych oraz dermatofitów z próbek skóry, włosów i paznokci”, którą przygotowano w oparciu o 116 pozycji literaturowych. W związku ze zmianami w epidemiologii i etiologii grzybic rozszerzono diagnostykę o gatunki wcześniej niespotykane lub rzadko spotykane w Europie, a obecnie wykrywane również w Polsce tj. *Nannizzia nana*, *Trichophyton verrucosum*. W celu usprawnienia współpracy między mikrobiologami zatrudnionymi w LBEK a lekarzami prowadzącymi terapię zakażeń grzybiczych, zebrano informacje dotyczące typowych wzorów lekowrażliwości poszczególnych gatunków oraz nazw handlowych preparatów zawierających te związki. Przygotowano również elektroniczną wersję procedury, która wzboga-

cona została o układ hipertyczny umożliwiających sprawne przejście posiadanych materiałów fotograficznych przedstawiających: typowy obraz chorobowy, wygląd makro- i makroskopowy gatunków oraz lokalizację geograficzną ognisk chorobowych. Opracowano algorytm postępowania, łączący tradycyjne metody diagnostyki (wykorzystanie lampy Wooda, identyfikacja makro- i mikroskopowa) ze spektrometrią mas. Przeszkolono personel z zakresu prawidłowego poboru materiału z miejsc zmienionych chorobowo oraz sposobu prowadzenia wywiadu z klientem.

W 2021 roku Laboratorium rozbudowało własny klucz do identyfikacji dermatofitów o informacje dotyczące kontaktu ze zwierzętami oraz fluorescencji w lampie Wood'a. Wprowadzono również nowe funkcjonalności umożliwiające

LABORATORIUM BADAŃ EPIDEMIOLOGICZNO-KLINICZNYCH WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W OLSZTYNIE	PROCEDURA BADAWCZA PB-OBP-043 projekt	Strona 15/ stron 63
	Wykrywanie i identyfikacja grzybów drożdżopodobnych, pleśniowych oraz dermatofitów z próbek skóry oraz jej przydatków (włosów i paznokci)	Edycja 1 Data obowiązywania: 01.03.2019 r.

6.4.3 Lophophyton gallinae

Morfologia kolonii

Umiarkowanie szybko rosnące, po tygodniu inkubacji w 25°C hodowle osiągają średnicę 1-3 cm, dojrzałość po 6-10 dniach. Optymalna temperatura wzrostu wynosi 26-28°C.

Kolonie równe, ziarniste, aksamitne do welnistych, mniej lub bardziej pomarszczone. Niektóre szczepy tworzą promieniste bruzdy. Białe do szarych, w trakcie wzrostu nabywają różowego lub żółtego odcienia.

Rewers początkowo żółty, następnie czerwony. Pomarańczoworóżowy ("truskawkowy") pigment zazwyczaj obecny.

Obraz mikroskopowy

Makrokonidia, gdy obecne, zgrupowane jednostronnie w pakietach na **strzępkach grzebieniastych**, 2-6(12)-komórkowe, cienko- lub grubościennie, gładkie do delikatnie kołczastych, cylindryczne do maczugowatych z wąską podstawą i zaokrąglonym końcem, czasami lekko zakrzywione, 15-60 x 6-10 µm.

Mikrokonidia zazwyczaj liczne, jajowate do gruszkowatych.

Dodatek tiaminy lub ekstraktu drożdżowego wzmacnia zarodnikowanie.

Występowanie

Kosmopolityczny, przypadki grzybicy stwierdzano w Europie, Środkowym Wschodzie, Południowej i Północnej Ameryce, Afryce oraz Japonii. Grzyb izolowany częściej z regionów o wysokiej temperaturze i wilgotności.
Zoofilny.

Materiał do badania

Włosy, łuski skórne, paznokcie.

Materiał do wykonania preparatu bezpośredniego

- Włosy - duże zarodniki luźno ułożone zewnątrzwłosowo (ectothrix).
- Łuski skórne, paznokcie - strzępki.

Znaczenie kliniczne

Wywołuje grzybicę u drobiu, zwłaszcza na grzebieniu (zmiany "białego grzebienia") i koralach. Stwierdzano również infekcje u kotów, psów i wiewiórek.

Nieliczne przypadki transmisji zakażenia ze zwierząt na człowieka (rzadkie przypadki grzybicy skóry owłosionej głowy, skóry gładkiej i paznokci). Zakażone włosy nie wykazują fluorescencji w świetle lampy Wooda.

Objawy u ludzi są zazwyczaj łagodne i niezagrożające życiu, przebiegające najczęściej ze swędzeniem. Postacie skórne grzybicy objawowo przypominają zakażenie wywołane przez *Microsporum canis*, tym samym częstość zachorowań może być zaniżona.

Lekowrażliwość

Gatunek oporny na flukonazol. Zmniejszona wrażliwość na gryzeofulwinę i amfoterycynę B. Niskie wartości MIC dla klotrimazolu, itraconazolu, ketokonazolu, mikonazolu, worikonazolu i terbinafiny. Leczenie obejmuje zazwyczaj zastosowanie antybiotyków ogólnych i miejscowych (np. terbinafiny miejscowo i doustnie gryzeofulwiny).

Literatura

[22, 55, 58, 73, 86, 97]

Antymikotyk	Zakres MIC	GM	MIC ₉₀	Liczba szczepów	Źródło
AMB	2	-	2	1	Hoog <i>et al.</i> (2020)
CTZ	0,01	-	0,01	1	Hoog <i>et al.</i> (2020)
FCZ	>16	-	>16	1	Hoog <i>et al.</i> (2020)
GRI	6,25-12,5	7,43	12,5	4	Wildfeuer <i>et al.</i> (1998)
ITZ	0,012-0,025	0,02	0,03	4	Wildfeuer <i>et al.</i> (1998)
KTZ	0,025-0,098	0,05	0,1	4	Wildfeuer <i>et al.</i> (1998)
MCZ	0,06	-	0,06	1	Hoog <i>et al.</i> (2020)
TBF	0,01	-	0,01	1	Hoog <i>et al.</i> (2020)
VCZ	0,025-0,049	0,04	0,05	4	Wildfeuer <i>et al.</i> (1998)

Tabela 5: Wrażliwość *Lophophyton gallinae* na wybrane środki przeciwgrzybicze

Rysunek 1. Elektroniczna wersja projektu Procedury Badawczej PB-OBP-043 z układem hipertyczny, pozwalająca na szybkie sprawdzenie definicji, bibliografii oraz nazw handlowych preparatów zawierających leki przeciwgrzybicze

Rysunek 2. Elektroniczny klucz do identyfikacji dermatofitów

wynajdowanie najlepszej cechy różnicującej poszczególne gatunki grzybów oraz usprawniające właściwą identyfikację gatunku.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych dysponując nowoczesną aparaturą, szerokim wachlarzem metod badawczych oraz wykwalifikowaną kadrą oprócz rutynowych badań mikrobiologicznych wykonuje identyfikacje drobno-ustrojów sprawiających szczególne trudności diagnostyczne. Szczepy bakterii, grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych, przesyłane są do LBEK przez laboratoria bakteriologiczne województwa warmińsko-mazurskiego oraz laboratoria mikrobiologiczne działające na terenie całego kraju, w tym laboratoria: szpitalne, farmaceutyczne, wyższych uczelni, badające żywność i próbki środowiskowe.

LBEK wykonuje analizy epidemiologiczne lekowrażliwości i mechanizmów oporności szczepów pochodzących ze

środowiska pozaszpitalnego. Prowadzi badania czynników biologicznych w środowisku pracy, w archiwach, zakładach opieki zdrowotnej, oczyszczalniach ścieków, pomieszczeniach mieszkalnych i innych pomieszczeniach użytkowych na terenie całego kraju.

Niewątpliwie ważnym aspektem działalności Laboratorium jest współpraca z Uniwersyteckim Szpitalem Klinicznym w Olsztynie oraz Oddziałem Transplantologii Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie w zakresie wirusologicznej diagnostyki molekularnej przeszczepów. LBEK wypracowało nowe standardy współpracy między pracownikami medycznego laboratorium diagnostycznego a lekarzami Oddziału Transplantologii i jest uznawane za wiarygodnego partnera i wsparcie w skomplikowanej diagnostyce zakażeń wirusowych, co cieszy się aprobatą środowiska lekarskiego.

Tabela 1. Zestawienie wyników sekwencjonowania genomu SARS-CoV-2 według wariantu wirusa dla poszczególnych powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 16.02.2021 r. do 31.12.2021 r.

Wariant	Powiat województwa warmińsko-mazurskiego																					
	bartoszycki	braniewski	działdowski	elbląski	ełcki	gizycki	gotdapski	iławski	kętrzyński	lidzbarski	mragowski	nidzicki	nowomiejski	olecki	olsztyński	ostródzki	piski	szczycki	węgorzewski	Olsztyn	Elbląg	Suma końcowa
Wariant Alfa (B.1.1.7)	24	33	17	84	10	57	14	16	27	37	44	20	27	14	185	80	34	4	48	-	2	777
Wariant Beta (B.1.351)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	5
Wariant Delta łącznie	60	39	12	80	151	220	27	18	73	39	82	1	6	40	151	129	81	13	44	287	133	1686
Wariant Omicron	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Inne łącznie	3	6	-	15	13	30	7	8	6	8	4	-	3	6	34	76	5	-	7	10	9	250
Suma końcowa	87	78	29	179	174	308	48	42	106	84	131	21	36	60	374	285	120	17	99	297	144	2719

Tabela 2. Zestawienie wyników sekwencjonowania genomu wirusa SARS-CoV-2 według płci i wieku dla poszczególnych powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 16.02.2021 r. do 31.12.2021 r.

Wariant	Powiat województwa warmińsko-mazurskiego																					
	bartoszycki	braniewski	działdowski	elbląski	ełcki	gizycki	gotdapski	iławski	kętrzyński	lidzbarski	mragowski	nidzicki	nowomiejski	olecki	olsztyński	ostródzki	piski	szczycki	węgorzewski	Olsztyn	Elbląg	Suma końcowa
<20	9	10	7	19	37	45	6	6	20	14	26	1	8	3	70	57	20	3	9	60	30	460
kobieta	4	6	4	11	18	19	-	4	7	5	12	-	4	-	38	28	11	1	5	35	15	227
mężczyzna	5	4	3	8	19	26	6	2	13	9	14	1	4	3	31	29	9	2	4	25	15	232
20-60	59	44	14	113	110	190	24	20	61	48	75	8	20	29	224	177	80	8	68	183	79	1634
kobieta	41	23	9	67	62	116	13	13	37	31	44	4	9	13	114	106	51	2	42	113	41	951
mężczyzna	18	21	5	46	48	74	11	7	24	17	31	4	11	16	110	71	29	6	26	70	38	683
>60	19	24	8	47	27	73	18	16	25	22	30	12	8	28	80	51	20	6	22	54	35	625
kobieta	11	15	5	24	16	42	11	12	11	12	18	9	4	18	49	32	16	2	13	33	19	372
mężczyzna	8	9	3	23	11	31	7	4	14	10	12	3	4	10	31	19	4	4	9	21	16	253
Suma końcowa	87	78	29	179	174	308	48	42	106	84	131	21	36	60	374	285	120	17	99	297	144	2719

Środowisko pracy

Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór nad warunkami pracy, polegający między innymi na ocenie warunków pracy, identyfikacji zagrożeń występujących na stanowiskach pracy, wykonywaniu pomiarów, badań stężeń i natężeń czynników szkodliwych w środowisku pracy oraz podejmowaniu działań mających na celu minimalizację niekorzystnego wpływu ww. czynników na zdrowie pracujących, a zwłaszcza zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy.

Bieżący nadzór nad środowiskiem pracy w 2021 r. związany był z egzekwowaniem od pracodawców obowiązków wynikających z krajowych i wspólnotowych aktów prawnych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym głównie Działu X Kodeksu pracy, rozporządzenia MP i PS Dz.U. z 2003 r. Nr 169, poz.1650 ze zm. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 REACH, rozporządzenia CLP w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin chemicznych, ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, ustawy o produktach biobójczych.

W 2021 r. szczegółową kontrolą objęto zakłady pogrzebowe w zakresie nadzoru nad warunkami pracy oraz narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach jw.

Od 2021 r. pion higieny pracy objął nadzór nad obiektami wytwarzania, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi. Prowadzono kontrole w zakresie zgodności z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego

i Rady (UE) nr 1223/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. dotyczącego produktów kosmetycznych. Kontrole dotyczyły w szczególności dokumentacji produktów kosmetycznych w aspekcie oceny bezpieczeństwa oraz warunków wytwarzania produktów kosmetycznych i wprowadzenia zasad dobrej praktyki produkcji, a także oceny w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych produktów.

Pion higieny pracy PIS województwa sprawuje nadzór nad 6279 zakładami pracy, w których zatrudnionych jest 196921 pracowników. Struktura zakładów uwzględniająca wielkość zatrudnienia od lat utrzymuje się na tym samym poziomie tj. 87 % to zakłady zatrudniające do 50 osób, a około 2 % stanowią zakłady zatrudniające powyżej 250 osób (115 zakładów).

W województwie warmińsko-mazurskim dominuje przemysł rolno-spożywczy, drzewny, meblarski, produkcja wyrobów metalowych, a także handel hurtowo-detaliczny i zakłady służby zdrowia.

DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA

W 2021 r. pracownicy pionu higieny pracy skontrolowali 991 zakładów pracy (tj. około 16% wszystkich zewidencjonowanych zakładów), w których przeprowadzili 1199 kontroli.

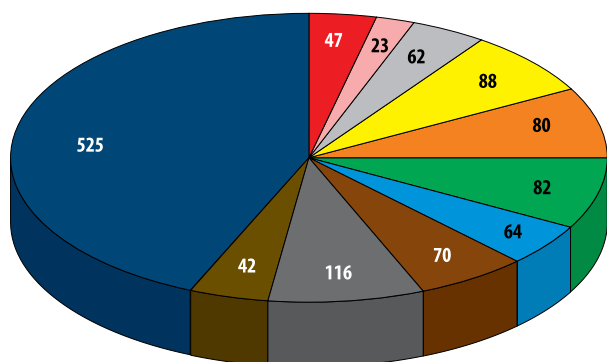
W związku ze stwierdzeniem naruszenia wymogów higieniczno-zdrowotnych wydano 479 decyzji administracyjnych zawierających 1516 nakazów, mających na celu poprawę warunków pracy.

Najczęstsze uchybienia stwierdzane podczas kontroli to:

- brak aktualnych wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy oraz rejestrów tych wyników,
- zły stan zaplecza higieniczno-sanitarnego oraz pomieszczeń pracy,
- brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego,
- brak rejestrów związanych z czynnikami rakotwórczymi/mutagennymi,
- uchybienia w zakresie niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin,
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych.

Zły stan sanitarny odnotowano w 133 zakładach tj. w ok. 14 % skontrolowanych zakładów.

Struktura przeprowadzonych kontroli w 2021 r. wg PKD

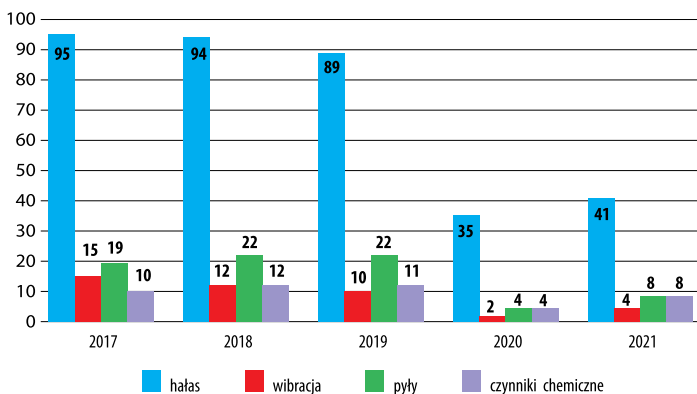
- PKD 01 – rolnictwo
- PKD 45 – handel samochodowy
- PKD 02 – leśnictwo
- PKD 46 – handel hurtowy
- PKD 10 – produkcja art. spożywczych
- PKD 47 – handel detaliczny
- PKD 16 – produkcja wyrobów z drewna
- PKD 86 – opieka zdrowotna
- PKD 25 – produkcja metalowych wyrobów gotowych
- pozostałe
- PKD 31 – produkcja mebli

OCENA ŚRODOWISKA PRACY I NARAŻENIA ZAWODOWEGO

W 2021 r. stwierdzono przekroczenie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń (NDS/N) czynników szkodliwych dla zdrowia w 57 zakładach. Ogólna liczba wszystkich zakładów pracy z przekroczeniami NDS/NDN wynosi 149, w których narażonych jest 4429 osób (w 2020 r. – 5230 osób). Największa liczba osób narażonych jest na czynniki fizyczne (głównie na hałas oraz drgania mechaniczne, promieniowanie optyczne, mikroklimat zimny, mikroklimat gorący) – 4280 osób, a ponadto na pyły przemysłowe – 522 osoby i na czynniki chemiczne – 143 osoby.

Przekroczenia NDN hałasu występują głównie w przemyśle spożywczym, zakładach przemysłu drzewnego i meblarskiego oraz leśnictwie (przy pozyskiwaniu drewna).

Liczba zakładów pracy, w których w latach 2017-2021 stwierdzono przekroczenia NDS i NDN wg czynników szkodliwych

CZYNNIKI RAKOTWÓRCZE/MUTAGENNE

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w ewidencji G/PSSE znajduje się 657 zakładów, w których pracownicy narażeni są/mają kontakt z czynnikami rakotwórczymi. W 2021 r. przeprowadzono kontrolę w 209 zakładach, w których narażonych jest 4291 pracowników, w tym 1261 kobiet i 3030 mężczyzn. Ogółem przeprowadzono 236 kontroli w zakresie nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi. W związku ze stwierdzonymi uchybieniami w zakresie narażenia na czynniki rakotwórcze wydano łącznie 70 decyzji (2018 r. – 29, 2019 r. – 23, 2020 r. – 10).

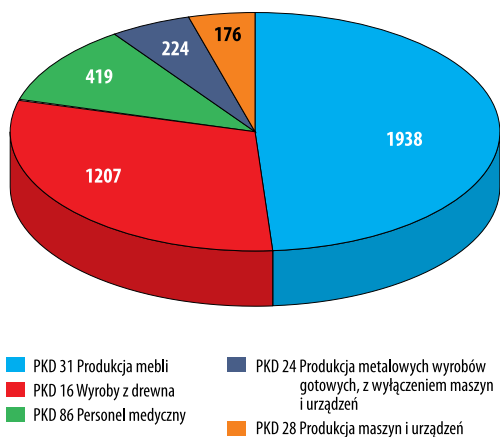
W 2021 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Zdrowia zmieniające rozporządzenie w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 279). Zmiana dotyczyła rozszerzenia wykazu procesów, podczas których pracownicy narażeni są na czynniki rakotwórcze/mutagenne tj.: dodano proces 7 – „Prace związane z narażeniem przez skórę na działanie olejów mineralnych użytych wcześniej w silnikach spalinowych wewnętrznego spalania w celu smarowania i schładzania części ruchomych silnika” oraz proces 8 – „Prace związane z narażeniem na spaliny emitowane z silników Diesla”.

Czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi najczęściej występującymi na stanowiskach pracy w województwie są:

- promieniowanie jonizujące emitowane przy wykonywaniu zdjęć RTG, przy badaniach koronograficznych, tomografii komputerowej oraz prześwietlaniu opon do prawidłowego procesu produkcyjnego,
- pył drewna powstający przy pozyskiwaniu i obróbce drewna oraz przy procesach produkcyjnych,
- krzemionka krystaliczna powstająca m.in. w przemyśle metalurgicznym, przemyśle materiałów budowlanych, przemyśle paliwowo-energetycznym,

- WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne), których głównym przedstawicielem jest benzo(a)piren. Występują w sadzy węglowej, smołach węglowych i pakach węglowych oraz w procesie technologicznym - odlewnictwo żelaza, wytwórnia mas bitumicznych,
- epoksyetan – stosowany w procesie sterylizacji w szpitalach,
- formaldehyd wykorzystywany do utrwalania i zalewania wycinków histopatologicznych, jak również stosuje się do produkcji i montażu wyrobów przemysłowych, w przemyśle tekstylnym do produkcji niegniotących się tkanin, wchodzi w skład żywic wykorzystywanych w procesie produkcji sklejk,
- związki chromu VI-wartościowego (tj.: chromian potasu, dichromian potasu, tlenek chromu (VI), chromian (VI) cynku) stosowane w badaniach laboratoryjnych oraz procesach galwanicznych,
- azbest – kontakt w zakresie zabezpieczania, usuwania i transportu wyrobów zawierających azbest.

Rodzaje działalności gospodarczej o największym narażeniu na czynniki rakotwórcze/mutagenne w 2021 r. (liczba osób narażonych)

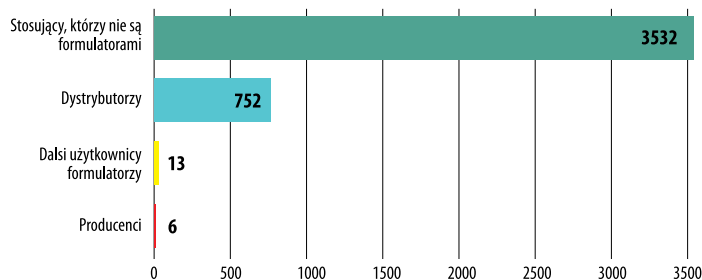
SUBSTANCJE CHEMICZNE I ICH MIESZANINY

Nadzór Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko – mazurskiego w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o substancjach i mieszaninach chemicznych, rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 REACH, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. (CLP) w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, ustawy o produktach biobójczych oraz nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3 prowadzony był bezpośrednio w zakładach pracy i u podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu substancji i mieszanin chemicznych.

Na terenie województwa nie zewidencjonowano importera, wprowadzającego do obrotu spoza terytorium Unii Europejskiej substancji i mieszanin chemicznych.

Jak wynika z danych statystycznych 82 % podmiotów go-

Liczba podmiotów gospodarczych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w zależności od ich funkcji w łańcuchu dostaw – dane za 2021 r

spodarczych to stosujący, którzy nie są formulatorami tj. branża budowlana, meblarstwo, przemysł metalowy oraz pozostała indywidualna działalność usługowa.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono łącznie 594 kontrole w zakresie nadzoru nad substancjami i mieszaninami chemicznymi, co stanowi 50 % ogólnej liczby przeprowadzonych kontroli. W 78 przypadkach stwierdzono naruszenie przepisów. W związku z naruszeniem przepisów dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin PIS województwa wydała 48 decyzji administracyjnych mających na celu usunięcie zaistniałych nieprawidłowości.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości podczas stosowania substancji i mieszanin chemicznych:

- brak aktualnego spisu chemicznych substancji/ mieszanin niebezpiecznych, stwarzających zagrożenie – 50 przypadków,
- nieprawidłowe oznakowanie pojemników, zbiorników, niezabudowanych rurociągów służących do przechowywania substancji niebezpiecznych i mieszanin niebezpiecznych – 5 przypadków,
- brak kart charakterystyki – 41 przypadków.

W 2021 r. realizowano projekt REACH-EN-FORCE-9 (REF-9) z inicjatyw Forum wymiany informacji Europejskiej Agencji Chemikaliów dotyczący kontroli zezwoleń. Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego skontrolowano 5 podmiotów stosujących substancje wymienione w załączniku XIV do rozporządzenia REACH lub mieszaniny zawierające te substancje.

W ramach przeprowadzonych działań kontrolnych w 2 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie badań i pomiarów szkodliwych dla zdrowia czynników chemicznych w środowisku pracy.

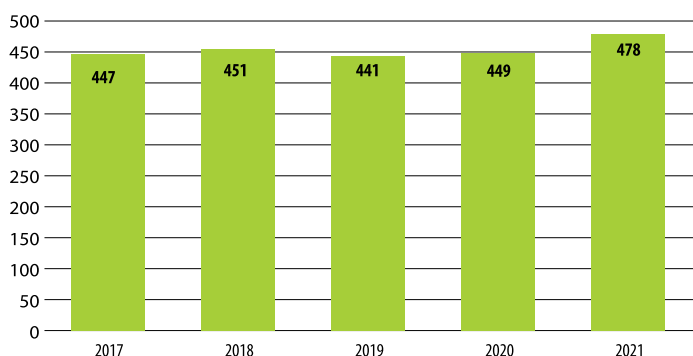
PRODUKTY BIOBÓJCZE

Zgodnie z ewidencją prowadzoną przez G/PSSE województwa warmińsko-mazurskiego w roku sprawozdawczym 478 podmiotów wprowadzało do obrotu produkty biobójcze, w tym podmiotów, które zobowiązane były do uzyskania pozwolenia na wprowadzanie tych produktów.

Ogółem przeprowadzono 56 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych zawierających substancje czynne wymienione w decyzjach Komisji Europejskiej

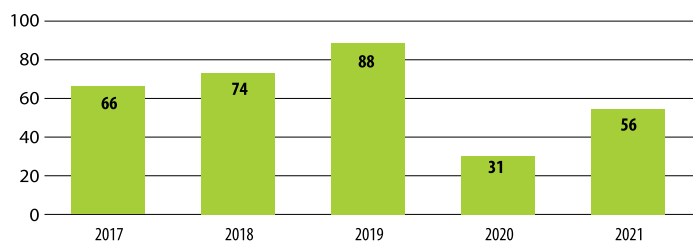

Liczba podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze w latach 2017-2021

o niewłaściwym oznakowaniu niektórych substancji do załącznika I, IA lub IB dyrektywy 98/8/WE (głównie u podmiotów prowadzących handel hurtowy i detaliczny) oraz 252 kontrole w zakresie stosowania produktów biobójczych.

Działania kontrolne w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych w latach 2017-2021

W roku 2021 wystawiono 4 decyzje dotyczące produktów biobójczych (m. in. wprowadzania produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia, niewłaściwe oznakowanie opakowań).

PREKURSORY NARKOTYKÓW KAT. 2 i 3

Na terenie województwa w 2021 r. prekursory narkotyków kategorii 2 i 3 wprowadzało do obrotu 55 podmiotów, w tym:

- prekursory kategorii 2 – 11 podmiotów,
- prekursory kategorii 3 – 52 podmioty.

Natomiast stosujących prekursory narkotykowe kategorii 2 i 3 zewidencjonowano – 240 podmiotów. Przeprowadzono łącznie 11 kontroli u wprowadzających do obrotu prekursory narkotyków oraz 46 kontroli u stosujących. W 2021 r. podczas 3 kontroli stwierdzono naruszenie przepisów w zakresie prekursorów narkotykowych i wydano 2 decyzje.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego nie wydano zezwoleń na wywóz prekursorów narkotyków do krajów trzecich.

PRODUKTY KOSMETYCZNE

W roku 2021 Państwowa Inspekcja Sanitarna na terenie województwa warmińsko-mazurskiego objęta nadzorem:

- 20 zakładów produkujących i/lub konfekcjonujących produkty kosmetyczne, których główny asortyment stanowią produkty do pielęgnacji ciała, olejki, produkty sflukiwane do mycia oraz perfumy. W roku sprawozdawczym przeprowadzono 3 kontrole sanitarne, podczas których stwierdzono nieprawidłowości w 1 obiekcie. Nieprawidłowości dotyczyły raportu bezpieczeństwa jednego produktu – w raporcie nie ujęto informacji dotyczących jakości mikrobiologicznej tj. specyfikacji mikrobiologicznej substancji lub mieszaniny i produktu kosmetycznego oraz informacji dotyczących narażenia na działanie produktu

kosmetycznego; przyporządkowano niewłaściwe nr CAS do substancji wchodzących w skład mieszaniny.

Ponadto wydano 1 decyzję administracyjną wymierzającą karę pieniężną w kwocie 500 zł w związku z nielegalnym wytwarzaniem produktów kosmetycznych.

■ 179 obiektów zajmujących się obrotem produktami kosmetycznymi: w tym 28 hurtowni oraz 151 sklepów. W roku sprawozdawczym przeprowadzono 16 kontroli i wydano 5 decyzji administracyjnych, w tym 2 decyzje wstrzymania lub ograniczenia działalności oraz nałożono kary na łączną sumę 71500 zł. Ponadto WMPWIS jako organ II instancji wydał 3 decyzje oraz 1 postanowienie dotyczące postępowania odwoławczego w sprawie wprowadzania do obrotu produktów kosmetycznych.

W ramach działań związanych z wprowadzaniem do obrotu wyrobów do wybielania zębów dokonywano przeglądu stron internetowych oraz przeprowadzono 4 kontrole tematyczne.

NADZÓR NAD CZYNNIKAMI BIOLOGICZNYMI

W województwie warmińsko-mazurskim narażenie pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne występuje w 2834 zakładach, co stanowi ponad 45 % wszystkich zakładów znajdujących się w ewidencji PIS województwa. W 2021 r. skontrolowano 360 zakładów, w których narażonych na oddziaływanie szkodliwych czynników biologicznych zaliczonych do gr. 2 zagrożenia jest ogółem 12247, natomiast na czynniki biologiczne zaliczone do gr. 3 zagrożenia narażonych jest 7189 osób. Ogółem przeprowadzono 377 kontroli w zakresie zagrożeń biologicznych (w 2020 r. – 193 kontrole).

W związku ze stwierdzeniem naruszenia wymagań higieniczno-zdrowotnych PPIS województwa wydali 34 decyzje administracyjne mające na celu usunięcie zaistniałych nieprawidłowości. Najwięcej osób narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne jest zatrudnionych w obiektach służby zdrowia (3155 osób), przetwórstwie spożywczym (1545 osób), przemyśle drzewnym (1181 osób), rolnictwie (455 osób) i leśnictwie (613 osób) – są to branże dominujące w naszym województwie.

W roku sprawozdawczym WMPWIS na podstawie ustawy o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych nie wydał żadnej opinii w zakresie warunków higieny pracy dla zakładów inżynierii genetycznej. W roku 2021 przeprowadzono 3 kontrole w ww. zakładach.

OCENA WARUNKÓW PRACY I NARAŻENIA ZAWODOWEGO PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH W ZAKŁADACH POGRZEBOWYCH NA LATA 2021-2022.

Zgodnie z wytycznymi do planu pracy w latach 2021-2022 pion Higieny Pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej

województwa realizuje temat związany z nadzorem nad warunkami pracy i narażeniem zawodowym pracowników zatrudnionych w zakładach pogrzebowych.

W roku 2021 przeprowadzono ogółem 77 kontroli, w wyniku których wydano 35 decyzji mających na celu usunięcie zaistniałych nieprawidłowości.

Najczęściej stwierdzone uchybienia dotyczyły m.in.:

- braku rejestru pracowników i prac narażających pracowników na działanie szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do 3 grupy zagrożenia,
- braku dokumentacji oceny ryzyka zawodowego na poszczególnych stanowiskach pracy w zakładach pogrzebowych,
- braku spisu niebezpiecznych / stwarzających zagrożenie mieszanin chemicznych stosowanych w zakładzie,
- braku kart charakterystyki niebezpiecznych/stwarzających zagrożenie mieszanin chemicznych stosowanych w zakładzie,
- nieodpowiedniego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych ,
- braku właściwych środków ochrony indywidualnej.

W związku ze stwierdzeniem naruszeń higieniczno-zdrowotnych w roku 2021 PPIS województwa wydali 35 decyzji administracyjnych, mających na celu poprawę warunków pracy.

Dodatkowo nałożono 2 mandaty karne na łączną kwotę 700 zł za niewłaściwy stan sanitarny pomieszczeń pracy i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

CHOROBY ZAWODOWE

Jednym z ważniejszych elementów w działalności pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest kontrola warunków zdrowotnych środowiska pracy, a zwłaszcza zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy. Praca w warunkach szkodliwych lub niewłaściwy sposób wykonywania pracy mogą być przyczyną chorób zawodowych.

W roku 2021 w województwie warmińsko-mazurskim dokonano 109 zgłoszeń dotyczących podejrzeń chorób zawodowych, w tym 7 zgłoszeń dotyczyło COVID-19 (4 pielęgniarki, 1 nauczycielka w przedszkolu, 1 pracownik administracyjny/konserwator w szpitalu, 1 telefonistka/portier w szpitalu). Ponadto przeprowadzono 135 postępowań, sporządzono 135 kart oceny narażenia zawodowego i przeprowadzono 43 wizytacje w ramach postępowań wyjaśniających dot. chorób zawodowych.

Wydano w sumie 102 decyzje, z czego:

- 84 decyzje stwierdzające choroby zawodowe;
- 18 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

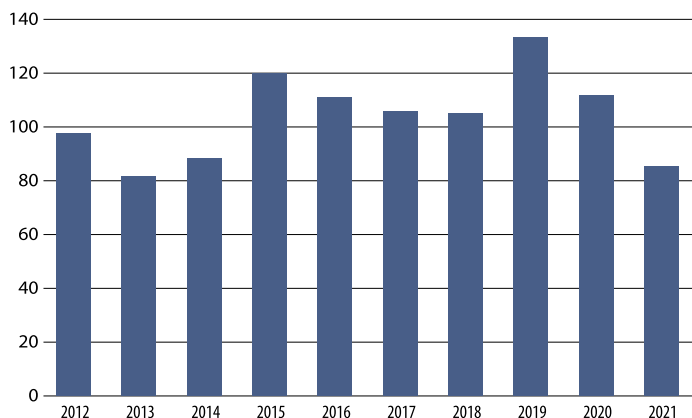
Ponadto PPIS wydali 63 postanowienia dotyczących chorób zawodowych.

Wydane postanowienia dotyczyły: 39 postanowień o zawie-

szeniu postępowania, 23 o wznowieniu postępowania oraz 1 postanowienie dotyczyło odmowy wszczęcia postępowania administracyjnego.

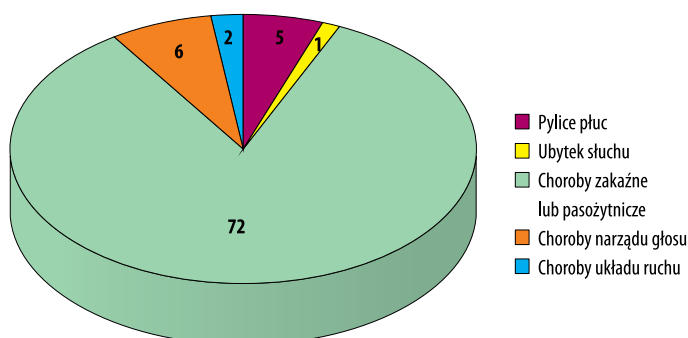
W porównaniu do roku 2020 zmalała liczba stwierdzonych chorób zawodowych ze 112 przypadków w roku 2020 do 86 w roku 2021 (wykres poniżej).

Choroby zawodowe stwierdzone w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2012-2021

Wśród stwierdzonych chorób zawodowych w 2021 r. (86) podobnie jak w latach ubiegłych dominują choroby zakaźne i pasożytnicze albo ich następstwa – 72 przypadki (83,7%), w tym odnotowano 69 przypadków zawodowych zachorowań na boreliozę (głównie u rolników – 53 przypadki, pracowników leśnych – 10 przypadków, 6 przypadków dot. innych grup zawodowych), 2 zachorowania na kleszczowe zapalenie mózgu (dotyczy rolników indywidualnych) oraz 1 przypadek zachorowania na WZW typu C u pielęgniarki.

Struktura chorób zawodowych stwierdzonych w woj. warmińsko-mazurskim w 2021 r.

Z analizy chorób zawodowych wg rodzajów działalności gospodarczej wynika, iż najczęściej stwierdzano choroby w zakładach klasyfikowanych w PKD jako:

- rolnictwo (uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową) – 55 przypadków (64%);
- leśnictwo i pozyskiwanie drewna – 13 przypadków (15%)

Podobnie jak w latach ubiegłych niewiele w stosunku do wszystkich stwierdzanych chorób zawodowych jest chorób wywołanych mierzalnymi czynnikami szkodliwymi występującymi w środowisku pracy (w roku 2016 – 2,7%, w roku 2017 – 2,8%, w roku 2018 – ok. 1%, w roku 2019 – 1,5%, w roku 2020 – 1,8%, a w roku 2021 – 1,2%).

W 2021 r. do WMPWIS wpłynęły 2 odwołania od decyzji PPIS (odwołania złożyły osoby, których dotyczyło postępowanie).

W związku ze złożonymi odwołaniami od decyzji PPIS dot. chorób zawodowych – WMPWIS w 2021 r. wydał 2 decyzje utrzymujące w mocy decyzje I instancji.

W roku 2021 nie wpłynęła żadna skarga na decyzję WMPWIS do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie. Została złożona jedna skarga kasacyjna do NSA w Warszawie (dot. sprawy z 2020 r.).

NADZÓR NAD PRZESTRZEGANIEM ZAKAZU PRODUKCJI I WPROWADZANIA DO OBROTU ŚRODKÓW ZASTĘPCZYCH TZW. DOPALACZY

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na terenie woj. warmińsko-mazurskiego prowadzony jest stały monitoring obecności w obrocie środków zastępczych lub produktów, co do których zachodziło podejrzenie, że mogą być środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi. W przypadku stwierdzenia wytwarzania lub wprowadzania do obrotu środków zastępczych państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wycofują je z obrotu, zakazują ich wprowadzania i nakazują ich zniszczenie oraz nakładają kary pieniężne w wysokości od 20 000 zł do 1 000 000 zł.

W roku 2021 na terenie województwa odnotowano 1 zgon, w wyniku zatrucia środkami zastępczymi.

Od lipca 2017 r. wszystkie sklepy stacjonarne, w których oferowane były do sprzedaży tzw. dopalacze zostały zlikwidowane.

Higiena dzieci i młodzieży

Planując działania na rok 2021 za najważniejszy cel, jaki obrat pion higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego, uznano sprawowanie nadzoru sanitarnego nad stałymi zakładami nauczania i wychowania oraz zapewnienie właściwych warunków higieniczno-sanitarnych na turnusach wypoczynkowych organizowanych w trakcie ferii zimowych i letnich wakacji.

W rzeczywistości okazało się, że 2021 był kolejnym rokiem pandemii COVID-19. W związku z powyższym plan działania szybko trzeba było zweryfikować. Ze względu na dużą liczbę zakażeń w Polsce oraz wprowadzenie systemu zdalnego nauczania (do czerwca 2021 r.) pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej nie mogli realizować zadań ustawowych i zostali przesunięci do walki z pandemią COVID-19.

Ustąpienie trzeciej fali pandemii w Polsce pozwoliło na organizację grupowego letniego wypoczynku dzieci i młodzieży. W stosunku do pandemicznego roku 2020 nastąpił wzrost liczby zgłoszeń wypoczynku o 438 (w roku 2020 do bazy MEiN zgłoszono 1138 turnusów letniego wypoczynku, a w 2021 – 1621). Po ustąpieniu trzeciej fali pandemii służby sanitarne mogły realizować jedno z fundamentalnych zadań i bez większych przeszkód sprawować nadzór sanitarny nad letnim wypoczynkiem dzieci i młodzieży. Należy pamiętać, że wypoczynek odbywał się wówczas w zwiększonym reżimie sanitarnym ustalonym w oparciu o wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego i Ministra Edukacji i Nauki.

Rok szkolny 2021/2022 szkoły i przedszkola rozpoczęły w systemie nauki stacjonarnej. Jednakże w miarę upływu

czasu wzrastała liczba pozytywnych przypadków COVID-19 wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz personelu pedagogicznego. Skutkiem tego do Państwowej Inspekcji Sanitarnej od dyrektorów szkół i przedszkoli lawinowo zaczęły napływać wnioski o zmianę trybu nauczania/działania ze stacjonarnej na hybrydowy bądź całkowicie zdalny. Sytuacja stała się na tyle poważna, że od 21 grudnia do końca roku 2021 Ministerstwo Edukacji i Nauki zdecydowało o ponownym wprowadzeniu zdalnego systemu nauczania.

Wszystkie wyżej wymienione czynniki spowodowały znaczny spadek liczby kontroli nadzorowanych placówek w porównaniu do lat sprzed pandemii.

Tam, gdzie kontrole udało się przeprowadzić, oceniano przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w stosunku do pomieszczeń i używanego w nich sprzętu. Kontrolowano również realizację obowiązujących przepisów prawa dotyczących zakazów i nakazów oraz przestrzeganie wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego i Ministra Edukacji i Nauki w zakresie organizacji procesu nauczania-uczenia się oraz sezonowego wypoczynku dzieci i młodzieży w dobie pandemii.

W roku 2021 na terenie naszego województwa funkcjonowały łącznie 1544 stałe zakłady nauczania i wychowania.

Poza nimi Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni sprawowali nadzór nad sezonowym wypoczynkiem dzieci i młodzieży.

W trakcie ferii zimowych w elektronicznej bazie Ministerstwa Edukacji i Nauki zarejestrowano 66 turnusów zimowego wypoczynku, a latem – 1621. Najliczniejszą grupę nadzorowanych podmiotów stałych stanowiły szkoły podstawowe (419) i przedszkola (362), zaś w grupie turnusów wypoczynkowych dominowały te, które zorganizowano w obiektach hotelarskich (996).

W roku 2021 w podmiotach podległych pionowi higieny dzieci i młodzieży przeprowadzono 1570 kontroli i wizytacji (1268 w roku 2020), wydano 185 decyzji administracyjnych (206 w roku 2020), wystawiono 62 decyzje płatnicze (52 w roku 2020) oraz nałożono 10 mandatów karnych na kwotę 2200 zł (w roku 2020 były to 3 mandaty na kwotę 600 zł).

STAN TECHNICZNY I SANITARNY BUDYNKÓW

Spośród skontrolowanych placówek stałych 21 znajdowało się w niewłaściwym stanie technicznym, 2 w niewłaściwym stanie sanitarnym, a 9 w niewłaściwym stanie higieniczno-sanitarnym oraz technicznym. 477 podmiotów było podłączonych do wodociągu sieciowego, a jeden dysponował własnym ujęciem wody. 429 zakładów podłączono do kanalizacji sieciowej, 46 korzystało ze zbiornika bezodpływowego, a 6 z własnej oczyszczalni ścieków. W 22 podmiotach nie zachowano standardów dostępności do urządzeń sanitarnych, a w 14 stwierdzono niewłaściwe warunki do utrzymania higieny.

Dodać należy, że już od wielu lat na terenie naszego województwa nie korzysta się z ustępów zewnętrznych.

WARUNKI DO PROWADZENIA ZAJĘĆ WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W SZKOŁACH

Ze względu na sytuację epidemiczną i przejście szkół w tryb hybrydowy/zdalny, w ograniczonym zakresie dokonano analizy warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego. Pod tym kątem sprawdzono 225 szkół wszystkich typów. Sto dziewiętnaście szkół posiadało szkolny zespół sportowy (z boiskiem lub bez boiska), 6 szkół tylko salę gimnastyczną, a 8 salę zastępczą lub rekreacyjną. W dziewiętnastu skontrolowanych szkołach jedyną infrastrukturą do prowadzenia zajęć w-f było tylko boisko sportowe. Również 19 szkół dysponowało salą gimnastyczną z boiskiem, a dalsze 28 posiadało salę zastępczą/rekreacyjną z boiskiem. Dziewięć szkół było w posiadaniu sali gimnastycznej i sali zastępczej/rekreacyjnej z boiskiem. Spośród skontrolowanych szkół 17 nie posiadało żadnej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. W dwudziestu siedmiu szkołach niezależnie od posiadanej infrastruktury zajęcia wychowania fizycznego prowadzono na korytarzach szkolnych. Tam, gdzie zaplecze sportowe

Tabela nr 1. Stan placówek oświatowo-wychowawczych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (porównanie za lata 2019-2020)

Typ placówki	Liczba skontrolowanych placówek, w których stwierdzono zły stan:		
	higieniczno-sanitarny oraz techniczny	tylko higieniczno-sanitarny	tylko techniczny
żłobki	–	1	–
przedszkola	3	–	5
szkoły podstawowe	5	–	10
licea ogólnokształcące (w tym uzupełniające)	–	–	–
technika	–	–	–
branżowe szkoły I i II stopnia	–	–	–
szkoły specjalne	–	–	–
szkoły policealne	–	–	–
zespoły szkół	–	1	1
warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego	–	–	–
szkoły wyższe	–	–	–
placówki opiekuńczo-wychowawcze	–	–	1
internaty i bursy	–	–	–
domy studenckie	–	–	–
specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze	1	–	2
pozostałe podmioty	–	–	2
RAZEM	9	2	21

było niewystarczające organizowano lekcje wychowania fizycznego na bazie innych placówek, i tak:

- 27 szkół organizowało lekcje w-f w salach gimnastycznych innych placówek lub w innych halach sportowych,
- w siłowni poza placówką zajęcia zorganizowało 6 szkół (w okresie, kiedy siłownie były czynne),
- uczniowie 42 szkół odbywali zajęcia wychowania fizycznego na basenach,
- 38 szkół organizowało zajęcia ruchowe na boiskach zewnętrznych bądź stadionach sportowych.

W trakcie czynności kontrolnych oceniano również dostępność do natrysków oraz stopień ich wykorzystywania przez uczniów po zakończeniu zajęć wychowania fizycznego. Przeprowadzona analiza w tym obszarze wykazała, że w 93 szkołach natryski były czynne, natomiast w 39 były one nieczynne.

HIGIENA PROCESU NAUCZANIA

Podczas ograniczonego nadzoru sanitarnego Państwowa Inspekcja Sanitarna oceniała również organizację higieny

procesu nauczania. Zagadnienie to realizowano dwutorowo – poprzez ocenę dostosowania umeblowania do wymagań ergonomii oraz analizę tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych. Aby proces nauczania – uczenia się był efektywny należy dotożyć wszelkich starań mających na celu stworzenie optymalnych warunków pobytu dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych. Ma w tym pomóc m.in. właściwe zaprojektowanie i zestawienie miejsca nauki tzn. ławki i krzesła oraz dobór tego stanowiska do wzrostu użytkownika. Każdy z wymienionych elementów ma za zadanie kształtować właściwą sylwetkę ciała młodego człowieka oraz zapobiegać wadom postawy.

W 2021 roku pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili ocenę dostosowania umeblowania do wymagań ergonomii w 44 placówkach prowadzących naukę stacjonarną (tj. w 29 przedszkolach, 12 szkołach podstawowych, 1 liceum ogólnokształcącym oraz 2 zespołach szkół). Analizie poddano 3099 stanowisk nauki przedszkolaków i uczniów. Żle zestawione bądź niedostosowane do wzrostu meble stwierdzono w 5 przedszkolach (12 stanowisk) i 3 szkołach podstawowych (30 stanowisk). Ogółem odnotowano 42 miejsca nauki niedostosowane do wymagań ergonomii, co stanowi jedynie 1,36% wszystkich ocenionych stanowisk.

Negatywnym zjawiskiem stwierdzanym w trakcie oceny dostosowania umeblowania do wymagań ergonomii był brak oznakowania krzesel i stolików, co w praktyce znacznie utrudniało skompletowanie prawidłowego stanowiska nauki. Kontrole wykazały również, że w części placówek ławki i krzesła znajdowały się w złym stanie technicznym. W takich sytuacjach wydawano decyzje administracyjne i nakazywano wymianę uszkodzonego umeblowania.

W związku z faktem, że znaczny odsetek szkół prowadził zajęcia w systemie hybrydowym lub zdalnym, Państwowa Inspekcja Sanitarna w roku 2021 kontynuowała działania mające na celu organizację prawidłowego stanowiska pracy ucznia w domu. Osobom zainteresowanym udzielono wielu wskazówek dotyczących tego zagadnienia. Przypomniano o zachowaniu właściwych proporcji w prowadzeniu lekcji z wykorzystaniem komputerów w celu minimalizacji nadmiernego wysiłku dla narządu wzroku uczniów, którzy byli objęci takimi formami nauczania.

W okresach kiedy szkoły pracowały w systemie stacjonarnym, poza dostosowaniem umeblowania do wzrostu uczniów, analizowano także sposób ułożenia tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych. Oceną objęto 104 szkoły, w których sprawdzono 1106 tygodniowych planów lekcji. Plany zajęć dla uczniów nieprawidłowo ułożyły 29 szkół, a problem ten dotyczył 136 oddziałów.

Sprawdzano również organizację przerw międzylekcyjnych w szkołach naszego województwa. Na 220 skontrolowanych szkół 177 zapewniało wszystkie przerwy dziesięciominutowe i przynajmniej jedną przerwę dłuższą. W 42 szkołach odnotowano przerwy krótsze niż 10 minut, ale była w nich co najmniej jedna przerwa 15 lub 20 – minutowa. W jednej szkole przerwy były krótsze niż 10 minut.

Wszystkie skontrolowane szkoły umożliwiały spędzenie przerw na świeżym powietrzu, a 71 spośród nich zapewniało dostęp do wody pitnej w postaci poidetek, źródełek lub wody w dzbankach.

W trakcie 2021 roku kontrolowano również spełnienie obowiązku dotyczącego zapewnienia miejsca na przechowywanie części podręczników i przyborów szkolnych. pod tym kątem skontrolowano 380 szkół, spośród których osiem nie spełniło tego obowiązku.

NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI I PREPARATAMI CHEMICZNYMI W SZKOŁACH

W trakcie prowadzonego nadzoru sanitarnego nad szkołami województwa warmińsko-mazurskiego pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży szczególną uwagę zwracali na przestrzeganie wymagań dotyczących przechowywania oraz oznakowania preparatów chemicznych i ich mieszanin. Spośród 214 skontrolowanych pod tym kątem szkół 112 posiadało substancje tego typu.

W wyniku kontroli stwierdzono, że wszystkie szkoły posiadały aktualne spisy substancji chemicznych i ich mieszanin, a oznakowanie posiadanych substancji było zgodne z obowiązującymi przepisami. W dwóch szkołach odnotowano natomiast brak kart charakterystyk, a w jednej substancje chemiczne były przechowywane w niezamkniętym pomieszczeniu.

W związku wymienionymi uchybieniami wydano 3 decyzje administracyjne na poprawę tego stanu.

POSIADANIE PRZEZ SZKOŁY I PLACÓWKI CERTYFIKATÓW NA MEBLE I SPRZĘT SPORTOWY ZAKUPIONE PO 1997 ROKU

W ramach oceny dostosowania umeblowania do wymagań ergonomii sprawdzono jaki odsetek mebli szkolnych posiada stosowne atesty lub certyfikaty. Wymóg wyposażenia szkół w atesty lub certyfikaty wynika z § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. 2020 r., poz. 1604). Również i w tym zakresie działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej były prowadzone w okresach, kiedy szkoły i przedszkola prowadziły zajęcia w systemie stacjonarnym.

Udało się jednak chociaż częściowo oszacować stopień wyposażenia szkół i przedszkoli w wyposażenie posiadające atesty i/lub certyfikaty.

Pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży pod tym kątem sprawdzili 340 placówek funkcjonujących w oparciu o przepisy prawa oświatowego. W trakcie prowadzonej akcji stwierdzono, że w 2 podmiotach użytkownicy korzystali ze stolików i krzesel, na które dyrektorzy nie posiadali certyfikatów. W 274 zakładach wszystkie meble posiadały stosowną dokumentację, a w pozostałych (63) certyfikaty posiadała tylko część umeblowania.

W jednym zespole szkół meble zakupiono przed 1997 rokiem, tj. w okresie, gdy nie było obowiązku nabywania umeblowania posiadającego atesty lub certyfikaty.

Ocenie poddano także posiadanie certyfikatów na sprzęt sportowy znajdujący się w salach gimnastycznych oraz na boiskach sportowych i placach zabaw. Podobnie jak w przypadku mebli szkolnych większość podmiotów (255 na 340 skontrolowanych) posiadała atest lub certyfikat na całość wyposażenia bloków sportowych, boisk bądź placów zabaw.

WARUNKI DO UTRZYMANIA HIGIENY OSOBISTEJ

Inny obszar, który oceniono również w ograniczonym zakresie, to warunki do utrzymania higieny osobistej. Pod tym względem oceniano dostępność do ciepłej bieżącej wody, zapewnienie środków higieny osobistej (tj. mydła w dozownikach; suszarek do rąk lub ręczników jednorazowych; papieru toaletowego przy/lub w kabinach wc), stan

techniczny, jak również sanitarny pomieszczeń i wyposażenia. W kontrolowanych podmiotach sprawdzono również czy standardy dotyczące zapewnienia dostępności do urządzeń sanitarnych były zachowane.

Spośród 478 skontrolowanych podmiotów w roku 2021 większość (464) zapewniła właściwe warunki do utrzymania higieny. W pozostałych 14 wymagalnościach tych nie spełniono.

W dwóch placówkach stwierdzono brak dostępu do ciepłej bieżącej wody przy wszystkich umywalkach w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych. Również w dwóch odnotowano zaniedbania czystości i porządku, a w 11 stwierdzono zły stan techniczny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

W związku ze stwierdzonymi usterkami wydano 11 decyzji administracyjnych, a w stosunku do trzech placówek wydano zalecenia pokontrolne. Za uchybienia natury higieniczno-sanitarnej nałożono 3 mandaty karne na kwotę 900 złotych.

Tabela nr 2. Posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na meble w placówkach oświatowych województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2021

Typy placówek	Liczba placówek skontrolowanych	Liczba placówek, w których stwierdzono				
		meble nie posiadające certyfikatów	odsetek mebli z certyfikatami wynosi			
			do 25%	do 50%	powyżej 50%	100%
przedszkola	155	–	–	–	15	140
szkoły podstawowe	142	–	1	7	31	103
licea ogólnokształcące	5	1	–	–	–	4
technika	1	1	–	–	–	–
branżowe szkoły I i II stopnia	–	–	–	–	–	–
szkoły specjalne	1	–	–	–	–	1
szkoły policealne	1	–	–	–	–	2
zespoły szkół	35	–	1	2	6	25
RAZEM	340	2	2	9	52	274

Tabela nr 3. Posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na sprzęt sportowy w placówkach oświatowych województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2021

Typy placówek	Liczba placówek skontrolowanych	Liczba placówek, w których stwierdzono				
		urządzenia i sprzęt sportowy nie posiadające certyfikatów	odsetek urządzeń i sprzętu sportowego z certyfikatami wynosi			
			do 25%	do 50%	powyżej 50%	100%
przedszkola	155	–	–	–	15	140
szkoły podstawowe	142	–	1	7	31	103
licea ogólnokształcące	5	1	–	–	–	4
technika	1	1	–	–	–	–
branżowe szkoły I i II stopnia	–	–	–	–	–	–
szkoły specjalne	1	–	–	–	–	1
szkoły policealne	1	–	–	–	–	2
zespoły szkół	35	–	1	2	6	25
RAZEM	340	2	2	9	52	274

Poza tymi usterkami, w 22 podmiotach odnotowano niezachowanie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych (1 inna forma wychowania przedszkolnego, 16 szkół podstawowych, 1 liceum ogólnokształcące, 3 zespoły szkół, 1 specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy).

Szczegółowe dane dotyczące tego zagadnienia przedstawia tabela nr 4.

PROWADZENIE DOŻYWIANIA W SZKOŁACH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W ROKU 2021

Posiłek podawany w czasie pobytu dziecka w przedszkolu lub szkole jest jednym z niezbędnych elementów racjonalnego żywienia, który warunkuje prawidłowy rozwój, jego dobre samopoczucie i zdolność do pracy lub zabawy. Młodemu organizmowi powinno się zapewnić posiłki średnio w odstępach czterogodzinnych w ciągu dnia. Na podstawie analizy tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych i czasu przebywania uczniów w świetlicach (związanego głównie z dojazdami) należy stwierdzić, iż pobyt uczniów i przedszkolaków w wielu przypadkach jest zdecydowanie dłuższy. Dlatego tak ważna jest możliwość spożycia przynajmniej jednego (najlepiej ciepłego) posiłku, zwłaszcza w przypadku dzieci i młodzieży znajdujących się w tzw. skokach pokwitaniowych, kiedy organizm się bardzo intensywnie rozwija i przejawia zwiększone zapotrzebowanie na energię.

Spośród 216 szkół skontrolowanych w tym zakresie obiad dwudaniowy wydawano w 103 podmiotach i z tej formy dożywiania skorzystało 14162 uczniów. Natomiast obiad jednodaniowy wydawano w 96 szkołach dla 6683 uczniów. Jednocześnie 11 szkół wydających ciepłe posiłki oferowały swoim uczniom zarówno obiad pełny, jak i jednodaniowy.

W 111 szkołach posiłki przygotowywano na miejscu w oparciu o własne bloki żywieniowe, do 81 obiady dowożono, a tylko w dwóch szkołach posiłki zapewniono poza jej terenem.

Poza zapewnieniem ciepłego posiłku, część szkół organizowała swoim uczniom II śniadania i w roku 2021 takich podmiotów było 14. Drugie śniadania spożyło 846 uczniów. Ponadto 40 skontrolowanych szkół prowadziło także akcję podawania napojów, z których skorzystało 4915 uczniów.

Ze względu na trudną sytuację materialną część uczniów korzystała z posiłków dofinansowanych. obiady pełne i jednodaniowe refundowano ogółem 4111 osobom, co stanowiło 19,7 % (w roku 2020 odsetek ten wynosił 26,7% wszystkich wydanych ciepłych posiłków).

W skontrolowanych placówkach odnotowano również 22 funkcjonujące sklepiki szkolne i 8 automatów z żywnością. Asortyment oferowany zarówno przez sklepiki szkolne, jak i automaty, spełniał wymogi rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży

Tabela nr 4. Warunki do utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2021

Typy placówek	Liczba placówek skontrolowanych	właściwe warunki do utrzymania higieny	Liczba placówek skontrolowanych w których stwierdzono:				
			niewłaściwe warunki do utrzymania higieny osobistej				
			ogółem	w tym:			
			brak ciepłej bieżącej wody	brak wyposażenia w środki higieny osobistej	zaniedbania czystości i porządku	niewłaściwy stan techniczny	
żłobki/kluby dziecięce	52	51	1	-	-	1	1
przedszkola/inne formy wychowania przedszkolnego	160	156	4	2	-	-	2
szkoły podstawowe	164	159	5	-	-	1	4
licea ogólnokształcące	5	5	-	-	-	-	-
technika	2	2	-	-	-	-	-
branżowe szkoły I i II stopnia	2	2	-	-	-	-	-
szkoły specjalne	1	1	-	-	-	-	-
szkoły policealne	1	1	-	-	-	-	-
zespoły szkół	43	42	1	1	-	-	1
pozostałe placówki stałe	48	45	3	-	-	-	3
RAZEM	478	464	8	2	-	2	11

Tabela nr 5. Organizacja i wydawanie ciepłych posiłków w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2021

Typy szkół	Liczba skontrolowanych szkół	Placówki skontrolowane, w których stwierdzono							
		posiłki			wydawanie ciepłych posiłków				
		przygotowywane na miejscu	dowożone	zapewnione poza placówką	liczba placówek		liczba dzieci i młodzieży korzystających		
					obiady pełne	posiłki jednodaniowe	ogółem	z obiadów pełnych	z posiłków jednodaniowych
szkoły podstawowe	164	86	74	–	79	84	16969	11130	5839
licea ogólnokształcące	4	–	–	1	–	1	10	–	10
technika	2	–	–	–	–	–	–	–	–
branżowe szkoły I i II stopnia	2	–	–	–	–	–	–	–	–
szkoły specjalne	1	–	1	–	1	–	4	4	–
szkoły policealne	1	–	–	–	–	–	–	–	–
zespoły szkół	42	25	6	1	23	11	3862	3028	834
RAZEM	216	111	81	2	103	96	20845	14162	6683

Tabela nr 6. Organizacja śniadań szkolnych i podawania napojów w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2021

Typy szkół	Liczba skontrolowanych szkół	Placówki skontrolowane, w których stwierdzono			
		organizowanie śniadań szkolnych		podawanie napoju	
		liczba placówek	liczba korzystających	liczba placówek	liczba korzystających
szkoły podstawowe	164	6	349	33	3850
licea ogólnokształcące	4	–	–	–	–
technika	2	–	–	–	–
branżowe szkoły I i II stopnia	2	–	–	–	–
szkoły specjalne	1	–	–	1	4
szkoły policealne	1	–	–	–	–
zespoły szkół	42	6	297	6	1061
RAZEM	216	14	846	40	4915

w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1154).

WARUNKI REALIZACJI PROFILAKTYCZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ NAD UCZNIAMI W SZKOŁACH

Kolejnym zagadnieniem, które w 2021 roku analizowała Państwowa Inspekcja Sanitarna, były warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach.

W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, iż na 224 skontrolowane szkoły wszystkich typów (bez szkół wyższych) 131 posiadało gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej do własnej dyspozycji, a 5 szkół miało gabinet wspólny z inną placówką w tym samym obiekcie. Tam, gdzie nie było gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy

przedlekarskiej, wyznaczano pomieszczenia zastępcze na terenie macierzystej placówki lub zapewniano uczniom opiekę medyczną poza nią. Pierwsze z wymienionych rozwiązań zastosowało 72 szkół, drugie – 16.

W trakcie kontroli oceniano również w jakim stopniu gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej spełniały standardy określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczególnych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2019 r., poz. 595 z późn. zm.) oraz czy znajdowały się one we właściwym stanie sanitarnym. Wszystkie skontrolowane gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej spełniły wymagania, o których mowa w przywołanym przepisie prawnym i znajdowały się we właściwym stanie technicznym i sanitarnym.

Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w tabeli nr 7.

Tabela nr 7. Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach woj. warmińsko-mazurskiego w roku 2021

Typy szkół	Liczba szkół skontrolowanych	Liczba szkół posiadających gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej					Liczba szkół, w których opiekę medyczną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówki	Liczba szkół, w których opieka medyczna jest świadczona poza terenem placówki	
		ogółem	w tym gabinety		niezgodne z wymogami technicznymi	w niewłaściwym stanie sanitarnym			bez zastrzeżeń sanitarnych i technicznych
			do dyspozycji jednej szkoły	wspólne z inną placówką w tym samym obiekcie					
szkoły podstawowe	169	99	96	3	-	-	99	64	6
licea ogólnokształcące	5	2	2	-	-	-	2	1	2
technika	2	1	-	1	-	-	1	-	1
branżowe szkoły I i II stopnia	2	1	-	1	-	-	1	1	-
szkoły specjalne	1	-	-	-	-	-	-	-	1
szkoły policealne	1	-	-	-	-	-	-	-	1
zespoły szkół	44	33	33	-	-	-	33	6	5
OGÓŁEM	224	136	131	5	-	-	136	72	16

REALIZACJA USTAWY O OCHRONIE ZDROWIA PRZED NASTĘPSTWAMI UŻYWANIA TYTONIU I WYROBÓW TYTONIOWYCH

Równoległe do kontroli przeprowadzanych przez pracowników pionu higieny dzieci i młodzieży sprawdzano, czy na terenie nadzorowanych placówek realizowane są wymogi ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2021 r., poz. 276). Szczególną uwagę zwracano na właściwe oznakowanie o zakazie palenia oraz na sam fakt palenia tytoniu przez uczniów bądź personel.

Pod tym kątem skontrolowano 257 placówek stałych i we wszystkich zapisy ustawy były realizowane. Dodatkowo w 84 stałych zakładach nauczania i wychowania pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzili działania edukacyjne poświęcone profilaktyce palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych.

OCENA STANU TECHNICZNEGO PLACÓWEK Z POBYTEM CAŁODOBOWYM

W ramach działalności kontrolnej prowadzonej nad stałymi zakładami nauczania i wychowania w roku 2021 wyodrębniono nadzór nad placówkami całodobowymi. Skontrolowano 25 zakładów tego typu; w 24 stwierdzono właściwy stan mebli i sprzętu oraz pomieszczeń higienicznosanitarnych, a w 23 właściwy stan aneksów kuchennych.

Dwadzieścia dwie skontrolowane placówki posiadały własny teren, w 4 spośród nich nie zapewniono właściwego stanu dróg, przejść i boisk.

NADZÓR NAD SEZONOWYM WYPOCZYNIEM DZIECI I MŁODZIEŻY

W roku 2021 pion higieny dzieci i młodzieży nadzorował również sezonowy wypoczynek dzieci i młodzieży.

Zimą zorganizowano 66 turnusów, które odbyły się w miejscu zamieszkania (poza 1 wyjątkiem). Skontrolowano 23 formy wypoczynku (27 kontroli), na których wypoczywało 906 uczestników.

Na turnusach zimowego wypoczynku nie stwierdzono uchybień sanitarnych, a organizatorzy dołożyli wszelkich starań, aby były przestrzegane również wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczące organizacji wypoczynku w czasie pandemii COVID-19. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej nie odnotowały również skarg dotyczących wypoczynku zimowego dzieci i młodzieży.

Natomiast latem w elektronicznej bazie wypoczynku Ministerstwa Edukacji i Nauki odnotowano 1621 turnusów na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Przeprowadzono 1033 kontrole w 732 turnusach letniego wypoczynku, na których przebywało 37881 uczestników.

W wyniku działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. warmińsko-mazurskiego stwierdzono 40 miejsc, w których wypoczywającym nie zapewniono właściwych warunków zakwaterowania i żywienia. Konsekwencją tego stanu było nałożenie przez pracowników Higieny Dzieci i Młodzieży, Bezpieczeństwa Żywności oraz Higieny Komunalnej 26 mandatów na kwotę 6500 zł. W stosunku do obiektów, w których organizowany był wypoczynek wydano również 29 decyzji administracyjnych.

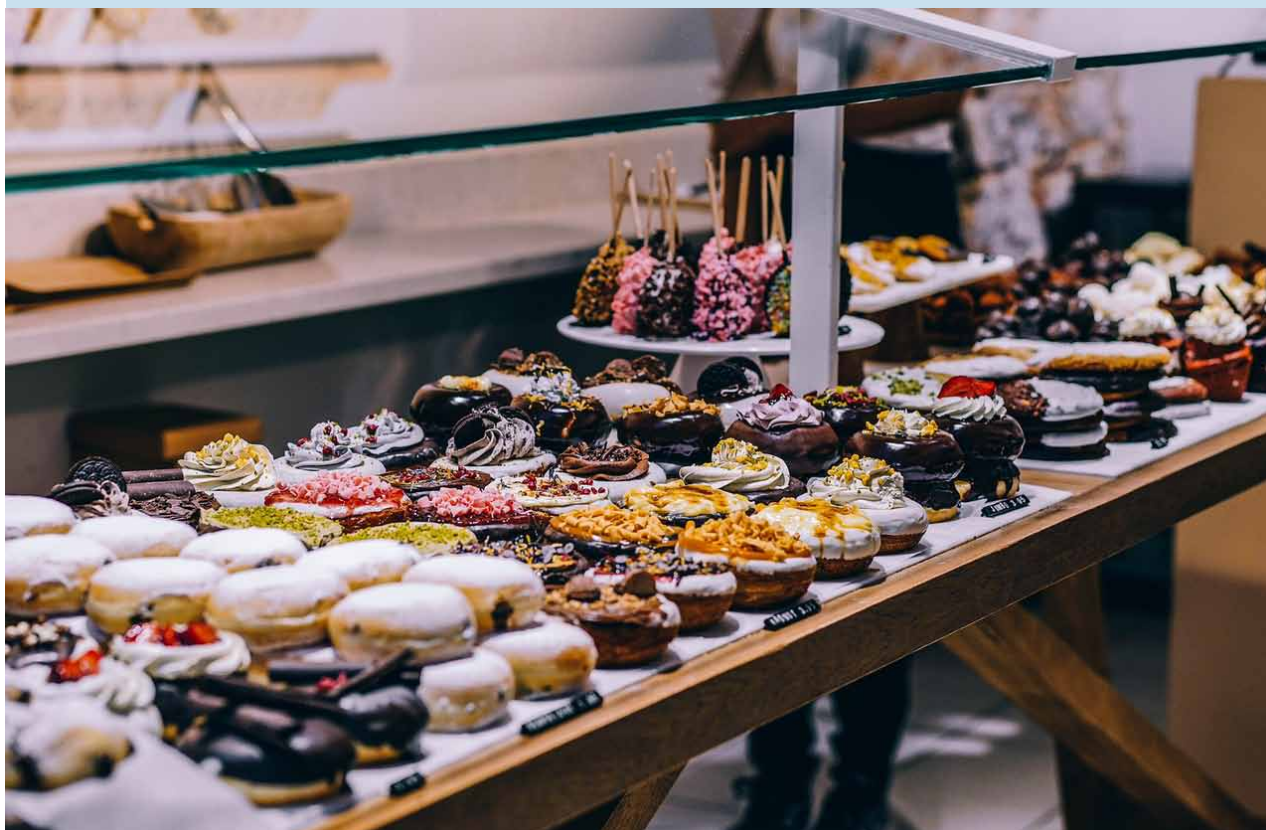
Do najczęściej występujących na wypoczynku uchybień natury sanitarno-higienicznej należały:

- zły stan sanitarny łazienek, umywalni i sanitariatów,
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny sypialni,
- niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń i wyposażenia bloku żywieniowego,
- wykorzystywanie do produkcji artykułów po terminie przydatności do spożycia,
- brak właściwej segregacji asortymentowej artykułów spożywczych w urządzeniach chłodniczych,
- nieprawidłowe magazynowanie żywności, w tym przechowywanie produktów nietrwałych w warunkach temperaturowych niezgodnych z określonymi przez producenta,
- brak czystości i porządku w pomieszczeniach, gdzie przygotowywano posiłki.

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. warmińsko-mazurskiego w 2022 r. będą zmierzały do:

- podejmowania działań profilaktycznych mających na celu stworzenie właściwego stanowiska nauki w szkole i w domu,
- dalszego podnoszenia standardów obiektów, w których przebywają dzieci i młodzież,
- polepszenia warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach,
- systematycznego eliminowania ze szkół czynników uciążliwych w środowisku pracy ucznia (stanowisk niedostosowanych do wymagań ergonomii; niewłaściwego natężenia oświetlenia sztucznego),
- zapewnienia właściwych warunków higieniczno-sanitarnych w miejscach, w których będzie odbywał się sezonowy wypoczynek dzieci i młodzieży.

Bezpieczeństwo żywności i żywienia

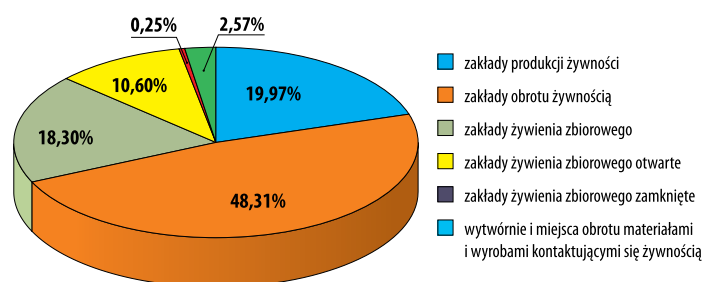

Państwowa Inspekcja Sanitarna w województwie warmińsko-mazurskim w 2021 roku obejmowała nadzorem ogółem 16 769 zakładów, w tym 16 338 obiektów żywnościowo-żywnościowych oraz 431 wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, kontrolując w nich przestrzeganie przepisów określających wymagania sanitarno-higieniczne niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa żywności podczas produkcji, magazynowania, transportu i obrotu środkami spożywczymi oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W nadzorowanych zakładach żywności i żywienia kontroli poddano 5698 obiektów i przeprowadzono w nich 9124 kontrole sanitarne, w tym 1178 kontroli interwencyjnych. Ponadto skontrolowano 108 wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością oraz przeprowadzono w nich 148 kontroli sanitarnych, z czego 50 stanowiły kontrole interwencyjne. W wyniku powyższych kontroli sporządzono łącznie 9272 protokoły. W celu wyegzekwowania poprawy stanu sanitarno-higienicznego oraz usunięcia nieprawidłowości wydano 1313 decyzji administracyjnych (w 2020 r. – 1119), w tym 4 decyzje o unieruchomieniu bądź przerwaniu działalności całego lub części zakładu oraz 1 decyzję zakazującą wprowadzenia produktu do obrotu. Decyzje o unieruchomieniu

zakładu lub przerwaniu produkcji wydano w odniesieniu do: zakładów produkcji żywności – 2 decyzje; zakładów obrotu

Wykres 1. Procentowy udział poszczególnych obiektów objętych nadzorem w 2021 roku

żywnością – 1 decyzja; zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego – 1 decyzja.

Na osoby winne zaniedbań sanitarnych w obiektach żywnościowo-żywnieniowych oraz wytwórniach i miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością nałożono 679 mandatów karnych na łączną kwotę 167 050 zł (w 2020 r. odpowiednio 482 na kwotę 116 260 zł).

Kierując się oceną ryzyka szczególnym nadzorem obejmowano zakłady, które w latach poprzednich wykazywały niewłaściwy stan sanitarny oraz te, które produkują wyroby stwarzające największe zagrożenie o dużym znaczeniu populacyjnym tzn.: zakłady produkujące żywność gotową do spożycia (m.in. ciastkarnie, zakłady garmażeryjne) i zakłady żywieniowe.

Wśród zagadnień tematycznych realizowanych w 2021 roku dużo uwagi poświęcono m.in.:

- nadzorowi nad podmiotami prowadzącymi produkcję pierwotną, RHD oraz dostawy bezpośrednio w aspekcie warunków sanitarnych produkowanej i sprzedawanej żywności oraz egzekwowania dokumentacji dot. traceability – w przypadku produkcji pierwotnej;
- nadzorowi nad zakładami produkującymi żywność gotową do spożycia (RTE) w aspekcie warunków sanitarnych produkowanej żywności oraz egzekwowania zasad systemu HACCP;
- monitoringowi stron internetowych prowadzonych przez przedsiębiorców z podległego terenu wprowadzających do obrotu suplementy diety w aspekcie reklam odnoszących się do właściwości zapobiegawczych, leczniczych lub uzdrawiających choroby ludzkie, lub odnoszących się do takich właściwości;
- nadzorowi nad warunkami sanitarno-higienicznymi bloków żywienia w placówkach letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży;
- nadzorowi nad obiektami bazy żywieniowej w ośrodkach wczasowo-wypoczynkowych oraz obiektami żywnościowymi przy trasach i w miejscowościach turystycznych w okresie wakacyjnym ze szczególnym uwzględnieniem żywieniowych obiektów ruchomych/tymczasowych działających w trakcie okazjonalnych imprez;
- warunkom wprowadzania do obrotu i jakości zdrowotnej suplementów diety, żywności dla określonych grup oraz żywności wzbogaconej;
- wzmożonym działaniom prowadzonym w związku z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF) na terenie RP na rzecz łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem tej choroby.

Po dokonaniu oceny poszczególnych tematów stwierdzono, iż niezbędna jest kontynuacja działań w zakresie większości ww. zagadnień.

Ocena stanu sanitarnego zakładów przeprowadzana była na podstawie jednolitych kryteriów arkusza oceny zakładu produkcji/obrotu żywnością/materiałami i wyrobami przeznaczonych do kontaktu z żywnością. W wyniku przeprowadzonej

analizy zagrożeń dla każdego zakładu określono potencjalne ryzyko w zakresie bezpieczeństwa żywności, na które narażona może być żywność w procesie produkcji lub w obrocie. Ogólna ocena ryzyka jest także jednym z elementów, który wpływa na częstotliwość kontroli danego obiektu.

W 2021 r. najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami w zakładach sektora spożywczego były:

- niewłaściwy stan techniczno-sanitarny pomieszczeń zakładów, wyposażenia i sprzętu;
- niewłaściwe warunki przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie oraz brak segregacji w urządzeniach chłodniczych;
- brak właściwie zorganizowanej i udokumentowanej kontroli wewnętrznej, w tym opracowanych instrukcji i procedur dotyczących GHP/GMP oraz zasad systemu HACCP;
- brak porządku i czystości w pomieszczeniach zakładu.

Analiza nieprawidłowości stwierdzanych w ostatnich latach wykazała, iż w obiektach żywnościowo-żywnieniowych wiele uchybień wciąż się powtarza. Aby jakość produkowanych i wprowadzanych do obrotu środków spożywczych była właściwa i nie stanowiła zagrożenia zdrowia i życia ludzi konieczna jest kontynuacja działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w celu wyeliminowania nieprawidłowości odnotowywanych w zakładach branży spożywczej.

Jakość zdrowotna środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz badania sanitarne

Podstawą podejmowania działań w zakresie jakości zdrowotnej żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością jest *Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej* na dany rok opracowywany przez Głównego Inspektora Sanitarnego we współpracy z jednostkami badawczo-rozwojowymi. Plan zawiera kierunki, zakresy badań, grupy i podgrupy asortymentu z podziałem na liczbę próbek zaplanowanych do pobrania przez poszczególne województwa.

Realizacja badań w zakresie ww. planu jest bardzo istotnym i obligatoryjnym do realizacji elementem funkcjonowania Państwowej Inspekcji Sanitarnej jako znaczącego organu w Polsce, działającego w obszarze bezpieczeństwa żywności i żywienia, również na rzecz europejskiego systemu bezpieczeństwa żywności. Przeprowadzając ocenę jakości zdrowotnej środków spożywczych wykonano badania próbek żywności należących do 26 grup asortymentowych w zakresie zanieczyszczeń mikrobiologicznych, biologicznych i fizycznych, parametrów fizyko-chemicznych, cech organoleptycznych i znakowania. Niezależnie od ustalonego planu pobierano również próbki w przypadku wystąpienia podejrzenia niewłaściwej jakości żywności wprowadzanej do obrotu.

W 2021 r. pobrano do badań laboratoryjnych 3181 próbek żywności (w 2020 r. – 2521), w tym 2748 próbek żywności produkcji krajowej, 231 próbek produktów pochodzących

Tabela 1. Jakość zdrowotna środków spożywczych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2019-2021

Rok	Środki spożywcze							
	razem		w tym:					
			krajowe		UE		importowane	
	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane
2019	3105	4,5%	2742	4,3%	174	4,6%	193	6,2%
2020	2521	5,9%	2229	5,8%	167	4,2%	125	9,6%
2021	3181	4,2%	2748	4,6%	231	1,7%	202	1,5%

z terenu Unii Europejskiej oraz 202 z krajów trzecich (spoza UE). Próbki pobierano z obrotu detalicznego i hurtowego, w zakładach produkcji żywności i zakładach żywienia zbiorowego.

W wyniku przeprowadzonych badań zdyskwalifikowano w sumie 134 próbki środków spożywczych, co stanowi 4,2% wszystkich zbadanych próbek. Spośród próbek żywności, które nie spełniały obowiązujących wymagań jakości zdrowotnej odnotowano 127 próbek krajowych, 4 próbki wyprodukowane w Unii Europejskiej oraz 3 próbki importowane.

W 2021 r. odnotowano poprawę jakości zdrowotnej środków spożywczych o 1,7% w stosunku do roku wcześniejszego (odpowiednio 5,9% vs 4,2%; Tabela 1). W porównaniu do roku 2020 zakwestionowano znacznie niższy odsetek próbek importowanych z krajów trzecich oraz wyprodukowanych w Unii Europejskiej (spadek odpowiednio o 8,1% i 2,5%). Również odsetek próbek pochodzenia krajowego zdyskwalifikowanych za niewłaściwą jakość zdrowotną uległ obniżeniu (o 1,2%).

W 2021 r. nastąpiła poprawa jakości zdrowotnej w grupach:

- mięso, podroby i przetwory mięsne;
- wyroby cukiernicze i ciastkarskie;
- warzywa, w tym strączkowe;
- wody mineralne i napoje bezalkoholowe;
- koncentraty spożywcze;
- kawa, herbata, kakao, herbatki owocowe i ziołowe;
- żywność dla określonych grup;
- suplementy diety.

Jednocześnie w niektórych asortymentach żywności stwierdzono zwiększenie odsetka zdyskwalifikowanych próbek. Dotyczy to następujących grup: drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory; ryby, owoce morza i ich przetwory; mleko i przetwory mleczne oraz owoce.

Ponadto przeprowadzono 30 kontroli tłuszczów smażalnych pod kątem zawartości związków polarnych w obiektach małej gastronomii i w ciastkarniach. W 2021 roku nie stwierdzono przekroczenia limitów zawartości substancji zanieczyszczających w tłuszczach stosowanych do smażenia w ww. podmiotach.

W ramach realizacji Planu pobierania próbek w 2021 r. pobrano do badań 45 próbek materiałów i wyrobów prze-

znaczonych do kontaktu z żywnością, w tym 27 próbek importowanych z krajów trzecich (spoza UE), 13 próbek krajowych oraz 5 próbek produktów pochodzących z Unii Europejskiej. W kierunku badania substancji migrujących z materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością pobierano wyroby z tworzyw sztucznych, przybory kuchenne z poliamidu, wyroby z melaminy, lakierowane metalowe puszki, wyroby z poliwęglanu oraz ceramiczne i szklane. Próbek nie kwestionowano.

Analiza sytuacji w zakresie zatruc pokarmowych

W 2021 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia podejmował również działania związane z 16 ogniskami zatruc pokarmowych (z kolei w 2020 r. nie podejmowano działań w związku z podejrzeniem zatruc z uwagi na wzmożony reżim sanitarny i ograniczoną działalność zakładów żywienia zbiorowego, wynikającymi z panującego stanu zagrożenia epidemicznego).

W wyniku dochodzeń epidemiologicznych przeprowadzonych we wszystkich przypadkach, ustalono, że czynnikami etiologicznymi zatruc były:

- pączki *Salmonella* - w 4 ogniskach zatruc pokarmowych (w 3 mieszkaniach prywatnych oraz w 1 obiekcie żywienia zbiorowego),
- *Staphylococcus aureus* - w 1 obiekcie żywienia zbiorowego,
- wirusy (w tym 4 norowirusy) – w 5 obiektach żywienia zbiorowego.

W pozostałych przypadkach nie ustalono czynnika etiologicznego odpowiedzialnego za wystąpienie objawów zatrucia pokarmowego.

W związku z prowadzonymi dochodzeniami epidemiologicznymi pobrano do badań laboratoryjnych łącznie:

- 141 próbek wymazów sanitarnych, z czego 84 zakwestionowano głównie ze względu na przekroczenie dozwolonego limitu: ogólnej liczby drobnoustrojów, bakterii grupy coli, *Staphylococcus aureus* oraz *Escherichia coli*,
- 99 próbek kontrolnych posiłków (w tym 97 w obiektach będących pod nadzorem PIS oraz 2 z mieszkań prywatnych), z czego 44 próbki pobrane w obiektach żywienia zbiorowego zakwestionowano głównie z uwagi na stwierdzenie obecności bakterii chorobotwórczych: *Staphylococcus*

aureus, Clostridium perfringens, Escherichia coli, Bacillus cereus,

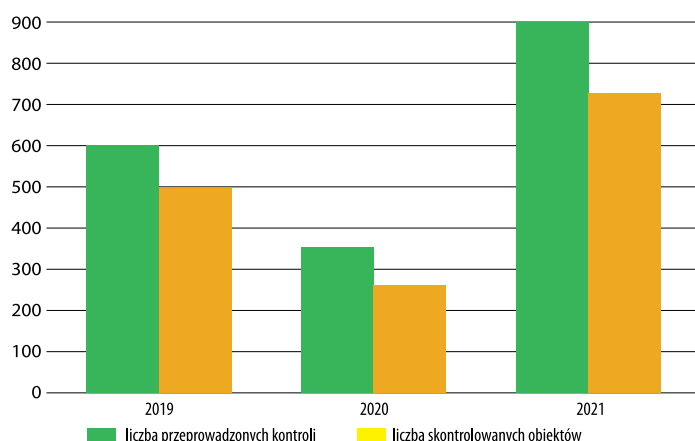
- 15 próbek środków spożywczych, próbek nie kwestionowano.

W ramach europejskiego Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt (RASFF) do Wojewódzkiego Punktu Kontaktowego przy Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Olsztynie w 2021 roku wpłynęło 195 powiadomień przesłanych bezpośrednio z Krajowego Punktu Kontaktowego Systemu RASFF przy Głównym Inspektoracie Sanitarnym oraz za pośrednictwem Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych z terenu kraju. Powyższe powiadomienia były niezwłocznie przekazywane do właściwych Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych celem podjęcia stosownych działań.

W celu wyeliminowania zagrożeń zgłoszonych w ramach Systemu RASFF organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie warmińsko-mazurskim prowadziły działania zgodne z ustawowymi kompetencjami, podejmowały również działania wyjaśniające i działania zaradcze adekwatne do stanu faktycznego oraz monitorowały procesy wycofywania przez przedsiębiorców kwestionowanych produktów. Każdorazowo postępowanie w takich przypadkach prowadzono zgodnie z obowiązującą procedurą funkcjonowania Systemu RASFF. W związku z powyższym przeprowadzono 905 kontroli w 725 obiektach żywnościowo-żywnościowych oraz obiektach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością na podstawie otrzymanych 221 list dystrybucyjnych.

Wykres 2. Działania przeprowadzone w ramach Systemu RASFF w latach 2019-2021

Powiadomienia zgłaszane do RASFF dzielą się na alarmowe, informacyjne oraz powiadomienia o odrzuceniu

na granicy. Powiadomienia alarmowe – przesyłane są, gdy zidentyfikowana zostanie niebezpieczna żywność lub pasze i niezbędne jest podjęcie natychmiastowych działań w tym zakresie w innym państwie będącym członkiem sieci. Powiadomienia informacyjne – przesłane są, gdy zidentyfikowana zostanie niebezpieczna żywność lub pasze, jednak nie jest konieczne podjęcie natychmiastowych działań w tym zakresie w innym państwie będącym członkiem sieci, np. dlatego, że dany produkt nie jest już dostępny na rynku lub znajduje się jedynie na rynku kraju zgłaszającego powiadomienie. Powiadomienie o odrzuceniu na granicy oznacza powiadomienie odrzuceniu partii, kontenera lub ładunku żywności lub paszy, o czym mowa w art. 50 ust. 3 lit. c rozporządzenia (WE) nr 178/2002. Dodatkowo gdy członek sieci posiada informacje związane z bezpieczeństwem żywności lub pasz, która nie może być zakwalifikowana jako powiadomienie, a która może być przydatna dla innych członków sieci, przekazuje informacje typu NEWS.

Wśród 195 powiadomień 114 stanowiły powiadomienia alarmowe (w 2020 r. – 80), 81 – informacyjne (w 2020 r. – 73). Dodatkowo otrzymano 10 zgłoszeń przekazanych do systemu AAC (The Administrative Assistance and Cooperation System - systemu pomocy administracyjnej i współpracy) w tym 8 o niezgodności, które dotyczyły m.in. przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydów, niedozwolonego użycia biosubstancji i niedozwolonej formy magnezu, a także braku informacji na etykiecie produktu o substancjach konserwujących oraz 2 powiadomienia o zafałszowaniu żywności, które dotyczyły poddania produktu promieniowaniu jonizującemu i braku identyfikowalności przesyłki.

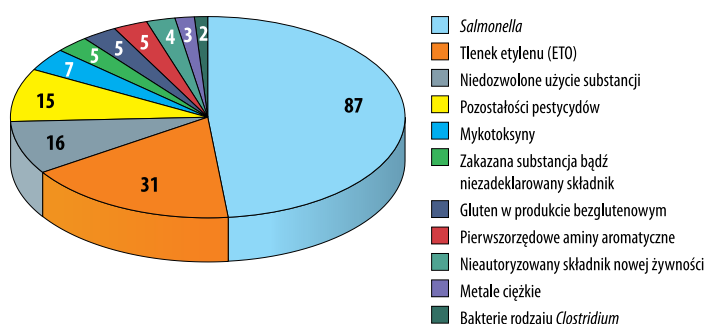
Nie odnotowano powiadomień typu NEWS oraz o odrzuceniu na granicy. W stosunku do roku 2020 liczba otrzymanych powiadomień alarmowych w 2021 roku była wyższa o 42,5 %, natomiast liczba powiadomień informacyjnych wzrosła o około 11 %.

Spośród wszystkich powiadomień 173 dotyczyły żywności, a 22 wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Powodem kwestionowania było głównie:

- stwierdzenie obecności bakterii Salmonella w żywności – **87 powiadomień** (w tym 78 dotyczyło mięsa drobiowego, a pozostałe 9 dotyczyło mięsa i produktów innych niż drobiowe, przypraw, jaj, nasion roślin oleistych, owoców),
- wykrycie tlenu etylenu (ETO) w zbożach i produktach piekarniczych, a także w substancjach dodatkowych wykorzystywanych do produkcji m.in. suplementów diety, lodów i deserów – **31 powiadomień**,
- stwierdzenie niedozwolonego użycia biosubstancji m.in. sproszkowanego włókna bambusowego, kukurydzianego czy żywicy melaminowej w wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością – **16 powiadomień**,
- przekroczenie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w owocach i warzywach, ziołach i przyprawach, a także w zbożach i produktach piekarniczych – **15 powiadomień**,

- stwierdzenie najwyższego dopuszczalnego poziomu mykotoksyn w zbożach i produktach piekarniczych, owocach oraz orzechach – **7 powiadomień**,
- stwierdzenie obecności zakazanej substancji bądź niezadeklarowanego składnika w suplementach diety, w środkach specjalnego przeznaczenia żywieniowego, a także w przekąskach warzywnych – **5 powiadomień**,
- stwierdzenie obecności glutenu w produkcie bezglutenowym m.in. daniach gotowych do spożycia, zbożach i produktach piekarniczych oraz czekoladach i produktach pochodnych – **5 powiadomień**,
- migracja specyficzna pierwszorzędowych amin aromatycznych w materiałach i wyrobach do kontaktu z żywnością tj. chochła, łyżka czy łopatka do pieczenia – **5 powiadomień**,
- obecność nieautoryzowanego składnika nowej żywności w suplementach diety – **4 powiadomienia**,
- stwierdzenie obecności metali ciężkich w produktach rybnych oraz ziołach i przyprawach – **3 powiadomienia**,
- wykrycie bakterii z rodzaju Clostridium w wodzie źródłanej oraz produkcie warzywnym – **2 powiadomienia**.

Wykres 3. Najczęściej występujące zagrożenia w żywności i wyrobach do kontaktu z żywnością zgłaszane do Systemu RASFF w 2021 roku

Do najczęściej występujących rodzajów zagrożeń otrzymanych za pośrednictwem powiadomień Systemu RASFF w 2021 r. należały zanieczyszczenia chemiczne: 95 zgłoszeń oraz zanieczyszczenia mikrobiologiczne: 91 zgłoszeń.

W ubiegłym roku 63 % wszystkich powiadomień, jakie wpłynęły do Wojewódzkiego Punktu Kontaktowego dotyczyło produktów pochodzenia krajowego, 22 % importowanych (głównie z Chin), a 14,5 % towarów wyprodukowanych na obszarze Unii Europejskiej oraz 0,5 % nieznanego pochodzenia.

Wybrane zagadnienia żywienia zbiorowego

Żywienie zbiorowe zamknięte jest ważnym elementem podstawowej formy wyżywienia dla określonych grup jak pacjenci szpitali czy dzieci w szkołach i przedszkolach. Warunki, w jakich odbywa się produkcja i obrót żywnością regulowane są przez obowiązujące przepisy prawa żywnościowego, natomiast organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawują nadzór nad stanem higieniczno-sanitarnym

w obiektach produkcji i obrotu żywnością. Ponadto jednostki badawczo-rozwojowe podległe Ministrowi Zdrowia (przede wszystkim Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – PIB) zgodnie z kompetencjami i bieżącym stanem wiedzy opracowują zasady racjonalnego żywienia, a także zalecane racje pokarmowe dla różnych zbiorowości.

Kontrole bloków żywienia w szpitalach

W 2021 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego obejmowały nadzorem 43 bloki żywienia w szpitalach, w tym 40 z ryzykiem ocenionym na poziomie średnim oraz 3 o ryzyku wysokim. Spośród ww. 43 szpitali 30 obiektów korzystało z usług firm cateringowych. W sumie przeprowadzono 89 kontroli sanitarnych, w tym 4 kontrole interwencyjne. Kontrolom poddawano także obiekty należące do firm cateringowych, które obsługiwały szpitale.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły:

- niewłaściwego stanu techniczno-sanitarnego pomieszczeń, a także urządzeń i sprzętu;
- niewłaściwych warunków magazynowania surowców i dystrybucji posiłków;
- braku właściwie zorganizowanej i udokumentowanej kontroli wewnętrznej, w tym opracowanej i dostosowanej do potrzeb zakładu dokumentacji z zakresu dobrych praktyk higienicznych i produkcyjnych (GHP/GMP) oraz systemu HACCP, a także brak zapisów z realizacji ww. procedur nieprawidłowego transportu posiłków na oddziały.

W związku z nieprawidłowościami sanitarno-higienicznymi organy PIS wydały 18 decyzji nakazujących ich usunięcie oraz nałożyły 8 mandatów karnych na łączną kwotę 2600 zł.

Jakość żywienia w wybranych zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego

Ocenę sposobu żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego przeprowadzano metodą jakościowej i ilościowej oceny teoretycznej jadłospisów w oparciu o zasady racjonalnego żywienia i zasady prawidłowości układania jadłospisów oraz kierując się zalecanymi normami żywienia dla populacji polskiej. Ponadto żywienie dzieci i młodzieży w placówkach systemu oświaty oceniano na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia dzieci i młodzieży w tych jednostkach (tzw. rozporządzenia „sklepikowego”).

Pomimo trwającej epidemii w kraju w 2021 r. badaniami objęto większą liczbę zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego niż w roku poprzednim tj. 470 zakładów (w 2020 r. – 224), co stanowi 26% liczby zakładów w tej grupie. Przeprowadzono ocenę jakościową 470 jadłospisów oraz 106 zestawień dekadowych, które analizowano również

pod kątem wartości energetycznej i zawartości składników odżywczych.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakresie żywienia w ww. obiektach to brak warzyw i owoców w posiłkach, niedostateczna podaż ryb, podawanie więcej niż raz w tygodniu potraw smażonych, zbyt mała podaż mleka lub jego przetworów, a także zbyt wysoka podaż białka w diecie oraz niedostateczna zawartość wapnia.

Uzyskane wyniki wskazują, że realizacja żywienia zbiorowego nadal stwarza pewne trudności osobom odpowiedzialnym za jego organizację, gdyż wymaga przede wszystkim wiedzy na temat zasad prawidłowego żywienia, zasad dotyczących układania jadłospisów, znajomości różnorodnych technik kulinarnych, ale także dobrej znajomości wartości odżywczej poszczególnych grup produktów spożywczych i umiejętności korzystania z norm żywienia dla danej grupy. W związku z powyższym poleca się systematyczne uczestniczenie w szkoleniach z tego zakresu. W przypadku jadłospisów wymagających korekty, wydawano zalecenia mające na celu poprawę sposobu jakości żywienia, udzielano instruktażu i zobowiązywano podmioty prowadzące żywienie zbiorowe do podjęcia działań naprawczych. Ocenę sposobu żywienia przekazywano również do wiadomości jednostkom nadrzędnym lub dyrektorom podmiotów, w których żywienie realizowane było przez firmę cateringową. W większości skontrolowanych jednostek systemu oświaty nie odnotowano zastrzeżeń w zakresie sposobu żywienia, w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości podejmowano działania administracyjne.

W jednostkach systemu oświaty, oprócz oceny jakościowej jadłospisów dekadowych, w 2021 roku przeprowadzono również 18 kontroli, w trakcie których weryfikowano asortyment środków spożywczych oferowanych dzieciom i młodzieży

w sklepikach szkolnych oraz udzielano wyjaśnień w tym zakresie. Nie odnotowano nieprawidłowości w kwestii przestrzegania przepisów zawartych w ww. rozporządzeniu Ministra Zdrowia.

Pracownicy pionu Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia promowali zasady prawidłowego żywienia dzieci i młodzieży podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych. Informacje z zakresu żywności i żywienia przekazywano również m.in. koordynatorom odpowiedzialnym za realizację programów edukacyjnych oraz umieszczano na stronach prowadzonych przez poszczególne jednostki PIS i w mediach społecznościowych. Ponadto uczestniczono w cotygodniowych audycjach emitowanych na antenie Radia Olsztyn pt. „Jedzenie pod lupą”.

Nadzór nad żywnością prozdrowotną

W roku 2021 nadzór sanitarny w zakresie bezpieczeństwa żywności prozdrowotnej obejmujący suplementy diety, żywność dla określonych grup i żywność wzbogacaną sprawowany był m.in. poprzez wzmożone kontrole, działania akcyjne, realizację planu pobierania próbek, współpracę z innymi uprawnionymi organami urzędowej kontroli, szybką wymianę informacji w ramach Systemu RASFF, który ma na celu wczesne ostrzeżenie przed żywnością stanowiącą zagrożenie dla zdrowia konsumenta, a także poprzez działania w ramach AAC, który stanowi system współpracy i pomocy administracyjnej.

W 2021 r. w województwie warmińsko-mazurskim odnotowano działalność 8 wytwórni suplementów diety i 2 wytwórni żywności dla określonych grup oraz 6 hurtowni suplementów diety. Zasady dobrej praktyki higienicznej

Tabela 2. Zakres badań próbek żywności prozdrowotnej przeprowadzonych w 2021 r.

Kierunki badań		Ogółem	Zanieczyszczenia mikrobiologiczne	Zanieczyszczenia chemiczne	Gluten	Dozwolone substancje dodatkowe	Ocena znakowania
Żywność dla określonych grup, w tym	żywność dla niemowląt i małych dzieci	221	150	57	3	–	190 (11 wybrane parametry + 179 znakowanie)
	pozostałe	11	–	1	–	4	12 (6 wybrane parametry + 6 znakowanie)
Suplementy diety		104	30	15	–	9	109 (50 wybrane parametry + 59 znakowanie)
Razem		336	180	73	3	13	313

(GHP) i/lub dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) wdrożono w 8 wytwórniach suplementów diety, 1 wytwórni żywności dla określonych grup oraz 6 hurtowniach. System HACCP wdrożono w 9 zakładach produkcyjnych oraz 1 hurtowni suplementów diety. W 2021 roku przeprowadzono 17 kontroli w wytwórniach suplementów, 3 w wytwórniach żywności dla określonych grup, w wyniku których wydano 1 decyzję administracyjną.

Pod nadzorem PIS znajdowały się również 64 podmioty prowadzące sprzedaż internetową „na odległość” żywności prozdrowotnej oraz 22 prowadziły sprzedaż za pośrednictwem portalu Allegro, Olx itp. W ramach wzmożonego nadzoru nad żywnością prozdrowotną skontrolowano 421 stron internetowych, ze szczególnym uwzględnieniem własnych powiatów. W trakcie tych kontroli zwracano szczególną uwagę na reklamę i prezentację oferowanych środków. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

W obiektach znajdujących się pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach wzmożonego nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu żywności prozdrowotnej przeprowadzono 95 kontroli, podczas których sprawdzano warunki sprzedaży oraz oceniano znakowanie tych produktów. Zakres tematyczny kontroli obejmował najczęściej zagadnienia dotyczące poprawności prezentacji i reklamy oferowanych do sprzedaży produktów spożywczych. W trakcie powyższych działań kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości.

W ramach realizacji „Planu pobierania próbek do badania

żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla PIS w 2021 r.” oceniono bezpieczeństwo 336 (w 2020 r. – 344) próbek żywności dla określonych grup i suplementów diety. Kierunki badań oraz liczby próbek zbadanych w ww. zakresie przedstawia Tabela 2.

Nie kwestionowano znakowania próbek żywności dla określonych grup (w 2020 r. – 5), natomiast zakwestionowano znakowanie 2 próbek suplementów diety (1 wybrane parametry i 1 znakowanie, w 2020 r. – 11). Nie kwestionowano środków spożywczych wzbogacanych.

Ponadto zbadano 9 próbek wzbogacanych środków spożywczych w zakresie zgodności deklaracji producenta umieszczonej na etykiecie z rzeczywistym składem ilościowym produktów. Próbek nie kwestionowano.

Podejmowano działania w ramach funkcjonowania Systemów RASFF (25) i AAC (1) w związku z 26 powiadomieniami dotyczącymi żywności prozdrowotnej, głównie suplementów diety, w których stwierdzano m.in. obecność niedozwolonych i nieautoryzowanych substancji stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia konsumentów, zastosowanie niedozwolonej formy chemicznej magnezu, obecność niedeklarowanego składnika alergennego (soi), zanieczyszczenie żywności prozdrowotnej tlenkiem etylenu (ETO).

Zgodnie z obowiązującym prawem żywnościowym, obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności spoczywa na przedsiębiorcach branży spożywczej.

Higiena komunalna

Do zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie Higieny Komunalnej należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w obiektach użyteczności publicznej, w tym w obiektach związanych z wypoczynkiem oraz sprawowanie nadzoru nad jakością wody, zarówno tej przeznaczonej do spożycia przez ludzi jak i wody wykorzystywanej do rekreacji wodnej. Działania te są realizowane zgodnie z ustalonym rocznym planem kontroli. W roku 2021 w dalszym ciągu z uwagi na ogłoszony stan epidemii koronawirusem SARS CoV-2, i wynikające z tego czasowe ograniczenia w zakresie funkcjonowania i dostępu do obiektów spowodowały, że służby sanitarne nie przeprowadzono wszystkich zaplanowanych kontroli.

Działalność kontrolna w obiektach nadzorowanych

Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego w 2021 roku pod nadzorem pionu higieny komunalnej znajdowało się 7897 urządzeń i obiektów użyteczności publicznej czyli o 132 obiekty więcej niż w roku ubiegłym

Obiekty te stanowią liczną i różnorodną grupę o zróżnicowanych wymaganiach sanitarnych. Do obiektów nadzorowanych zaliczamy min. ustępy publiczne, domy pomocy społecznej, obiekty świadczące usługi noclegowe (noclegownie, hotele, motele, pensjonaty, kempingi, domy wycieczkowe, schroniska), obiekty świadczące usługi w zakresie pielęgnacji ciała (zakłady kosmetyczne i fryzjerskie, solaria, gabinety odnowy biologicznej, salony tatuażu), tereny rekreacyjne, dworce (autobusowe, kolejowe, przystanie jednostek pływających),

przejścia graniczne, cmentarze, zakłady pogrzebowe i inne. Przeprowadzane kontrole, obejmujące swoim zakresem przestrzeganie przepisów dotyczących utrzymania należytego stanu sanitarno-higienicznego,

w większości przypadków nie wykazały nieprawidłowości. Spośród skontrolowanych 3123 obiektów niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny i sanitarno-techniczny stwierdzono w 128. Obiekty te stanowiły 4,1% ogółu skontrolowanych (w roku 2020 było to 5 %).

Baza noclegowa

Liczną grupę obiektów nadzorowanych, bo aż 1279 stanowią obiekty wchodzące w skład bazy noclegowej naszego województwa. W 2021 r. było to: 124 hotele, 7 moteli, 61 pensjonatów, 39 kempingów, 86 schronisk młodzieżowych i pól

biwakowych oraz 962 inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie.

Skontrolowano 739 obiektów, co stanowi prawie 58 % obiektów objętych ewidencją. Podstawowymi elementami uwzględnianymi przy ocenie stanu sanitarnego placówek świadczących usługi hotelarskie były: gospodarka wodno-ściekowa i postępowanie z odpadami komunalnymi, sprawność wentylacji pomieszczeń, stan sanitarno-techniczny obiektu oraz wyposażenie pokoi noclegowych, sanitariatów i ciągów komunikacyjnych, postępowanie z bielizną (pranie i przechowywanie) oraz utrzymanie właściwego stanu sanitarno-higienicznego w obiekcie. Standard skontrolowanych obiektów jest zadowalający. Obiekty, w których stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-techniczny i sanitarno-higieniczny stanowiły 2,8 % wszystkich obiektów bazy noclegowej skontrolowanych w roku sprawozdawczym.

Obiekty świadczące usługi w zakresie pielęgnacji ciała

Najliczniejszą grupę obiektów objętych nadzorem, bo aż 2586 stanowią te świadczące usługi w zakresie pielęgnacją ciała i włosów:

- zakłady fryzjerskie – 1260,
- zakłady kosmetyczne – 880,
- zakłady tatuażu – 46,
- zakłady odnowy biologicznej – 236,
- inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z tych usług – 164.

Podczas kontroli w obiektach szczególną uwagę zwracano na wdrażanie i stosowanie odpowiednich procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi. Procedury te powinny regulować sposób po-

stępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich, zasady stosowania sprzętu poddawanego sterylizacji oraz sposoby przeprowadzania dezynfekcji skóry i błon śluzowych oraz dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń.

Standard obiektów, w których świadczone są usługi w porównaniu do roku ubiegłego pozostawał na podobnym poziomie. Kontrole przeprowadzone w 897 obiektach wykazały, że w około 4,2 % z nich stwierdzono nieprawidłowości z zakresu spełnienia wymogów sanitarno-technicznych i sanitarno-higienicznych. Najczęściej kwestionowano stan sanitarno-higieniczny w obiekcie oraz niewłaściwe stosowanie procedur dotyczących sposobu postępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek. W kilku przypadkach stwierdzano również brak stosowania odpowiednich środków ochrony osobistej przez personel.

Działania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego osób korzystających z przestrzeni publicznej

Każdego roku okres letni to czas organizacji wielu imprez masowych o charakterze artystycznym czy sportowym. W tym roku imprezy takie mogły odbywać się tylko pod warunkiem spełnienia dodatkowych obostrzeń wynikających z przepisów *rozporządzeń Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* oraz stosowania się do obowiązujących „Wytycznych dla organizatorów imprez kulturalnych i rozrywkowych w trakcie epidemii wirusa SARS-CoV-2 w Polsce” wraz z rekomendacjami w zakresie prowadzenia działalności gastronomicznej w trakcie imprez,

opracowanych we współpracy z Ministerstwem Rozwoju oraz Głównym Inspektoratem Sanitarnym.

Na wnioski organizatorów imprez masowych właściwi terenowo Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni w 2020 roku wydali 64 opinie na organizację imprez masowych (w tym 2 opinie negatywne w powiatach olsztyńskim i mrągowskim). Skontrolowano 13 imprez w trakcie ich trwania. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Cmentarze

Obszarem kontrolowanym przez pion higieny komunalnej są również miejsca pochówków.

W 2020 r. w ewidencji widniało 416 cmentarzy, spośród których skontrolowano 180, co stanowi 43 % nekropolii objętych nadzorem. Przeprowadzone kontrole przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dotyczyły głównie utrzymania czystości i porządku na terenie nekropolii i w ich otoczeniu, postępowania w zakresie gromadzenia i odbioru odpadów komunalnych, stanu technicznego ogrodzeń, zagospodarowania terenu cmentarnego, utwardzenia alejek, udostępniania urządzenia wodnego do czerpania wody na cele cmentarne. W większości cmentarze utrzymane były we właściwym stanie sanitarno-porządkowym i sanitarno-technicznym. Drobne nieprawidłowości stwierdzono na 7 cmentarzach (pow. iławski i pow. kętrzyński).

Ponadto w 2021 roku PPIS wydali 1431 decyzji w przedmiocie ekshumacji zwłok (w tym 4 negatywne) oraz przeprowadzili 120 kontroli w trakcie ekshumacji.

Solaria

W dalszym ciągu organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, sprawując bieżący nadzór sanitarny nad solariami, sprawdzają również realizację przez kontrolowane podmioty zapisów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium. Ustawa, która weszła w życie w dniu 16 lutego 2018 r. ma na celu ochronę zdrowia ludzi przed szkodliwym działaniem sztucznego promieniowania ultrafioletowego, wydzielanego przez urządzenia wykorzystywane do naświetlania skóry, wywołujące efekt opalenizny.

Ustawa wprowadza całkowity zakaz udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz nakłada obowiązek umieszczenia w miejscu udostępniania solarium czytelnej i widocznej informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia, a także wprowadza zakaz reklamy i promocji usług w zakresie udostępniania solarium.

Według danych na koniec 2021 roku w ewidencji figurowało 109 obiektów świadczących usługi w zakresie opalania ciała, czyli o 2 mniej niż na koniec 2020 roku. W ciągu roku skontrolowano 44 obiekty. W żadnym ze skontrolowanych obiektów nie stwierdzono niedostosowania się do zapisów obowiązujących Ustawy z dnia 15 września 2017 r.

Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi

Stątemu monitoringowi podlega również woda do spożycia pochodząca z urządzeń służących zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę oraz urządzeń indywidualnych, z których woda jest wykorzystywana w budynkach użyteczności publicznej, w ramach działalności gospodarczej lub przez podmioty działające na rynku spożywczym. Według danych na dzień 31 grudnia 2021 r. na terenie województwa woda do spożycia dla około 1 mln 367 tys. odbiorców dostarczana była 534 wodociągami oraz 110 ujęciami indywidualnymi będącymi pod stałym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Woda z nadzorowanych urządzeń wodociągowych jest systematycznie badana przez jednostki odpowiedzialne za jej jakość, w zakresie i z częstotliwością określonymi

w rozporządzeniu Ministra Zdrowia, oraz przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Jednostkami odpowiedzialnymi za jakość wody podawanej w urządzeniach wodociągowych są producenci wody – przedsiębiorstwa wodociągowe, a także podmioty wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej, natomiast nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawują organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W 2021 roku oceny jakości wody wydawane były w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r, poz. 2294). W roku 2021 r. dla 42 wodociągów wydano okresowe oceny o nieprzydatności wody do spożycia (zaopatrujących w wodę ponad 52 tysiące osób). W przypadku wydania przez organ PIS oceny o braku przydatności wody do picia, administratorzy wodociągów byli obligowani do zapewnienia odbiorcom wody dobrej jakości z innego, zastępczego źródła. W miejscowościach, w których istniała taka możliwość, urządzenia wodne były przełączane na zasilanie w wodę z innych wodociągów o dobrej jakości wody, jednak w większości przypadków odbiorcy wody mieli zapewnioną wodę z beczkowszów lub/i wodę butelkowaną.

Ponadto w związku z występowaniem w wodzie do spożycia z nadzorowanych urządzeń wodnych przekroczeń parametrów mikrobiologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych, które nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia ludzi, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie warmińsko-mazurskim na czas realizacji działań naprawczych przez właściciela wodociągu wydały czasowe zgody na warunkowe korzystanie z wody z 98 urządzeń wodnych zaopatrujących w wodę około 107,5 tysiąca osób (w roku 2020 takie zgody wydano w stosunku do 78 urządzeń wodnych). PPIS na bieżąco współpracują z podmiotami zaopatrującymi ludność w wodę w zakresie działań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa zdrowotnego wody, w celu wyeliminowania potencjalnych zagrożeń. W dalszym ciągu działaniem priorytetowym władz lokalnych powinno być zapewnienie mieszkańcom możliwości

korzystania z wody dobrej jakości. Administratorzy wodociągów powinni na bieżąco podejmować działania takie jak usprawnianie procesów uzdatniania wody, poprawa stanu technicznego urządzeń, modernizacja i ewentualne łączenie wodociągów oraz rozbudowa sieci wodociągowej, które będą miały korzystny wpływ na jakość dostarczanej wody.

Kąpieliska i miejsca wykorzystywane do kąpeli

Jak co roku, również i w sezonie letnim 2021 Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła monitoring jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli.

Drugi kwartał roku to okres wzmożonych przygotowań do prowadzenia monitoringu jakości wody w kąpieliskach. Standardowo PPIS z powiatów, na terenie których są wyznaczone kąpieliska, na bieżąco współpracują z organizatorami kąpielisk w zakresie systematyczności prowadzonych badań jakości wody oraz rzetelności w ich przekazywaniu do serwisu kąpieliskowego. W ramach prowadzonych działań, PPIS z obszaru województwa warmińsko-mazurskiego przekazali wszystkim organizatorom kąpielisk w roku 2021 „Wytyczne Głównego Inspektoratu Sanitarnego dla użytkowników panelu organizatora Serwisu kąpieliskowego – sezon kąpielowy 2021. Wersja 5.0”. W 2021 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego uchwałami rad gmin zostało wyznaczonych 47 kąpielisk, z czego działalność prowadziły 44 (z uwagi na brak ratowników nie działały wyznaczone 3 kąpieliska: w Tłokowie i Kikitach w powiecie olsztyńskim oraz w Bogaczewie w powiecie ostródzkim)

W sezonie letnim 2021 Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła monitoring jakości wody w 44 kąpieliskach oraz 40 miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli. Wykaz

kąpielisk w sezonie kąpielowym 2021 oraz ustalone i zweryfikowane przez koordynatora wojewódzkiego harmonogramy pobierania próbek wody przez organizatora i organy PIS, zostały przesłane do Głównego Inspektoratu Sanitarnego.

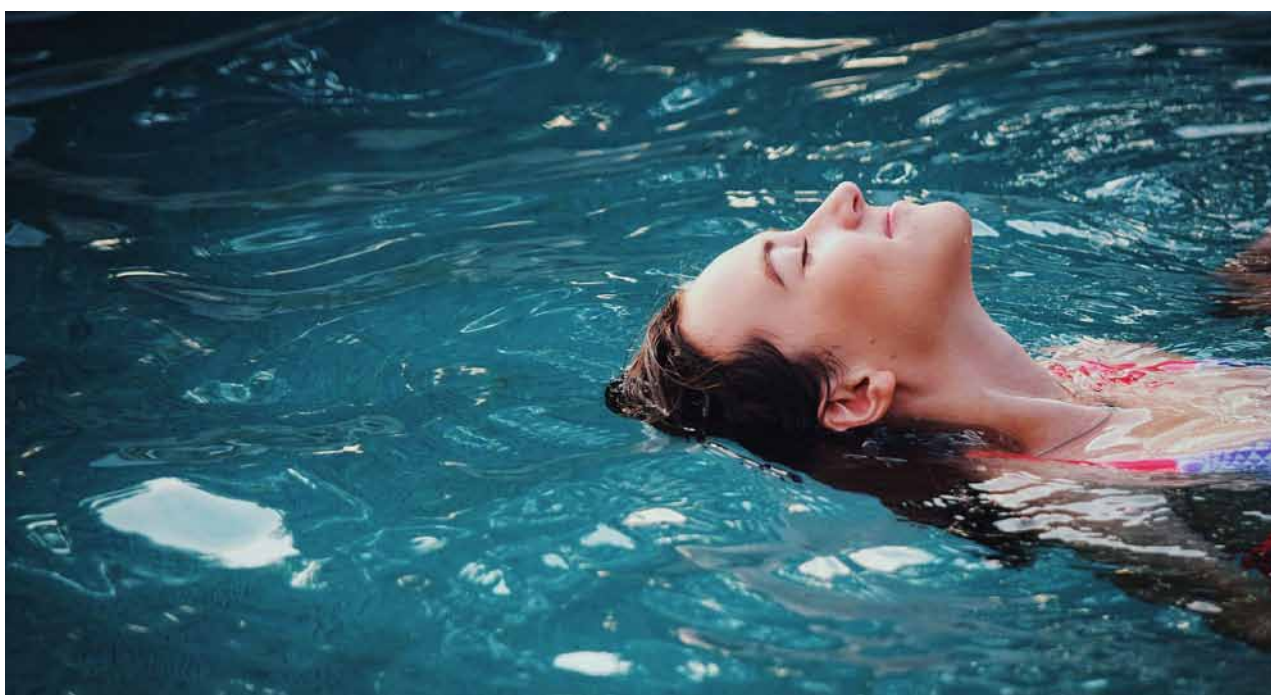
Bieżące informacje dotyczące kąpielisk, w tym oceny jakości wody zamieszczane były w ogólnopolskim serwisie kąpieliskowym na stronie <https://sk.gis.gov.pl> oraz w komunikatach publikowanych na stronie WSSE w Olsztynie.

WMPWIS wydał 12 komunikatów informujących o jakości wody w kąpieliskach i miejscach do kąpeli. W trakcie trwania sezonu kąpielowego stwierdzono zanieczyszczenie mikrobiologiczne wody w 1 kąpielisku w powiecie działdowskim - Zalew Ruda k/Mławy. PPIS w Działdowie decyzją z dnia 9 lipca 2021 r. wprowadził tymczasowy zakaz kąpeli. Ponowne uruchomienie kąpieliska nastąpiło dnia 12 lipca 2021 r. W okresie od 13 sierpnia do 17 sierpnia 2021 r. ze względu na krótkotrwały zakwit sinic obowiązywał zakaz kąpeli w kąpielisku miejskim nad jez. Wielochowskim w Wielochowie w powiecie lidzbarskim.

Pływalnie

W 2021 roku organy PIS sprawowały nadzór nad 56 pływalniami i basenami w 17 powiatach na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (w porównaniu do roku 2020 liczba obiektów nadzorowanych zmniejszyła się o 4 obiekty – wyłączono z użytkowania obiekty w powiatach: braniewskim, olsztyńskim w M. Olsztyn). Również w 2021 r. z uwagi na ogłoszony stan epidemii, pływalnie pozostawały czasowo wyłączone z użytkowania.

Wymogi jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach określone są w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016 ze zm.).

Rozporządzenia określa: wymagania jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach, częstotliwość pobierania próbek wody, metodyki referencyjne analiz i sposób oceny jakości wody oraz sposób informowania ludności o jakości wody.

W myśl zapisów rozporządzenia, jakość wody powinna być kontrolowana przez zarządzającego pływalnią z częstotliwością i w zakresie określonym w przepisach. Organy PIS dokonują natomiast zbiorczej oceny rocznej, popartej również badaniami jakości wody, czy woda na pływalni odpowiada wymaganiom sanitarnym.

W 2021 roku okresowe przekroczenia najwyższych dopuszczalnych wartości parametrów określonych w rozporządzeniu tj: chlor wolny, chlor związany, chloroform, Σ THM, utlenialność, pH, potencjał redox, mętność, azotany, legionella sp, Escherichia coli, pseudomonas aeruginosa, ogólna liczba mikroorganizmów w 36°C, stwierdzano w 31 obiektach w powiatach: braniewskim, działdowskim, giżyckim, iławskim, kętrzyńskim, lidzbarskim, ostródzkim, szczycieńskim i olsztyńskim.

Ponadto w wyniku przeprowadzonych przez przedstawicieli PIS w 2020 kontroli, nieprawidłowości w zakresie utrzymania właściwego stanu sanitarno-technicznego i sanitarno-higienicznego stwierdzono w 9 obiektach zlokalizowanych w 3 powiatach (giżyckim, olsztyńskim, ostródzkim). Administratorzy pływalni podejmowali działania naprawcze, mające na celu poprawę jakości wody oraz stanu sanitarno-technicznego w obiektach.

Jakość wody ciepłej

Ze względu na zagrożenie jakie niesie dla zdrowia ludzi zanieczyszczenie wody ciepłej bakteriami *Legionella*, zwraca się obecnie dużą uwagę na występowanie tych bakterii w instalacjach ciepłej wody i możliwość infekcji spowodowanej korzystaniem z urządzeń wytwarzających aerozol wodno-powietrzny. Regularne badania i ocena wody ciepłej prowadzone są w podmiotach leczniczych całodobowych oraz obiektach opieki długoterminowej, a także na pływalniach.

Bakterie *Legionella* są czynnikiem etiologicznym legionellozy, czyli choroby dróg oddechowych, zaliczanej do chorób zakaźnych. Do zakażenia dochodzi na skutek wdychania aerozolu powietrzno-wodnego zawierającego pączki *Legionella* sp. Zwiększone ryzyko infekcji występuje w szpitalach, w sanatoriach, domach opieki, a decydującym czynnikiem jest tu zmniejszona odporność pacjentów i mieszkańców.

Realizując obowiązek nałożony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, dotyczący prowadzenia badań ciepłej wody użytkowej w kierunku oznaczania bakterii z rodzaju *Legionella*, w 2021 roku ze 114 obiektów pobrano do badań 145 próbek wody ciepłej użytkowej. W 96 próbkach (co stanowi 66 % zbadanych) jakość wody ciepłej odpowiadała wymaganiom mikrobiologicznym. W pozostałych zbadanych próbkach wody ciepłej stwierdzono obecność bakterii *Legionella* na poziomie przekraczającym wartość dopuszczalną. Osoby kierujące obiektami podejmowały

działania naprawcze, które w większości wypadków skutkowało poprawą jakości wody, jednak problem dotyczący występowania bakterii *Legionella* w instalacjach wody ciepłej w budynkach nadal istnieje.

Sanitarna ochrona granic

Nadzór sanitarny nad przejściami granicznymi (czterema drogowymi: w Gronowie, Grzechotkach, Gołdapi i Bezledach; dwoma morskimi w Elblągu i Fromborku oraz jednym kolejowym w Braniewie) oraz Portem Lotniczym w Szymanach, prowadzi Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Elblągu. W roku 2021 przeprowadzono 16 kontroli tych miejsc.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych, ze względu na rozprzestrzenianie się wirusa SARS-CoV-2 zmianie uległa organizacja ruchu na drogowych przejściach granicznych z Federacją Rosyjską, tj. zawieszono do odwołania ruch graniczny na drogowych przejściach w Gołdapi i Gronowie oraz znacznie ograniczono ruch na przejściach w Grzechotkach i Bezledach. Na tych przejściach zmniejszono liczbę pasów, na których dokonywane były odprawy. Odprawy odbywały się za zewnątrz pawilonów pasażerskich. Pracownikom przejść zapewniono niezbędne środki ochrony osobistej. Poszczególne budynki przy wejściach wyposażono w dozowniki ze środkiem do dezynfekcji rąk. Kolejowe przejście w Braniewie i morskie w Elblągu i Fromborku podobnie jak w latach ubiegłych nie funkcjonowały.

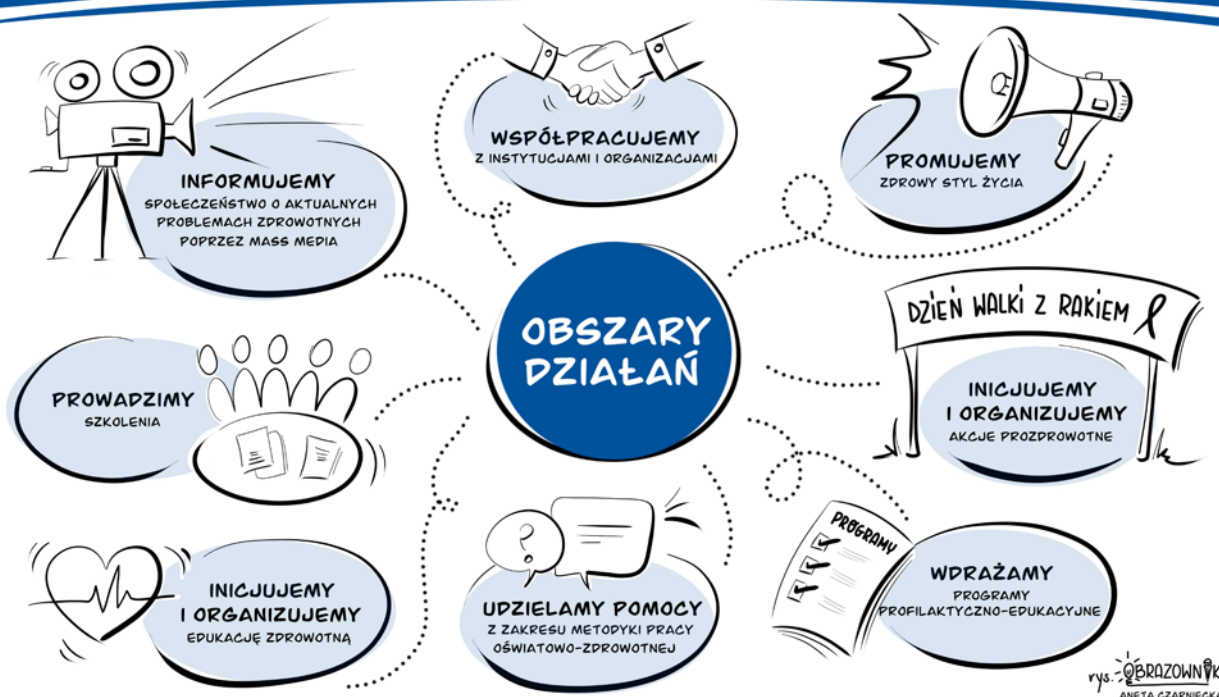
Również w roku 2021 ze względu na epidemię koronawirusa SARS-CoV-2 okresowo zawieszono były międzynarodowe połączenia lotnicze w Porcie Lotniczym Olsztyn-Mazury. Nadal zgodnie z wytycznymi Urzędu Lotnictwa Cywilnego, Głównego Inspektoratu Sanitarnego oraz międzynarodowych organizacji zajmujących się ochroną zdrowia i bezpieczeństwem w transporcie lotniczym, na lotnisku w Szymanach obowiązywały procedury, których celem była minimalizacja rozprzestrzeniania się koronawirusa. Obiekt wyposażono w punkty dezynfekcji rąk, w widocznych miejscach umieszczono informacje o zachowaniu bezpiecznej odległości między pasażerami, konieczności zastrzygnięcia nosa i ust oraz instrukcje mycia i dezynfekcji rąk. Zwiększono częstotliwość sprzątanania oraz dezynfekcji pomieszczeń zwłaszcza toalet, stanowisk odprawy pasażerskiej i kontroli bezpieczeństwa oraz w poczekalniach. W dniach lotów po ostatniej operacji lotniczej dokonywano dezynfekcji pomieszczeń poprzez zamgławianie powierzchni i urządzeń na ścieżkach przejścia pasażerów.

Podobnie jak w roku ubiegłym, tereny wszystkich skontrolowanych przejść utrzymane były w należytym stanie sanitarno-porządkowym, wyposażono je w dostateczną liczbę pojemników na odpady komunalne, których opróżnianie dostosowane było do potrzeb. Na wszystkich przejściach zgodnie z wymaganiami przeprowadzane były przeglądy czystości wentylacji i klimatyzacji przez specjalistyczne firmy.

Promocja zdrowia i oświata zdrowotna

OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA W PAŃSTWOWEJ INSPEKCYJ SANITARNEJ

Działania podejmowane w 2021 roku przez Promocję Zdrowia i Oświatę Zdrowotną Wojewódzkiej i Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej wynikały z założeń krajowych (Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego, Narodowego Programu Zdrowia), wojewódzkich (Wojewódzkiego Programu Promocji i Ochrony Zdrowia, Wojewódzkiego Programu Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV, Programu Przeciwdziałania Narkomanii), sytuacji epidemiologicznej, społecznej, demograficznej województwa i poszczególnych powiatów. Ich inicjacją i koordynacją zajmowali się pracownicy Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej. Organizowali, prowadzili, koordynowali i nadzorowali działalność oświatowo-zdrowotną w celu ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań prozdrowotnych.

Działania skierowane były do: rodziców i opiekunów dzieci, dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów szkół podstawowych, młodzieży z gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, nauczycieli, wychowawców oraz pedagogów szkolnych, studentów, kobiet w wieku rozrodczym, pacjentów zakładów opieki zdrowotnej, pracowników ochrony zdrowia, przedstawicieli samorządów lokalnych, policjantów, strażników miejskich, żołnierzy i pracowników służby więziennej.

W 2021 roku jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego swoją działalnością z zakresu promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej objęły 184 839 osób podczas realizacji prawie 5794 tysięcy różnorodnych działań edukacyjnych.

Realizowaliśmy następujące programy profilaktyczne:

- Program „Czyste powietrze wokół nas”
- Program „Bieg po zdrowie”
- Program „Trzymaj Formę”

- Program „Skąd się biorą produkty ekologiczne”
- Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość”
- Krajowy Program Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV
- Program „Wybierz życie – pierwszy krok” poświęcony profilaktyce zakażeń wirusem HPV

Organizowaliśmy działania związane z:

- profilaktyką COVID-19
- profilaktyką zażywania nowych narkotyków (dopalaczy), tzw. środków zastępczych
- Światowym Dniem bez Tytoniu,
- Dniem Rzucania Palenia,
- Światowym Dniem Zdrowia
- Europejskim Dniem Wiedzy o Antybiotykach
- profilaktyką grypy sezonowej i grypy A/H1N1
- akcją „Moje dziecko idzie do szkoły”
- akcją „Zdrowe wakacje”
- akcją zimową (bezpieczny i zdrowy wypoczynek podczas ferii zimowych)
- profilaktyką chorób odkleszczowych
- profilaktyką zarażeń pasożytniczych (owsica, wszawica, świerz, bąblowica itp.)
- profilaktyką wścieklizny
- profilaktyką zatruc grzybami
- profilaktyką wirusowego zapalenia wątroby (wzw A, B, C)
- profilaktyką chorób przenoszonych drogą płciową
- propagowaniem zasad higieny osobistej
- uświadamianiem zagrożeń zdrowotnych wynikających z nadmiernej ekspozycji na promieniowanie UV

Profilaktyka COVID-19

Sytuacja epidemiologiczna związana z pandemią SARS-CoV-2 spowodowała, że zasadnicza część działań w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej realizowana przez jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. warmińsko-mazurskiego została poświęcona właśnie tej tematyce, ze szczególnym uwzględnieniem promocji szczepień ochronnych. Realizowano szkolenia i przeprowadzano instruktaże związane z zasadami prawidłowego mycia rąk, prawidłowego noszenia maseczek, zachęcano także uczestników do szczepień przeciwko COVID-19. Mając na uwadze bezpieczeństwo zdrowotne odbiorców działania realizowane były on-line. Chcąc dotrzeć do jak najszerszej grupy odbiorców naszego województwa z informacjami na temat profilaktyki COVID-19 i szczepień przeciwko COVID-19 prowadzono akcje informacyjne w mediach. Udzielano wywiadów, przekazywano mediom informacje profilaktyczne zarówno tekstowe jak i w postaci infografik. Prowadzono akcje informacyjne przy współpracy z telewizją, rozgłośniami radiowymi.

Na zlecenie Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Olsztynie Telewizyjna Agencja Producentcka TAP1 zrealizowała 10 odcinków programu telewizyjnego pt. „Zdrowy rozsądek”, w którym w przystępny sposób zostały omówione

zasady profilaktyki COVID-19. Programy miały swoją emisję na antenie TVP3 Olsztyn. Tematyka COVID-19 została także podjęta w realizowanym od wielu lat programie z cyklu „Nasze zdrowie”, który można oglądać na antenie TVP3 Olsztyn. Odcinki programów dostępne są na: <http://www.warmiamazury.tv/zdrowy-rozsadek/>

Przy współpracy z „Radiem Olsztyn” została zrealizowana wojewódzka kampania społeczna poświęcona przypomnieniu podstawowych zasad ochrony przed koronawirusem (DDMS – Dystans, Dezynfekcja, Maseczka, Szczepienia). Kampania swoim zakresem tematycznym obejmowała także wietrzenie pomieszczeń, korzystania ze sprawdzonych i rzetelnych źródeł informacji o koronawirusie oraz zagadnieniom związanym ze szczepieniami ochronnymi przeciwko COVID-19. W październiku i listopadzie 2021 r. na antenie rozgłośni można było usłyszeć spoty radiowe przygotowane przy współpracy z Wojewódzką Stacją Sanitarно-Epidemiologiczną w Olsz-

tynie. Na stronie internetowej radia można było zapoznać się z artykułami profilaktycznymi i banerami internetowymi przygotowanymi w ramach kampanii.

W celu jak najszerzego rozpropagowania informacji o szczepieniach przeciwko COVID-19 przeprowadzono kampanię informacyjną wśród mieszkańców województwa. Polegała ona na wydaniu plakatów, które wyeksponowano w środkach komunikacji miejskiej, przystankach i na dworcach. Plakaty kampanijne umieszczono w pojazdach komunikacji publicznej (tramwaje, autobusy, busy) w Olsztynie, Elblągu i Bartoszycach. Działania kampanijne wspierały lokalne media. Kampania została opracowana przez Wojewódzką Stację Sanitarно-Epidemiologiczną w Olsztynie przy wsparciu Warmińsko-Mazurskiego Stowarzyszenia Higieny i Zdrowia Publicznego w Olsztynie. Zrealizowana została przez pracowników pionu promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej jednostek Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Warmii i Mazurach.

W związku z lokalnym zapotrzebowaniem Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Olsztynie wydała materiały promocyjno-edukacyjno-informacyjne, w postaci ulotek i plakatów, banneru, smyczy, długopisów i balonów, które zostały wydane w ramach akcji #SZCZEPIMYSIE, które zostały wykorzystane podczas działań promocyjnych. Materiały te w wersji drukowanej zostały rozdystrybuowane na terenie woj. warmińsko-mazurskiego przez Powiatowe Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne. Zostały wyeksponowane na tablicach informacyjnych w placówkach medycznych, sklepach i na przystankach autobusowych. Wersje elektroniczne materiałów zostały przekazane do Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych w celu rozpropagowania ich w internecie i mediach społecznościowych.

W ramach akcji #SZCZEPIMYSIE w 2021 roku jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej Warmii i Mazur zorganizowały 16 stoisk promocji zdrowia. Stoiska były organizowane w galeriach, podczas imprez promocji zdrowia i imprez sportowych. Odwiedzając stoiska osoby mogły uzyskać porady na temat: znaczenia higieny rąk w profilaktyce chorób, szczepień przeciw COVID-19 i programu Profilaktyka 40 PLUS. Stoiska odwiedziło 5 891 osób.

Akcja promocji szczepień ochronnych była prowadzona także podczas akcji letniej pt. „Zdrowe Wakacje”. Skierowana była do osób wypoczywających na koloniach, obozach, półkoloniach na terenie Warmii i Mazur. Przeprowadzono łącznie 399 zajęć dla 14 433 uczestników.

Ponadto informacje na temat szczepień przeciwko COVID-19 były zamieszczane na facebookach WSSE i PSSE.

Podczas realizowanych działań szeroko współpracowano między innymi z urzędami szczebla wojewódzkiego i powiatowego, Warmińsko-Mazurskim Oddziałem Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskim Stowarzyszeniem Zdrowia Publicznego w Olsztynie, Oddziałem Terenowym Polskiego Towarzystwa Oświaty Zdrowotnej w Olsztynie, placówkami nauczania i wychowania, placówkami ochrony zdrowia i lokalnymi mediami.

Profilaktyka palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych

W 2021 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa warmińsko-mazurskiego realizowała Wojewódzki Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu. Celem programu jest zapobieganie szerzeniu się epidemii palenia wyrobów tytoniowych wśród społeczeństwa. Część działań skierowana była do dzieci i młodzieży poprzez realizację programów edukacyjnych, których celem jest zapobieganie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży oraz ugruntowanie zdrowego stylu życia. Państwowa Inspekcja Sanitarna realizowała dwa programy edukacyjne skierowane do dzieci 5 i 6 letnich „Czyste powietrze wokół nas” oraz dla dzieci 10 i 11 letnich „Bieg po zdrowie”. Program „Czyste powietrze wokół nas” w roku szkolnym 2020/2021 realizowało 155 placówek przedszkolnych i oddziałów przedszkolnych. Programem objęto 4974 dzieci 5 i 6 letnich, 514 dzieci 4 i 7 letnich oraz 2683 rodziców. Program „Bieg po zdrowie” w roku szkolnym 2020/2021 realizowało 86 szkół podstawowych, co stanowi 17% wszystkich szkół podstawowych w województwie. Programem objęto 1760 uczniów i 934 rodziców. Oba programy realizowane są od kilku lat. Są wysoko oceniane przez dzieci, rodziców i nauczycieli.

W 2021 roku zorganizowano i przeprowadzono 53 zajęcia edukacyjne skierowane do 3731 uczniów szkół podstawowych i średnich oraz 8 szkoleń dla 269 pracowników inspekcji sanitarnej, doradców zawodowych w urzędach pracy, nauczycieli, policjantów, pracowników jednostek samorządowych. Działania inspekcji sanitarnej objęły różne aspekty związane z wyrobami tytoniowymi, ze szczególnym uwzględnieniem tematyki związanej z e-papierosem. Do ważnych zadań inspekcji sanitarnej należy nadzór nad realizacją zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Podczas kontroli w zakładach pracy i obiektach publicznych prowadzonych przez jednostki inspekcji sanitarnej, sprawdzany jest obowiązek oznakowania obiektu zakazem palenia oraz respektowanie zakazu używania wyrobów tytoniowych w obiektach publicznych. Inspekcja sanitarna sprawdza czy palarnie w obiektach publicznych spełniają warunki zapisane w ustawie. W 2021 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. warmińsko-mazurskiego skontrolowała 8088 obiektów publicznych.

Program promujący racjonalne odżywianie i aktywność fizyczną „Trzymaj Formę!”

Do XIV edycji programu przystąpiło 345 (64%) szkół podstawowych naszego województwa. Pracownicy PZiOZ przeprowadzili 19 szkoleń dla koordynatorów szkolnych oraz zajęcia edukacyjne na temat racjonalnego odżywiania dla 1361 uczniów i 2613 rodziców uczniów.

Ze względu na epidemię COVID-19 realizacja programu w drugim semestrze została odwołana.

Program „Skąd się biorą produkty ekologiczne” – edycja pilotażowa

Adresatami programu są uczęszczające do przedszkola dzieci w wieku 5-6 lat oraz do ich rodzice/opiekunowie. Cel główny programu to podniesienie poziomu wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz kształtowanie właściwych nawyków żywieniowych u dzieci.

W roku szkolnym 2019/2020 pracownicy promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej woj. warmińsko-mazurskiego przeprowadzili 20 szkoleń, w trakcie których przygotowano do realizacji programu 19 koordynatorów powiatowych i 149 koordynatorów przedszkolnych. Zajęciami edukacyjnymi objęto 2490 dzieci i 1913 rodziców w 43 przedszkolach.

Program Profilaktyki zakażeń HIV

Inspekcja sanitarna województwa warmińsko-mazurskiego od samego początku epidemii zakażeń HIV systematycznie realizuje zadania wynikające z polityki rządu w zakresie zapobiegania i zwalczania HIV/AIDS. W 2021 roku realizowano zadania wynikające z Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS na lata 2017–2021. Co roku w woj. warmińsko-mazurskim wykrywanych jest kilkadziesiąt nowych zakażeń HIV. Tendencja wzrostowa ma miejsce w całej Polsce i na świecie. Dlatego działania profilaktyczne są realizowane co roku i skierowane są do różnych grup społecznych i zawodowych z zastosowaniem różnorodnych

form przekazu. Od 1 września 2021 Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie wspólnie z Warmińsko-Mazurskim Stowarzyszeniem Higieny i Zdrowia Publicznego w Olsztynie uruchomiła Punkt Konsultacyjno-Diagnostyczny w kierunku HIV w Olsztynie, wykonujący badania z kierunku HIV bezpłatnie i anonimowo dla wszystkich chętnych osób. W 2021 roku wykonano 97 badań w kierunku HIV razem z poradnictwem okotestowym. Punkt pełni bardzo ważną rolę społeczną. Zapewnia profesjonalną, bezpłatną, anonimową obsługę klienta. Jest dofinansowywany przez Krajowe Centrum ds. AIDS Agencji Ministra Zdrowia.

Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość”

W roku szkolnym 2020/2021 pracownicy Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej koordynowali realizację programu „ARS, czyli jak dbać o miłość”. Działania edukacyjne kierowane były do uczniów szkół ponadpodstawowych. Podczas realizacji programu edukacją objęto 2927 uczniów.

Program edukacyjny „Wybierz życie – pierwszy krok”

W roku szkolnym 2020/2021 pracownicy Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej koordynowali realizację programu „Wybierz życie – pierwszy krok”, do którego przystąpiły 33 szkoły ponadpodstawowe naszego województwa. Programem objęto 2412 uczniów klas I szkół ponadpodstawowych. Ponadto przeprowadzono szkolenie dla pracowników

powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych woj. warmińsko-mazurskiego. W ramach programu prowadzono zajęcia edukacyjne, wykłady, pogadanki, prelekcji, pokazy prezentacji multimedialnych, rozmowy indywidualne na temat profilaktyki raka szyjki macicy.

Akcja „Moje dziecko idzie do szkoły”

W związku z epidemią COVID-19 w 2020 roku akcja polegała głównie na przekazaniu materiałów na temat zasad prawidłowego doboru plecaka/tornistra oraz umebłowania do nauki (stolika/biurka, krzesła) do 266 szkół podstawowych woj. warmińsko-mazurskiego. Adresatami akcji byli rodzice dzieci, które miały rozpocząć naukę w klasach I szkół podstawowych w roku szkolnym 2020/2021.

Akcja „Zdrowe Wakacje”

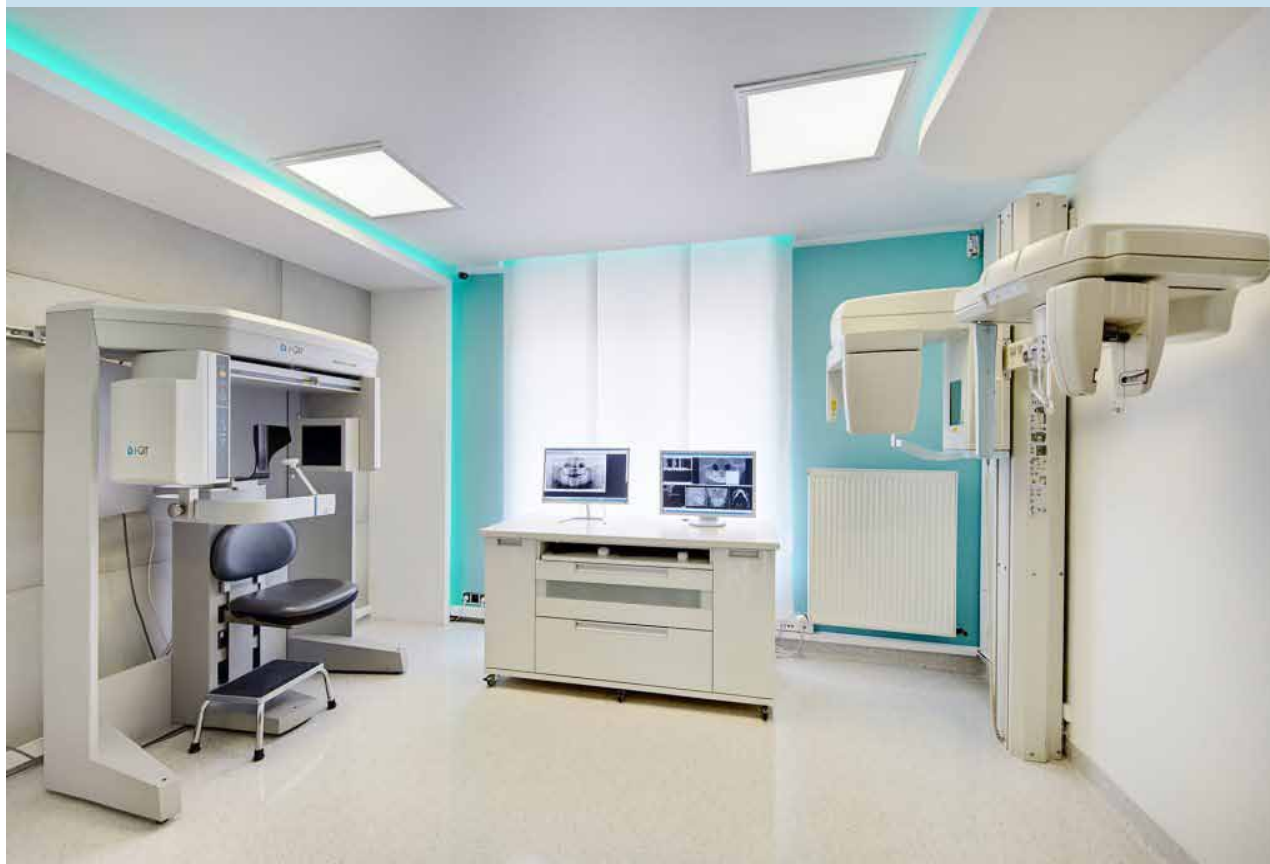
Pracownicy Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadzili 75 zajęć edukacyjnych dla 2208 uczestników wypoczynku letniego w 59 placówkach. Zajęcia były poświęcone profilaktyce wybranych chorób (COVID-19, zatruc pokarmowych, boreliozy, KZM, wścieklizny, bąblowicy, HIV), profilaktyce zatruc grzybami, poparzeń barszczem Sosnowskiego, zasadom bezpiecznego zachowania podczas upałów, burzy i nad wodą, profilaktyce stosowania substancji psychoaktywnych. Materiały tematyczne i edukacyjne przekazano m.in. do 353 organizatorów wypoczynku letniego, 79 placówek nauczania i wychowania, 21 mediów lokalnych, 22

urzędów miast i gmin. Informacje związane z tematyką akcji zamieszczano na stronach internetowych PSSE oraz WSSE.

Inne przedsięwzięcia

- Przy współpracy z Telewizyjną Agencją Producentką TAP1 z Olsztyna realizowaliśmy programy telewizyjne z cyklu „Nasze zdrowie” i „Smaczny temat”. Programy prezentują działania związane z promocją zdrowia i oświatą zdrowotną podejmowane w województwie warmińsko-mazurskim przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Olsztynie oraz Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne. „Nasze Zdrowie” i „Smaczny temat” – to programy poświęcone profilaktyce zdrowotnej dzieci, młodzieży, jak i dorosłych. W każdym programie omawiane są przez specjalistów problemy zdrowotne, którym można zapobiegać dzięki odpowiedniemu zachowaniu. Tematami odcinków były między innymi: profilaktyka COVID-19, pneumokokowego zapalenia płuc, chorób alergicznych, profilaktyka zażywania nowych narkotyków, profilaktyka grypy i chorób górnych dróg oddechowych, zapobieganie zatruciom grzybami, szczepienia ochronne, czy zasady właściwego odżywiania się ze szczególnym uwzględnieniem piramidy zdrowia i aktywności fizycznej.
- Współpracowaliśmy i wpieraliśmy sieć „Szkół Promujących Zdrowie” na terenie naszego województwa. Braliśmy udział w pracach kapituły przyznającej krajowe i wojewódzkie „Certyfikaty Szkoły Promującej Zdrowie”.

Higiena radiacyjna

Oddział Higieny Radiacyjnej WSSE w Olsztynie jako organ pierwszej instancji na terenie województwa warmińsko-mazurskiego prowadzi działalność na rzecz ochrony ludności przed promieniowaniem jonizującym stosowanym w medycynie oraz promieniowaniem elektromagnetycznym stosowanym w medycynie i przemyśle.

Do głównych zadań Oddziału należą m.in.:

- Kontrole zakładów, stosujących źródła promieniowania jonizującego do celów medycznych oraz zakładów stosujących źródła pól elektromagnetycznych, pod kątem spełnienia wymogów określonych w przepisach prawa
- Wykonywanie pomiarów dozymetrycznych wokół źródeł promieniowania jonizującego oraz pomiarów pola elektromagnetycznego wokół urządzeń wytwarzających takie pola, jak również ocena warunków pracy
- Prowadzenie postępowania administracyjnego w celu usunięcia stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości
- Ocena wyników pomiarów dawek indywidualnych osób zawodowo narażonych na promieniowanie jonizujące oraz prowadzenie postępowań wyjaśniających w przypadku przekroczenia dawek granicznych promieniowania jonizującego jak również uczestnictwo w postępowaniach wyjaśniających przy rozpoznaniu choroby zawodowej związanej z ekspozycją na promieniowanie jonizujące i pole elektromagnetyczne
- Kontrola przestrzegania zasad ochrony radiologicznej pacjenta
- Opiniowanie projektów nowopowstałych lub modernizowanych zakładów stosujących źródła promieniowania jonizującego i niejonizującego
- Wykonywanie pomiarów zawartości izotopu Cs-137 w próbkach żywnościowych, wodzie wodociągowej oraz w paszach, w ramach Podstawowej Placówki Pomiaru Skażeń Promieniotwórczych oraz w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności
- Współpraca z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w przypadku wystąpienia zdarzeń radiacyjnych o zasięgu wojewódzkim
- Prowadzenie działalności informacyjnej w dziedzinie ochrony radiologicznej

Ochrona przed promieniowaniem jonizującym

W 2021 r. Oddział Higieny Radiacyjnej obejmował swoim nadzorem 589 pracowni rentgenowskie, ponadto wśród tych obiektów jest 30 jednostek stosujących aparaty rentgenowskie poza pracowniami (bloki operacyjne, sale chorych). W 2021 roku pod nadzorem było 798 aparatów wytwarzających promieniowanie jonizujące.

W ramach ochrony przed promieniowaniem jonizującym w 2021 r. Oddział Higieny Radiacyjnej przeprowadził kontrole w zakładach stosujących źródła promieniowania jonizującego podczas których skontrolowano 86 pracowni rentgenowskich oraz 7 jednostek posiadających aparaty rentgenowskie poza pracownią, łącznie kontroli poddano 113 aparatów rentgenowskich.

Rok 2021 nadal pozostawał pod znakiem pandemii COVID-19. Niezbędnym elementem walki z tą pandemią jest diagnostyka rentgenowska. W naszym województwie w 2021 r. nadal obserwowaliśmy zwiększoną ilość wniosków o wydanie zezwolenia na stosowanie aparatów rentgenowskich wykorzystywanych do diagnostyki pacjentów z COVID – 19, w szczególności dotyczących tomografów komputerowych oraz aparatów jezdnych do zdjęć przyłóżkowych. W związku z powyższym wydano 94 zezwoleń na stosowanie nowych aparatów rentgenowskich, w tym m.in.: 7 tomografów komputerowych, 29 aparatów stosowanych tylko do zdjęć oraz 3 aparaty do zdjęć i prześwietleń. Pozostałe aparaty to w przeważającej części aparaty rentgenowskie stosowane w diagnostyce stomatologicznej.

Do głównych zadań Oddziału Higieny Radiacyjnej należy ocena warunków pracy osób pracujących w narażeniu na działanie promieniowania jonizującego oraz ochrona radiologiczna pacjenta.

W narażeniu na promieniowanie jonizujące w 2021 r. pracowało 1894 osoby. W celu oceny warunków pracy osób zawodowo narażonych na działanie promieniowania jonizującego podczas kontroli przeprowadzonych w 2021 r. wykonano pomiary rozkładu mocy dawki promieniowania jonizującego wokół 105 aparatów rentgenowskich. Przeprowadzone pomiary wykazały prawidłowe zabezpieczenie osłon stałych oraz miejsc pracy przed przenikaniem promieniowania jonizującego. Ponadto osoby pracujące w narażeniu na działanie promieniowania jonizującego objęte były dozymetrią indywidualną (1733 osoby) bądź środowiskową (161 osób), dodatkowo osoby wykonujące zabiegi z zakresu radiologii zabiegowej objęte były dozymetrią pierścionkową obrazującą narażenie dłoni na promieniowanie jonizujące. Podczas każdej kontroli analizie poddawane były dawki jakie otrzymuje personel pracujący z aparatami rentgenowskimi. Na tej podstawie można stwierdzić, że nie przekroczono wartości dopuszczalnych, a otrzymywane dawki skuteczne były w większości na granicy wykrywalności metody odczytu. Tak niskie dawki wskazują na właściwe zabezpieczenie miejsc pracy jak i właściwy sposób postępowania w trakcie wykonywania badań.

Innym ważnym kierunkiem działania Oddziału był nadzór nad ochroną radiologiczną pacjenta. Realizowany był on m.in. poprzez:

- wykonywanie pomiarów w zakresie kontroli jakości aparatury rtg
- weryfikację wykonywanych przez jednostki nadzorowane testów kontroli jakości
- analizę informacji przekazywanych przez podmioty na temat nieprawidłowości stwierdzonych podczas testów jakości aparatury rtg
- wydawanie zgód na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych oraz paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych oraz zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej.

Bezpieczeństwo pacjentów poddawanych diagnostyce przy użyciu promieniowania jonizującego bezpośrednio zależne jest od prawidłowego działania aparatury rentgenowskiej. W związku z powyższym podczas kontroli sanitarnych jak również podczas postępowania administracyjnego związanego z wydaniem zezwolenia na stosowanie aparatów rtg poddano szczegółowej analizie wyniki testów jakości aparatury rentgenowskiej oraz urządzeń pomocniczych.

Duże znaczenie dla ochrony radiologicznej pacjentów ma wykonywanie procedur radiologicznych zgodnie ze sprawdzonymi i uznanymi metodami. Wszystkie jednostki na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, którym wydano zgodę na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych, paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych bądź zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej, dysponują personelem o odpowiednich kwalifikacjach jak również urządzeniami radiologicznymi charakteryzującymi się odpowiednimi dla danego zakresu prowadzonej działalności medycznej parametrami technicznymi.

Powyższe działania w połączeniu z postępem technologicznym sprawiają, że narażenie pacjenta na promieniowanie jonizujące pochodzące od zastosowań medycznych jest minimalizowane i zgodne z zasadą optymalizacji.

Podczas kontroli przeprowadzonych w 2021 r. w 7 zakładach stosujących urządzenia wytwarzające promieniowanie jonizujące stwierdzono nieprawidłowości. W wyniku tych kontroli wszczęto postępowanie administracyjne w sprawie naruszenia przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w zakresie nadzoru nad źródłami wytwarzającymi promieniowanie jonizujące. Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim:

- braku orzeczeń lekarskich o braku przeciwwskazań do pracy w narażeniu na promieniowanie jonizujące

- braku aktualnych testów specjalistycznych
- braku aktualnych testów podstawowych.

Powyższe uchybienia były usuwane w terminach ustalonych z kierownikami jednostek organizacyjnych. W pozostałych przypadkach nie stwierdzono naruszeń przepisów prawa.

Przy WSSE w Olsztynie działa Placówka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych prowadząca monitoring polegający na kontroli produktów żywnościowych, pasz oraz wody wodociągowej pod względem zawartości radioaktywnego cezu 137. W 2021 r. pobrano oraz poddano analizie 36 próbek w ramach w/w placówki. Ponadto poddano analizie 14 próbek w nadzoru nad bezpieczeństwem żywności. Na podstawie przeprowadzonych pomiarów stwierdza się, iż skażenie cezem 137 rejestruje się jedynie w runie leśnym. Poziom skażenia pozostałych produktów Cs-137 jest poniżej prognoznaczalności aparatury pomiarowej.

W 2021 r. pracownicy OHR przeprowadzili 2 kontrole w związku z przekroczeniami progów alarmowych na bramce dozymetrycznej w Zakładzie Gospodarki Odpadami Komunalnymi, w każdym przypadku udało się zlokalizować i zidentyfikować izotop promieniotwórczy oraz oszacować wielkość mocy dawki od źródła promieniowania. Wykryte pierwiastki okazały się stosowanym w medycynie nuklearnej izotopem jodu 131. Dzięki temu, iż izotop ten charakteryzuje się szybkim rozpadem promieniotwórczym, skażone odpady wystarczyło odizolować na krótki okres czasu, po którym zakwalifikowano je do odpadów komunalnych.

Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym

W 2021 r. Oddział Higieny Radiacyjnej obejmował swoim nadzorem 450 urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne w 84 jednostkach organizacyjnych.

Do głównych zadań Oddziału służących ochronie przed promieniowaniem niejonizującym należy ocena warunków pracy pracowników obsługujących urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne. Nadzór nad bezpieczeństwem pracy w/w pracowników realizowany jest między innymi poprzez kontrolę:

- terminowości wykonania pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego wokół urządzeń;
- terminowości prowadzenia okresowych szkoleń pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach w narażeniu na pola-EM;
- terminowości wykonywania badań lekarskich zezwalających na zatrudnienie w warunkach narażenia na pola elektromagnetyczne
- prawidłowego prowadzenia rejestru pomiarów pola elektromagnetycznego oraz rejestru czynników szkodliwych.

W ramach ochrony przed promieniowaniem niejonizującym w 2021 r. Oddział Higieny Radiacyjnej skontrolował warunki pracy przy 40 urządzeniach wytwarzających pola

elektromagnetyczne. Ponadto w ramach kontroli nad zakładami stosującymi źródła pól-EM wykonywane były, zgodnie z przyjętym harmonogramem, pomiary rozkładu pola-EM. Zgodnie z prowadzoną ewidencją, pracę w narażeniu na pola elektromagnetyczne na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2021 r. wykonało 1757 osób.

Przeprowadzone w 2021 r. kontrole potwierdziły właściwy nadzór nad warunkami pracy osób obsługujących źródła pól elektromagnetycznych, tylko w dwóch kontrolowanych zakładach stwierdzono nieprawidłowości. Dotyczyły one braku badań lekarskich osób pracujących w narażeniu na pola elektromagnetyczne oraz braku szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Powyższe uchybienia były usuwane w terminach uzgodnionych z kierownikami jednostek organizacyjnych.

W 2021 r. do Oddziału Higieny Radiacyjnej nie wpłynęły żadne wnioski o przeprowadzenie kontroli związanych ze skargami ludności dotyczącymi podejrzenia przekroczenia dopuszczalnych wartości poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

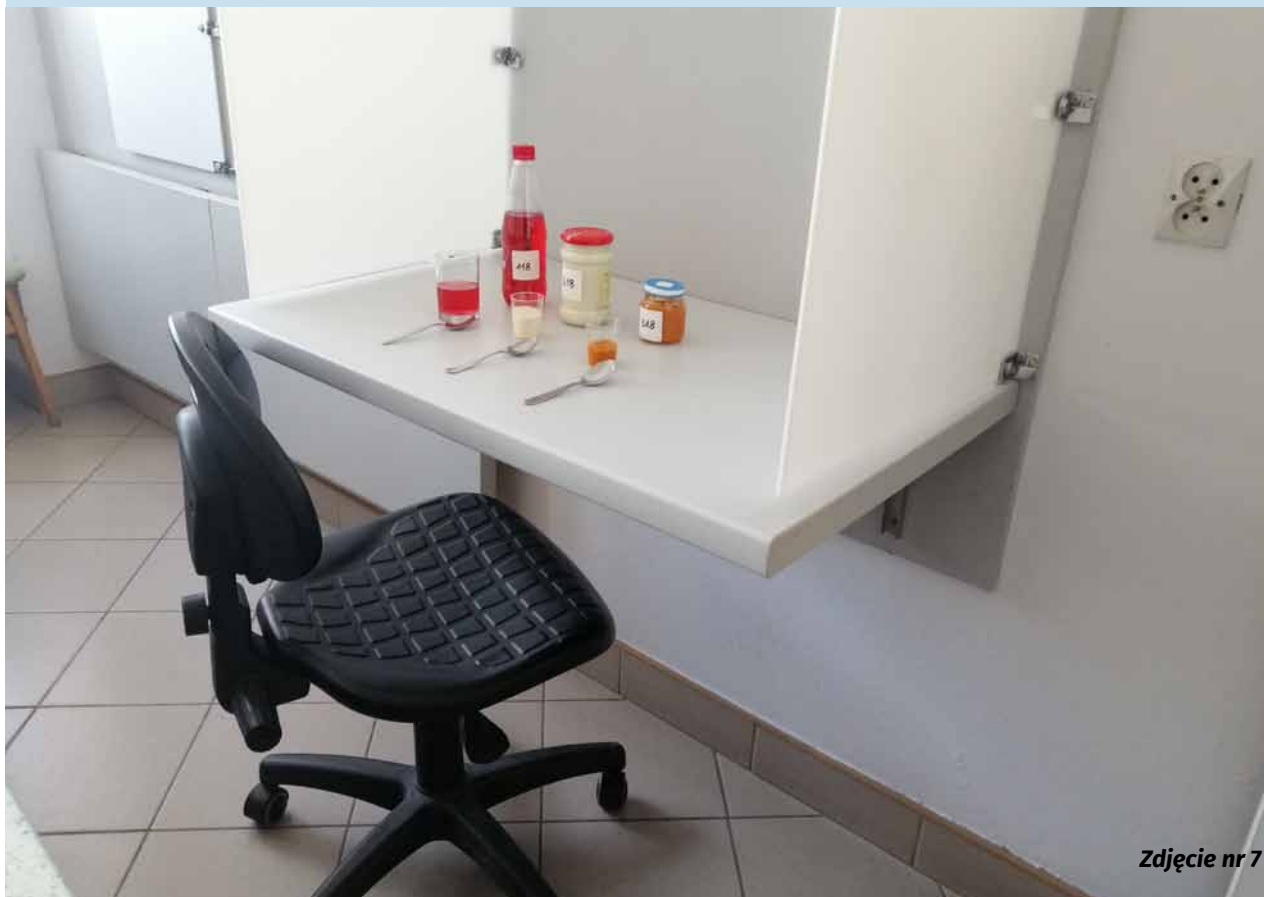
Działalność opiniodawcza

Oddział Higieny Radiacyjnej prowadził także działalność opiniodawczą w zakresie ochrony przed promieniowaniem rentgenowskim oraz polami elektromagnetycznymi.

W celu zminimalizowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności na kontakt z promieniowaniem jonizującym, każda pracownia rentgenowska przed uzyskaniem zezwolenia na uruchomienie podlega ocenie w zakresie ochrony radiologicznej poprzez zaopiniowanie projektu pracowni wraz z opisem i obliczeniami osłon stałych. Przy ocenie projektów uwzględnia się m. in. planowane stanowiska pracy, bezpieczeństwo osób przebywających w sąsiedztwie pracowni. Ponadto przy ocenie bierze się pod uwagę wartości dawek granicznych. Takie postępowanie przyczynia się do minimalizowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności na promieniowanie jonizujące. W 2021 r. Oddział Higieny Radiacyjnej opiniował pod względem ochrony radiologicznej 56 projektów dotyczących medycznych pracowni rentgenowskich.

W zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi w 2021 roku Oddział poddał analizie 972 sprawozdania z pomiarów pól e-m w środowisku naturalnym od instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne. Sprawozdania były analizowane pod względem zgodności wykonania pomiarów z metodyką pomiarów oraz dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Analiza dostarczonych wyników pomiarów promieniowania elektromagnetycznego w otoczeniu w/w instalacji potwierdziła utrzymanie poziomów promieniowania w dopuszczalnych granicach.

Laboratorium Badań Środowiskowych

Zdjęcie nr 7

W roku 2021 Laboratorium Badań Środowiskowych WSSE w Olsztynie przeprowadziło rewalidację szeregu metod badania żywności i wody dostosowując metodyki badań do Rozporządzeń Unijnych i Krajowych oraz zmieniających się norm badawczych.

Sekcja Badań Mikrobiologicznych Żywności, Przedmiotów Użytku (OBŻM) uzyskała akredytację Polskiego Centrum Akredytacji na badania próbek żywności prowadzone w oparciu o znowelizowane normy, tj.:

- wykrywania obecności wirusów HAV oraz norowirusów NoGI, NoGII techniką real-time RT-PCR wg PN-EN ISO 15216-2:2019-12;
- wykrywanie obecności enterotoksyn gronkowcowych w próbkach żywności techniką ELISA wg PN-EN ISO 19020:2017-08.

Ponadto laboratorium rozszerzyło badania próbek żywności (świeżego mięsa drobiowego) o serotypowanie wyhodowanych i wyizolowanych szczepów *Salmonella spp.* do *Salmonella Enteritidis* oraz *Salmonella Typhimurium* w oparciu o akredytowaną metodę.

W styczniu i w lutym 2021 roku Sekcja Badań Mikrobiolo-

gicznych Żywności, Przedmiotów Użytku wykonywała badania techniką real-time PCR w kierunku wykrywania obecności wirusa SARS-CoV-2 w materiale klinicznym (w ramach ogólnopolskiej akcji badania nauczycieli szkół podstawowych oraz przedszkoli).

Pracownia PCR została wyposażona w sprzęt do badań molekularnych, który zwiększał przepustowość prowadzonych badań tj.:

- aparat do izolacji materiału genetycznego Maelstrom4800 – 2 sztuki, z których jeden został sfinansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (zdjęcie nr 1 i zdjęcie nr 2);
- kompaktowy termocykler CFX-96 Bio-Rad (zdjęcie nr 3);
- wirówka laboratoryjna Eppendorf (zdjęcie nr 4);
- wirówka laboratoryjna z chłodzeniem (zdjęcie nr 5);

Zdjęcie nr 1

Zdjęcie nr 2

Zdjęcie nr 3

Zdjęcie nr 4

Zdjęcie nr 5

Zdjęcie nr 6

- profesjonalny rejestrator pomiaru temperatury Testo 400 (zdjęcie nr 6).

W październiku 2021 roku zorganizowaliśmy porównanie międzylaboratoryjne w zakresie oceny organoleptycznej produktów żywnościowych w którym wzięło udział 18 laboratoriów WSSE i PSSE. Badanie obejmowało ocenę opisową prostą trzech produktów spożywczych. Badanie miało na celu potwierdzenie kompetencji technicznych laboratoriów inspekcji sanitarnej w zakresie wykonywania badań organoleptycznych próbek żywności (zdjęcie nr 7).

Potwierdziliśmy swoje kompetencje poprzez udział w corocznej ocenie laboratorium przez Polskie Centrum Akredytacji oraz w badaniach biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych. Po raz pierwszy uczestniczyliśmy w Europejskich Międzynarodowych Badaniach E.coli w wodzie do spożycia i wodzie z kąpielisk przy użyciu metody qPCR w czasie rzeczywistym. W ramach współpracy z organizatorem – European Commission DG Joint Research Centre (Water and Marine Resources, Włochy) i laboratoriami z całej Europy nasze Laboratorium Badania Wody wykonało innowacyjne badanie próbek wody do spożycia w kierunku *Escherichia coli* metodą

biologii. W ramach dalszej współpracy badane będą próbki wody z kąpielisk. Udział w projektach międzynarodowych jest wyróżnieniem i potwierdzeniem kompetencji naszego Laboratorium. Na potrzeby prowadzonego nadzoru przez Oddziały Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie wykonaliśmy 8630 badań, w tym 51561 oznaczeń w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu, jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody w miejscach przeznaczonych do kąpiel, wody w basenach i kontroli warunków środowiska pracy. Ze środków przyznanych przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego zakupiliśmy chromatograf gazowy do oznaczania związków organicznych w próbkach środowiskowych. Uzyskaliśmy dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie w wysokości 100 000 zł na zakup chromatografu jonowego do badania zawartości jonów w wodzie. Zgłosiliśmy do Głównego Inspektora Sanitarnego potrzebę zakup nowoczesnej aparatury pomiarowej w ramach programu „Potrzeby inwestycyjne w zakresie IX Osi priorytetowej Wzmacnianie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020”.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Zakres działania Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego określony jest w art. 3 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r., poz. 195) i nie zmienił się w ciągu ostatnich kilku lat. Działania te dotyczą w szczególności: opiniowania projektów planów zagospodarowania przestrzennego województwa, studiów uwarunkowań i kierunków przestrzennego rozwoju gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uzgadniania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Dotyczą również uzgadniania dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dotyczących (budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych, statków morskich, żeglugi śródlądowej i powietrznych, nowych materiałów i procesów technologicznych przed ich zastosowaniem w produkcji lub budownictwie), a także uczestniczenia w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych, statków morskich, żeglugi śródlądowej oraz środków komunikacji lądowej.

Wymienione powyżej zadania – realizowane zarówno przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych, jak i przez Warmińsko-Mazurskiego Państwowego

Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego przyczyniają się w sposób istotny do poprawy stanu sanitarno-higienicznego województwa.

Wojewódzki inspektor sanitarny jest właściwy do opiniowania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na mocy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r., poz. 503). W roku 2021 wojewódzki inspektor sanitarny zajął 148 stanowisk/opinii w sprawie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin oraz 20 opinii w sprawie projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin, a także zajął 89 stanowisk w formie pism – z uwagami.

Do opiniowania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, czyli tych samych dokumentów, co wojewódzki inspektor sanitarny, tylko w oparciu o inną ustawę – z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r., poz. 2373 z późn. zm.) zobligowani są Państwo Powiatowi Inspektorzy Sanitarni. W związku z tym PPIS zajęli 192 stanowiska w sprawie zaopiniowania projektów dokumentów planistycznych. Dodatkowo, powiatowi inspektorzy sanitarni w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektowanych ww. dokumentów uzgodnili zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla 200 dokumentów. W 2021 roku nie było przypadków odstąpienia od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentów planistycznych.

Z kolei w oparciu o ww. ustawę z dnia 3 października 2008 r., lecz w odniesieniu do projektów m.in. polityk, strategii, planów m.in. w dziedzinie przemysłu, gospodarki wodnej, gospodarki ściekowej, gospodarki odpadami – w strategicznej

ocenie oddziaływania na środowisko uczestniczy i wydaje opinie państwowy wojewódzki inspektor sanitarny.

W minionym roku w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko uzgodniono zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla 27 dokumentów oraz zaopiniowano 25 projektów dokumentów. Odstąpiono z kolei dla większości dokumentów strategicznych (głównie aktualizowanych), tj. w przypadku 31 dokumentów. W 6 przypadkach nałożono obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wśród opiniowanych przez WMPWIS dokumentów znalazły się: programy ochrony środowiska, w tym zdrowia ludzi, lokalne programy rewitalizacji miast, strategie rozwoju ponadlokalnego, plany gospodarowania wodami, plany zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza, a także projekty założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa oraz projekty strategii rozwoju społeczno-gospodarczego.

Z kolei powiatowi inspektorzy sanitarni opiniowali głównie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, jak również zmiany tych planów (większość uzgadnianych dokumentów stanowią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące pojedyncze jednostki osadnicze oraz fragmenty miast).

Działania planistyczne kładą nacisk w większości na przyjmowanie rozwiązań proekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki energetycznej, gospodarki odpadami – co ma znaczący wpływ na poprawę stanu sanitarno-higienicznego miast, gmin i osiedli wiejskich.

Przy rozpatrywaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nieodłączne jest analizowanie prognozy oddziaływania na środowisko. Prognoza uwzględnia skutki dla środowiska, w tym zdrowia

ludzi, wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu powodowane emisją, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów, zanieczyszczeniami gleby, ryzyko awarii, oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne, zwierzęta i rośliny, a także zawiera analizę możliwości ewentualnych rozwiązań eliminujących lub ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko.

Należy zauważyć, że w większości zapisy tych planów przewidują zaopatrzenie w wodę z ujęć o charakterze publicznym (objętych stałym nadzorem inspekcji sanitarnej), odprowadzenie ścieków ma miejsce do kanalizacji sanitarnej, a następnie do oczyszczalni ścieków; zezwala się na funkcjonowanie kotłowni wyłącznie na paliwo ekologiczne, niskoemisyjne (w aglomeracjach miejskich są to elektrociepłownie). Systematycznemu uporządkowaniu podlega zabudowa – wydzielane są tereny o przeznaczeniu przemysłowym i składowym, oddzielane są one od terenów zabudowy mieszkalnej i mieszkalno-usługowej. Organy państwowej inspekcji sanitarnej określają w wydawanych opiniach o tych planach warunki dla funkcjonowania usług w zabudowie mieszkalnej (mogą to być wyłącznie usługi nieuciążliwe, np. związane z zaspokajaniem codziennych potrzeb mieszkańców, tzw. komercyjne w zakresie: handlu, gastronomii, turystyki i rekreacji, finansów i ubezpieczeń, administracji gospodarczej, obsługi komunikacji oraz usług bytowych w obiektach wbudowanych lub wolnostojących).

W planach określa się również tereny wypoczynkowe i rekreacyjne, tereny imprez masowych wraz z niezbędną infrastrukturą, a także tereny handlu (w tym obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m²) czy gastronomii.

W roku 2021, podobnie jak w ostatnich latach, wydawano niekiedy negatywne opinie o miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dwa zasadnicze powody to: planowanie „nowej” zwartej zabudowy mieszkalnej w oparciu o indywidualne ujęcia wody i zbiorniki bezodpływowe na ścieki oraz lokalizowanie uciążliwych przedsięwzięć np. stref przemysłowych w otoczeniu zabudowy mieszkalnej.

Następnym etapem w procesie inwestycyjnym jest określanie przez państwowego wojewódzkiego i powiatowego inspektora sanitarnego warunków dla „lokalizacji” szczególnej grupy inwestycji – przedsięwzięć mogących (zawsze lub potencjalnie) znacząco oddziaływać na środowisko. Listę tych przedsięwzięć zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r., poz. 1839) wydane na podstawie ustawy z 3 października 2008 r. Każde z wymienionych w tym rozporządzeniu przedsięwzięć wymaga wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (tzw. „decyzja środowiskowa”). Planowane przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. W odniesieniu do tej grupy przedsięwzięć dla dróg (ekspresowe i autostrady), linii kolejowych, na-

powietrznych linii elektroenergetycznych, instalacji do przesyłu ropy naftowej, produktów naftowych, substancji chemicznych lub gazu, a także dla sztucznych zbiorników wodnych, inwestycji w zakresie terminalu, strategicznej inwestycji w sektorze naftowym oraz pozostałych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w zakresie zadań określonych w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej właściwy jest wojewódzki inspektor sanitarny. Dla pozostałych przedsięwzięć z tej grupy – w tym ferm powyżej 210 DJP – właściwym jest państwowy powiatowy inspektor sanitarny.

Drugą grupę przedsięwzięć wymienionych w rozporządzeniu stanowią przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. W przypadku uznania m.in. przez powiatowego inspektora sanitarnego potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania danej inwestycji na środowisko – opracowywany jest raport, który wraz z innymi dokumentami podlega weryfikacji.

Państwowy inspektor sanitarny ustala warunki realizacji przedsięwzięcia analizując wymogi sanitarno-higieniczne i zdrowotne.

Najczęściej rozpatrywane inwestycje – podobnie, jak w latach ubiegłych – to inwestycje polegające na budowie, rozbudowie i przebudowie dróg, budowy budynków inwentarskich, w tym wielkoprzemysłowych ferm drobiu i świń, inwestycje porządkujące gospodarkę wodno-ściekową (sieci wodociągowe, sieci kanalizacji sanitarnych, oczyszczalnie ścieków i stacje uzdatniania wody), farmy fotowoltaiczne, stacje paliw, modernizacje systemów ciepłowniczych i rozbudowy sieci ciepłowniczych, biogazownie, zakłady przetwórstwa drewna.

Realizacja inwestycji, takich jak sieci wodociągowe, oczyszczalnie ścieków, stacje uzdatniania wody – przyczynia się niewątpliwie do poprawy stanu sanitarno-higienicznego województwa, jednak ilość podejmowanych przedsięwzięć w tym zakresie jest niepokojąco niewielka. Na terenie niektórych gmin nadal istnieje konieczność budowy w trybie pilnym oczyszczalni ścieków, kolektorów sanitarnych wraz z przyłączami (szczególnie w miejscowościach zaopatrzonych w wodę z wodociągu publicznego).

W ostatnich latach obserwuje się znaczący wzrost inwestycji stanowiących alternatywę dla tradycyjnych źródeł energii – tzw. OZE – odnawialnych źródeł energii. We wcześniejszych latach były to elektrownie wiatrowe i biogazownie, które budziły protesty lokalnej społeczności z uwagi na hałas (przede wszystkim w zakresie tzw. infradźwięków) i tzw. efekt stroboskopowy (turbiny wiatrowe), a także uciążliwości zapachowe (biogazownie). Jednak po wprowadzeniu przepisów regulujących m.in. kwestie odległości przy sytuowaniu elektrowni wiatrowych od budynków mieszkalnych albo budynków o funkcji mieszanej i odwrotnie – budynków mieszkalnych albo budynków o funkcji mieszanej od elektrowni wiatrowych – ilość spraw związanych z planowaniem lokalizacji dla farm wiatrowych zmalała niemalże do zera. Obecnie najwięcej powstających inwestycji związanych

z OZE dotyczy farm fotowoltaicznych. Dla ich lokalizacji najczęściej wyznacza się rozległe tereny rolne (gorszej klasy – nieuprawnej) lub nieużytki.

W dalszym ciągu wiodącym problemem na terenie województwa warmińsko-mazurskiego są powstające wielkopowierzchniowe farmy (głównie drobiu), których lokalizacja wzbudza ogromny sprzeciw społeczny z uwagi na usytuowanie budynków inwentarskich w bardzo bliskiej odległości od zabudowań mieszkalnych (nawet w odległościach rzędu 30-40 m). Z tego względu państwowi powiatowi inspektorze sanitarni niejednokrotnie wydają negatywne opinie w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W 2021 roku wydano w sumie 2 takie opinie.

Dla realizacji przedsięwzięć drogowych w wielu przypadkach ustala się warunki realizacji dotyczące zastosowania rozwiązań poprawiających klimat akustyczny i aerosanitarny powietrza (pas zieleni izolującej, ekrany akustyczne, zastosowanie stolarki okiennej o podwyższonej izolacyjności akustycznej wyposażonej w nawiewniki).

Wykaz ważniejszych inwestycji oraz dokumentów strategicznych, mających istotne znaczenie lokalne lub ponadlokalne, opiniowanych lub uzgadnianych przez WMPWIS w roku 2021:

I. Dokumenty strategiczne o znaczeniu lokalnym lub ponadlokalnym:

1. Projekt Planu rozwoju Uzdrowiska Gminy Górowo Iławeckie na lata 2021-2027.
2. Projekt aktualizacji planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Pregoty.
3. Projekt Planu transportowego województwa warmińsko-mazurskiego.
4. Projekty Planów gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Świeżej, Pregoty i Banówki.
5. Projekt Planu adaptacji do zmian klimatu miasta Iławy do roku 2030.
6. Projekt Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027.

II. Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko o znaczeniu ponadlokalnym:

1. Budowa drogi ekspresowej S5 na odcinku Ornowo-Wirajdy od km 0+000 do km 5+313,95.
2. Budowa drogi S16 Olsztyn (S51) - Etk (S61) odcinek Borki Wielkie – Mrągowo.
3. Budowa radaru meteorologicznego na działce nr ewid. 330/3, obręb Uźranki, gmina Mrągowo.
4. Montaż i eksploatacja instalacji fotowoltaicznej na części działki nr 257/1 obręb Kozaki, gm. Gołdap (w zakresie oddziaływań pól elektromagnetycznych).

W roku 2021 określono w województwie warunki dla realizacji 81 przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W zakresie kompetencji należących do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych wydano m.in. ważniejsze opinie o warunkach realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:

1. Budowa czterdziestu budynków mieszkalnych jednorodzinnych, obręb Czerwona Górka, gmina Bartoszyce.
2. Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 507 na odcinku Braniewo – Pieniężno.
3. Instalacja do zbierania i przetwarzania odpadów na działce nr 132 obręb miasto Elbląg przy ul. Nowodworskiej 49 A w Elblągu.
4. Budowa zakładu przeróbki kruszywa naturalnego wraz z mobilnym urządzeniem do przetwarzania odpadów w postaci gruzu betonowego oraz odpadów z remontów i przebudowy dróg w ilości ponad 10 ton/dobę na działkach nr 60 we wsi Niedźwiedzkie oraz nr 61 i 90 we wsi Prostki, gmina Prostki.
5. Rozbudowa biogazowni rolniczej w m. Głąbowo, gmina Ryn.
6. Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 592 na odcinku Kętrzyn – Giżycko.
7. Rozbudowa i modernizacja instalacji cynkowania ogniowego o wydajności maks. 5 Mg/h wsadu stalowego do 8 Mg/h na terenie działki nr 224/71, obręb Bałupiany, gm. Gołdap.
8. Rozbudowa istniejącej fermy drobiu wraz z infrastrukturą towarzyszącą na działce o nr 308 obręb Targowisko, gmina Lubawa (łączna obsada 909,6DJP).
9. Rozbudowa drogi krajowej nr 65 na odcinku Olecko – Gąski.
10. Rozbudowa drogi krajowej nr 65 na odcinku Kowale Oleckie – początek obwodnicy Olecka.
11. Przebudowa z rozbudową drogi gminnej Ostrzeszewo-Szczęsne od km 0+000,00 do km 1+040,00; przebudowa z rozbudową drogi gminnej nr 165020N Marcinkowo-Purdka od km 0+000,00 do km 1+860,00; Przebudowie z rozbudową drogi gminnej nr 165004N Silice – droga krajowa nr 53 od km 0+000,00 do km 1+600,00.
12. Budowa instalacji do wytwarzania wodoru wraz z infrastrukturą techniczną na działce ewidencyjnej nr 13/9 obręb Trękusek.
13. Budowa hali produkcyjno - magazynowej na potrzeby produkcji mikronizowanych proszków gumowych (MRP) na terenie Michelin Polska Sp. z o.o. w Olsztynie, ul. Leonharda 9, działka nr 94-4/6.
14. Przebudowa wnętrza zespołu budynków 17/19 na potrzeby budowy linii wytłaczania bieżników Quadriplex na terenie istniejącego zakładu opon samochodowych OLS-1 w Michelin Polska Sp. z o. o. w Olsztynie, ul. Leonharda 9.
15. Wytwarzanie drobnowymiarowych prefabrykatów brukowych z betonu wibroprasowanego z wykorzystaniem drobnopięknych materiałów z przeróbki odpadów szklanych na dz. nr 54/8, ul. Garnizonowa 7a, Ostróda.
16. Budowa instalacji do przetwarzania odpadów pochodzących głównie z czyszczenia separatorów związków ropopochodnych oraz studzienek kanalizacji deszczowej, planowanego na dz. nr 643, ob.1 Miłakowo.
17. Budowa obiektu hotelowego wraz z niezbędną infra-

strukturą towarzyszącą i techniczną na bazie byłego ośrodka wypoczynkowego na działce nr 2/1 w obrębie Kocioł Duży oraz na części działki nr 1026/5 w obrębie Pilchy – jezioro Roś, w miejscowości Rybitwy, gmina Pisz.

Do istotnych zadań państwowej inspekcji sanitarnej należy również rozpatrywanie odstępstw od wymogów technicznych określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r., poz. 1065 z późn. zm.).

Większość odstępstw rozpatruje państwowy wojewódzki inspektor sanitarny i są to odstępstwa w zakresie:

- obniżenia poziomu podłogi poniżej terenu dla pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi;
- obniżenia wysokości pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi;
- oświetlenia wyłącznie światłem sztucznym pomieszczeń stałej pracy.

W roku 2021 WMPWIS rozpatrzył 82 sprawy związane z odstępstwami i wydał 47 decyzji. W większości przypadków odstępstwa od warunków technicznych dotyczyły spraw związanych są ze zmianą sposobu użytkowania pomieszczeń. Najwięcej wniosków związanych było z wyrażeniem zgody na obniżenie wysokości pomieszczeń i dotyczyły one przede wszystkim lokali o funkcji gastronomicznej, pomieszczeń produkcyjnych, pomieszczeń podmiotów leczniczych lub przeznaczonych na pobyt więcej niż 4 osób w pomieszczeniu

Zgoda na brak oświetlenia światłem dziennym jest wydawana w szczególnych przypadkach – gdy oświetlenie

to nie jest wskazane ze względów technologicznych lub jest uzasadnione celowością funkcjonalną zlokalizowania pomieszczenia w części budynku pozbawionej oświetlenia dziennego.

Natomiast zgoda na obniżenie wysokości pomieszczeń (nie mniej niż do 2,50 m) zazwyczaj udzielana jest dla pomieszczeń istniejących, dobrze wentylowanych, oświetlonych światłem dziennym i spełniających pozostałe wymogi techniczne.

Ponadto w związku z § 14 ust. 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2019 r., poz. 595 z późn. zm.) wojewódzki inspektor sanitarny udzielił również zgody w zakresie lokalizacji poniżej poziomu terenu urządzonego przy budynku pomieszczeń o charakterze diagnostycznym, terapeutycznym, magazynowym i o funkcjach pomocniczych. W trybie przedmiotowego rozporządzenia wydano 3 decyzje.

Kolejny etap w działalności inwestycyjnej stanowi uzgadnianie dokumentacji projektowej w zakresie wymagań higieniczno-sanitarnych. Uzgodnień dokonują powiatowi inspektorzy sanitarni, wojewódzki inspektor sanitarny oraz działający na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego – rzeczoznawcy ds. sanitarno-higienicznych.

Należy podkreślić, że projektowane i stosowane materiały budowlane w szczególności wykończenia ścian i posadzek, elementy wyposażenia (np. w gastronomii, przemyśle spożywczym ze stali nierdzewnej) ewidentnie przyczyniają się do poprawy funkcjonalności i estetyki obiektów. Inwestorzy stosują coraz lepszej jakości urządzenia technologiczne charakteryzujące się wysokim poziomem techniki (umoż-

liwia to np. wykonywanie kilku czynności w krótkim czasie jednocześnie, zapewnia powtarzalność istotnych procesów produkcyjnych) i bezpieczeństwem obsługi. Na uwagę zasługuje również coraz częstsze projektowanie i stosowanie dobrej jakości instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, co pozwala zachować w pomieszczeniach wymaganą jakość powietrza (czystość, wilgotność, temperatura).

Niestety jest sporo zastrzeżeń do projektów uzgadnianych przez rzeczoznawców ds. sanitarno-higienicznych, przede wszystkim tych związanych z działalnością leczniczą (głównie szpitali) i gastronomiczną (zapleczka kuchenne).

Wśród uzgadnianych projektów przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych przeważają sklepy (w tym galerie handlowe) i lokale gastronomiczne – najczęściej tzw. „małe gastronomie” – jak również restauracje z pełną gamą przygotowywanych potraw. Najczęściej są to adaptacje istniejących powierzchni usługowych, przebudowa i rozbudowa już istniejących. Inną grupę stanowią podmioty wykonujące działalność leczniczą – są to przede wszystkim nieduże przychodnie, ale również pomieszczenia praktyki zawodowej. Kolejną grupę stanowią lokale usługowe adaptowane najczęściej na zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, salony masażu. Uzgadnia się również znaczną ilość projektów przedszkoli, żłobków czy klubów dziecięcych.

Wśród uzgadnianych projektów przeważają lokale usługowe, w tym gastronomiczne o bardzo różnym profilu działalności – od bufetów oferujących napoje i słodczyce po restauracje z pełną ofertą przygotowywanych potraw. Najczęściej są to adaptacje istniejących powierzchni usługowych, przebudowa i rozbudowa już istniejących. Drugą grupę stanowią podmioty wykonujące działalność leczniczą – są to przede wszystkim nieduże ambulatoria (przychodnie), ale również szpitale (na ogół przebudowywane i rozbudowywane), a także pomieszczenia praktyki zawodowej (dawnej prywatnej indywidualnej praktyki lekarskiej). Trzecią grupę stanowią pozostałe lokale usługowe adaptowane najczęściej na zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, salony masażu. Uzgadnia się również projekty aptek oraz sklepów różnej branży.

W roku 2021 powiatowi inspektorzy sanitarni na terenie województwa uzgodnili 425 dokumentacji projektowej, w tym projektów budowlanych czy technologicznych, zaś rzeczoznawcy ds. sanitarnohigienicznych uzgodnili 457 dokumentacji projektowych. Wśród projektów zaopiniowanych przez PPIS znalazły się m.in.:

1. Projekt technologiczny remontu i wydzielenia pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w celu dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych przy ulicy Kościuszki 2 w Bisztyнку.
2. Projekt technologiczny przebudowy oraz zmiany sposobu użytkowania części budynku biurowego na budynek zamieszkania zbiorowego – motel przy ul. Kętrzyńskiej w Bartoszycach.
3. Przebudowa istniejących pomieszczeń Traktu Porodowego w SPZOZ w Działdowie.

4. Zmiana sposobu użytkowania części budynku handlowego na pomieszczenia przeznaczone dla dwóch grup przedszkolnych przy istniejącym przedszkolu niepublicznym w Działdowie, przy ul. Malewskiej 4.
5. Projekt architektoniczno-budowlany pt. „Modernizacja Oddziału Chorób Wewnętrznych Szpitala Powiatowego w Pasłęku, w związku z COVID-19”.
6. Budowa przedszkola z oddziałami żłobkowymi w Elblągu przy ul. Mielczarskiego 47.
7. Projekt budowlany pt. „Przebudowa III piętra budynku wielofunkcyjnego na potrzeby dziennej chemioterapii w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu pod kątem ograniczenia transmisji zakażeń SARS-CoV-2”.
8. Projekt technologiczny zakładu pogrzebowego w budynku usługowym w Elblągu przy ul. Marymonckiej 2 D.
9. Projekt technologiczny adaptacji lokalu usługowego na potrzeby zespołu pomieszczeń poradni alergologicznej dla dzieci i młodzieży zlokalizowanego na parterze istniejącej zabudowy mieszkalno-usługowej przy Alei Jana Pawła II Nr 3, lokal D, w Elblągu.
10. Projekt oczyszczalni ścieków wraz ze stawem odwadniającym w m. Dudka, gm. Wydminy.
11. Rozbudowa i przebudowa budynku Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Giżycku przy ul. Białostockiej 2.
12. Projekt budowlany „Budynku żłobka przy ul. 1 Maja w Łławie wraz z infrastrukturą towarzyszącą na dz.nr 2/2,8/1,8/2,9/22,9/28,9/29,148/6 obręb 9 miasto Łława.
13. Projekt budowlany zmiany sposobu użytkowania części budynku usługowego na niepubliczne przedszkole na dz. nr 258/2 obręb 10 przy ul. Wyszyńskiego w Łławie.
14. Przebudowa budynku usługowego na prywatny gabinet lekarski i zabiegowy przy ul. Wodnej 3 w Lidzbarku Warmińskim.
15. Budowa hali sportowej przy Szkole Podstawowej w Biskupcu wraz z łącznikiem i dodatkowymi pomieszczeniami do zajęć dydaktycznych oraz niezbędną infrastrukturą techniczną na działkach nr 450, 450/1 obręb Biskupiec.
16. Przebudowa części budynku na potrzeby Środowiskowego Domu Samopomocy – kategoria obiektu – XI zlokalizowanego na działce nr 151/15, obręb 5 Nowe Miasto Lubawskie.
17. Rozbudowa i przebudowa stacji uzdatniania wody w Nowym Grodzicznie zlokalizowanej na działkach nr 221/7, 209/9 obręb 10 Nowe Grodziczo, gmina Grodziczo, powiat nowomiejski.
18. Budowa nowego budynku na potrzeby Szpitalnego Klinicznego Oddziału Ratunkowego, Oddziału Klinicznego Anestezjologii i Intensywnej Terapii oraz Oddziału Klinicznego Ortopedii, Traumatologii i Chirurgii Kręgosłupa Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie” przy ul. Żołnierskiej 18.
19. Projekt NZOZ Onkologiczna Pracownia Molekularna Laboratorium Badań Genetycznych z Punktem Pobrań – ul. Wyszyńskiego 1 w Olsztynie.

20. Projekt technologiczny rozbudowy i przebudowy budynku stacji dializ Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie, ul. Żołnierska 18E, 10-561 Olsztyn.
21. Projekt technologiczny dostosowania pomieszczeń na potrzeby oddziału badań Rezonansem Magnetycznym Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie przy ul. Żołnierskiej 18.
22. Budowa budynku przemysłowego, Klonowy Dwór, dz. nr 56/4, ob. Leszczynka, gm. Małdyty.
23. Centrum wspierania rozwoju „Motyl” w Morągu, ul. Kujawska 8/5A, dz. nr 639 ob. Morąg 2.
24. Przystosowanie pomieszczeń na sale rehabilitacyjne w domu Polonii w Ostródzie, dz. nr 366, ul. Pieniężnego 6, 14-100 Ostróda.
25. Gabinet fizykoterapii zlokalizowany przy ul. Daszyńskiego 6A w Piszcu.

Ponadto WMPWIS wydał 38 decyzji zatwierdzających projekty wraz z opisem osłon stałych przed promieniowaniem jonizującym dla gabinetów i pracowni rentgenowskich z aparatami rtg, w tym z aparatami rtg wewnątrzstycznymi i pantomograficznymi oraz 10 decyzji zatwierdzających projekty wentylacji w gabinetach rtg.

Ostatni etap działania Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego stanowi uczestnictwo w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych. Sprawdzana jest przede wszystkim zgodność wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym – na podstawie art. 56 ustawy Prawo budowlane, ale także spełnienie wymogów sanitarno-higienicznych. W roku 2021 uczestniczono w odbiorach 675 inwestycji, wielu bardzo istotnych z punktu widzenia rozwoju województwa.

Ponadto pracownicy nadzoru zapobiegawczego WSSE w 2021 r. zajęli 1 stanowisko w sprawie dopuszczenia do użytkowania obiektu podległego Staroście Lidzbarskiemu (kontrola tego obiektu odbyła się w roku 2019), a także uczestniczyli w 1 kontroli statku żeglugi śródlądowej i wydali 2 opinie w sprawie dopuszczenia do eksploatacji statku żeglugi śródlądowej pod względem wymagań sanitarnych.

Wśród istotnych obiektów odebranych przez powiatowych inspektorów sanitarnych w 2021 roku znalazły się:

1. Przebudowa pomieszczeń i infrastruktury technicznej na potrzeby Pracowni Rezonansu Magnetycznego w Szpitalu Powiatowym im. Jana Pawła II w Bartoszycach.
2. Przebudowa pomieszczeń szkolnych z przeznaczeniem na dwa oddziały przedszkolne wraz z wydzieleniem pomieszczenia stołówki, gabinetu pedagoga i logopedy oraz sali lekcyjnej w Szkole Podstawowej w Sątopach.
3. Budowa budynku kontenera wyposażenia i obsługi skanera, budowa urządzeń systemu prześwietlania wagonów kolejowych wraz z niezbędną infrastrukturą w km 90.300 linii kolejowej nr 204 Malbork-Braniewo, etap I, realizowane w ramach zadania: Dopuszczenie Oddziału Celnego

w Braniewie w stacjonarne urządzenie rentgenowskie do prześwietlania wagonów kolejowych wraz z montażem i instalacją oraz budową infrastruktury towarzyszącej obręb 0014 Rusy, działka 164.

4. Rozbudowa oddziału psychiatrycznego SPZOZ w Działdowie przy ul. Leśnej 1.
5. Rozbudowa szpitala na potrzeby pracowni rezonansu magnetycznego w Działdowie przy ul. Leśnej 1.
6. Oddział Chirurgii Dziecięcej w Szpitalu Miejskim w Elblągu przy ul. Komeńskiego 35.
7. Budynek usługowy dla potrzeb Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego w Elblągu przy ul. Mazurskiej 56 B.
8. Przychodnia lekarska w części usługowej budynku mieszkalno-usługowego w Elblągu przy ul. Niepodległości, dz. Nr 507/3, obręb 4.
9. Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii prowadzony przez Stowarzyszenie Inicjatyw Rodzinnych, Pomorska Wieś.
10. Komenda Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej oraz przyległej Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej Nr 1 w Elblągu przy ul. Łęczyckiej Nr 19, działka nr 65/4, obręb 19.
11. Kompleks sportowo-rekreacyjny z zapleczem gastronomicznym wraz z elementami infrastruktury technicznej oraz zagospodarowaniem terenu – etap I, etap II, działka Nr 194/2, obręb 9 przy ul. Tadeusza Kościuszki w Elblągu.
12. Pomieszczenia biblioteczne zlokalizowane na parterze budynku mieszkalno-usługowego zrealizowane w ramach inwestycji: pn. „Modernizacja i rozwój przestrzeni bibliotecznej Filii nr 4 Biblioteki Elbląskiej przy ul. Ogólnej 59-1”.
13. Rozbudowa i przebudowa budynku Szkoły Podstawowej Nr 5 na osiedlu Jeziorna.
14. Budynek hali z linią technologiczną do produkcji kruszywa łamanego wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną w Elku przy ul. Krzemowej.
15. Hala produkcyjna przetwórstwa tworzyw sztucznych w Rynie przy ul. Zamiejskiej.
16. Hotel „Port Bogaczewo” w m. Bogaczewo.
17. Restauracja „Grota” przy ul. Nadbrzeżnej 3A w Giżycku.
18. Rozbudowa budynku po byłym przedszkolu i dobudowa Sali widowiskowej w ramach Regionalnego Parku Edukacji, Kultury i Turystyki w Rynie.
19. Budynek produkcyjny nr 2 przy ul. Przemysłowej 1 w Giżycku.
20. Hala produkcyjno-magazynowa przy ul. Strefowej w Gołdapi, obręb ew. Bałupiany (Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna, Podstrefa Gołdap).
21. Budynek usługowy z funkcją przedszkola wraz z infrastrukturą techniczną w Iławie przy ul. Ostródzkiej 54B.
22. Rozbudowa budynku usługowego o II piętro – przedszkole przy ul. Zielonej 81 w Iławie.
23. Nowo wybudowana Placówka Straży Granicznej w Barcianach na działce nr 12/4, obręb 3 Barciany, ul. Warmińska 8.
24. Pomieszczenia malarni w budynku hali produkcyjno-magazynowej przy ul. Chrobrego 5 w Reszlu.

25. Przebudowa i rozbudowa budynku produkcyjnego przy ul. Warmińskiej 12 w Reszlu – należącego do DFM Sp. z o. o.
26. Kuchnia zbiorowego żywienia w Szkole Podstawowej przy ul. Mazurskiej 2 w Lidzbarku Warmińskim.
27. Przebudowa sal chorych na 3 izolatki w Szpitalu Powiatowym w Lidzbarku Warmińskim, ul. Bartoszycka 3.
28. Hala produkcyjna Firmy „SZKŁO” przy ul. Olsztyńskiej 2 w Lidzbarku Warmińskim.
29. Stacja uzdatniania wody w m. Kraszewo, gm. Lidzbark Warmiński.
30. Budynek hali produkcyjno-magazynowa z tymczasowym zapleczem higieniczno-sanitarnym 13-100 Nidzica, Rozdroże dz. 153/3.
31. Modernizacja wodociągu sieciowego w miejscowości Kuce Gm. Janowiec Kościelny.
32. Hala produkcyjna przetwórstwa papieru z częścią socjalną wraz z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą techniczną na działkach nr 44/6, 44/37, 44/38 obręb Bielice.
33. Remont i przebudowa wnętrza dawnego kościoła ewangelickiego w celu utworzenia Centrum Informacji Turystycznej i Promocji Kultury w Nowym Mieście Lubawskim na działkach nr 213 i 214 obręb 9 miasto Nowe Miasto Lubawskie.
34. Budynek handlowo-usługowy „DINO” wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, dz. nr 1155/6, obręb Kurzetnik.
35. Przebudowa ze zmianą sposobu użytkowania budynku Szkoły Podstawowej w Kowalach Oleckich położonego przy ul. Kościuszki 88.
36. Sale dydaktyczne terapii sensorycznej (adaptacja pomieszczeń) w budynku szkolnym położonym przy ul. Kościuszki 3 w Olecku.
37. Modernizacja istniejącej spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych w tym odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, zlokalizowanej w Olsztynie przy ul. Lubelskiej 43D, działka nr 87-94/4.
38. Modernizacja hali produkcyjnej z budynkiem biurowo-socjalnym wraz z infrastrukturą towarzyszącą na terenie Zakładu DFM Sp. z o. o. poprzez wdrożenie procesu termicznego przekształcania odpadów oraz powierzchniowej obróbki metali w m. Dobre Miasto przy ul. Olsztyńskiej 28.
39. Oddział Kliniczny Onkologii i Hematologii Dziecięcej w Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym w Olsztynie przy ul. Żołnierskiej 18a w Olsztynie.
40. Nadbudowa bryły A1 szpitala dla potrzeb Medycznego Laboratorium Diagnostycznego oraz dobudowa klatki schodowej ewakuacyjnej od strony szczytowej północnej bryły A1 w Olsztynie przy ul. Żołnierskiej 18a.
41. I piętro budynku przedszkola niepublicznego z częścią mieszkalną i infrastrukturą towarzyszącą w Dywitach przy ul. Olsztyńskiej 86 zlokalizowanego na działce nr 813/1 i 813/3 obr. Dywity.
42. Sala gimnastyczna z zapleczem szatniowym i magazynowym na działkach 249/1 i 250 obręb Sząbruk, gmina Gietrzwałd.
43. Siedziba Polikliniki Wyjazdowej Dużych Zwierząt przy ulicy Oczapowskiego dz. nr 34 obr. 152 Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w ramach projektu „Innowacyjność technologii żywności wysokiej jakości” realizowanego w ramach RPO Warmia Mazury na lata 2014-2020.
44. Budowa centrum logistycznego budynku magazynowego dystrybucji części samochodowych z częścią biurowo-socjalną wraz ze zbiornikiem wody i budynkiem pomowni na cele p.-poż. na dz. nr 15/11 obręb Stawiguda, gm. Stawiguda.
45. Budowa zespołu obiektów hodowli ryb w systemie RAS na działce nr 84/1, 105/1, 116/1, 118/1, 119/1, 117, 105/2 obr. Patryki gm. Purda” na terenie gospodarstwa rybackiego, tj. stawów hodowlanych oraz budynku magazynowego z częścią socjalno-biurową.
46. Część pomieszczeń parteru i piętra budynku Ośrodka Wsparcia i Opieki Nad Dziećmi i Rodziną w Olsztynie ul. Wańkowicza 3, na dz. nr 7/6, obr. 106 miasto Olsztyn.
47. Budynek użyteczności publicznej przeznaczony na Centrum Wielu Kultur zlokalizowany na dz. nr 75/14 obr. 2 miasta Barczewo, gmina Barczewo.
48. Budynek magazynu żywności wraz z przyłączami na dz. nr 18/7, 91 obręb Klewki, gm. Purda (Caritas Archidiecezji Warmińskiej, ul. Grunwaldzka 45, 10-125 Olsztyn).
49. Oczyszczalnia ścieków w Boguchwałach, gm. Miłakowo.
50. Oczyszczalnia ścieków w Miłomłynie, dz. Nr 588, 589, 590/1 ob. Miłomłyn.
51. Budowa drogi ekspresowej S5 na odcinku Ornowo-Wirwajdy.
52. Zmiana sposobu użytkowania części istniejącego budynku użyteczności publicznej (szkoły) na żłobek na dz. nr 337, ob. Stębark, gm. Grunwald.
53. Żłobek miejski w Ostródzie, ul. Kopernika 21A.
54. Zmiana sposobu użytkowania hali produkcyjnej na produkcje wyrobów z żywic poliestrowych w Ostródzie, ul. Grunwaldzka 53, dz. nr 194/8.
55. Hala do instalacji fermentacji i destylacji spirytusu surowego, Bartężek 1, ob. Stonecznik.
56. Środowiskowy dom samopomocy w Łukcie, gm. Łukta.
57. Budynek restauracji McDonald’s położony przy ul. Warszawskiej 50D w Pieszku.
58. Budynek hotelu rozbudowany o salę konferencyjno-bankietową z garażem podziemnym w obrębie geodezyjnym Piaski, gm. Ruciane-Nida.
59. Szpitalny Oddział Ratunkowy wraz z Pracownią Tomografii przy Szpitalu Powiatowym w Szczytnie.
60. Budowa, rozbudowa i przebudowa stacji uzdatniania wody we wsi Olszewo Węgorzewskie zrealizowana na działkach o numerach ewidencyjnych 47/2, 49 i 50 obręb Olszewo, gmina Budry.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie

ul. Żołnierska 16, 10-561 Olsztyn

tel.: 89 524 83 00, fax: 89 679 16 99

e-mail: wsse.olsztyn@sanepid.gov.pl

www.gov.pl/web/wsse-olsztyn

@wsseolsztyn

@wsseolsztyn